

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для підготовки до державних екзаменів
(для студентів напрямку 6.030401 «Правознавство» (081 Право),
спеціалізація: цивільна та господарська юстиція)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
правознавства
Протокол № 10 від 03.02.2016 р.

Севєродонецьк 2016

УДК 340.111.5(07)
М 545

Методичні вказівки для підготовки до державних екзаменів (для студентів напряму 6.030401 "Правознавство" (081 Право), спеціалізація: цивільна та господарська юстиція) / Укладачі: О.С. Арсентьєва, Б.Г. Розовський, Л.В. Котова, Ю.Ю. Івчук, Г.А. Капліна – Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2016. – 93 с.

Методичні вказівки включають зміст, загальні положення, тестові завдання та програми державних екзаменів з дисциплін: «Теорія держави і права», «Цивільне, сімейне та цивільне процесуальне право», «Трудове право».

Програми чітко структуровані, відображають приклади основних тестових завдань з кожного предмета, що дозволяє успішно вирішити головне завдання - допомогти студентам-випускникам найкраще підготуватись до складання державних екзаменів (тестових) з професійних та фундаментальних дисциплін з урахуванням потреб сучасної теорії та практики підготовки юристів.

Нормативні акти та література відповідають запропонованим темам.

Укладачі

О.С. Арсентьєва, доц.
Б.Г. Розовський, проф.
Л.В. Котова, доц.
Ю.Ю. Івчук, доц.
Г.А. Капліна, доц.

Відп. за випуск

В.І. Гніденко, ас.

Рецензент

О.В. Шаповалова, проф.

ЗМІСТ

1.	Загальні положення	5
1.1.	Засоби діагностики	5
1.2.	Технологія тестового екзамену	6
2.	Тестові завдання з дисципліни «Теорія держави і права»	11
3.	Тестові завдання з дисципліни «Цивільне, сімейне та цивільне процесуальне право»	22
4.	Тестові завдання з дисципліни «Трудове право»	31
5.	Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти	42
6.	Програма державного екзамену з дисципліни «Теорія держави і права»	43
7.	Програма державного екзамену з дисципліни «Цивільне, сімейне право та цивільне процесуальне право України»	53
8.	Програма державного екзамену з дисципліни «Трудове право»	81

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Продуктивність навчання здобувачів вищої освіти за напрямом "Правознавство" визначається не тільки змістом досліджуваних дисциплін, й є своєчасністю, оперативністю, глибиною й об'єктивністю контролюючого процесу. Тому різноманітні види контролю є необхідним структурним компонентом навчання. При цьому дуже важливо забезпечити органічне включення контролю до навчального процесу, досягнення того, щоб контроль не був відособленим елементом навчального процесу, а виконував навчальні функції, що розвивають і виховують.

За часом педагогічний контроль поділяють на поточний, тематичний, проміжний, підсумковий. Одним із різновидів останнього є державний екзамен (тестовий) як нормативна форма державної атестації студента-бакалавра, на який виносяться фундаментальні, базові дисципліни (теорія держави і права; цивільне, сімейне та цивільне процесуальне право; трудове та порівняльне-трудове право).

На державну атестацію здобувачів вищої освіти Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, виносяться система компетенцій, що визначена освітньою програмою бакалавра за напрямом 6.030401 «Правознавство» (081 «Право»).

1.1. Засоби діагностики

Діагностика якості підготовки здобувачів вищої освіти здійснюється під час державної атестації у строки, передбачені навчальним планом.

Державний екзамен (тестовий) як засіб об'єктивного контролю рівня професійної підготовки здобувачів вищої освіти з найважливіших правознавчих дисциплін виконує кілька взаємозалежних між собою функцій. По-перше, виявляє рівень фахових знань, умінь і навичок, засвоєних здобувачами вищої освіти у процесі 4-х років навчання, має діагностичне значення. По-друге, реалізуються навчальна і розвиваюча функції державного екзамену. Вони спрямовані на обґрунтоване закріплення здобувачами вищої освіти навчального матеріалу, а також на формування в них творчого ставлення до змісту юридичних дисциплін. З ними безпосередньо пов'язана виховна функція, тому що наявність системи підсумкового контролю дисциплінує й організує поведінку тих, хто навчається, породжує прагнення розвинути свої здібності.

Здійснюючи діагностичну функцію, державний екзамен забезпечує зворотний зв'язок між здобувачами вищої освіти і викладачами, надає педагогам об'єктивну інформацію про ступінь засвоєння навчального матеріалу, своєчасно виявляє недоліки і прогалини у знаннях. Порівняльний аналіз результатів контролю дає можливість вироблення критеріїв оцінки роботи викладачів, з'ясування причин успіхів і невдач, виявлення і поширення найбільш вдалих форм і методів педагогічного досвіду.

Тестовий екзамен проводиться для встановлення рівня сформованості певних умінь (якості вирішення окремих задач діяльності або рівня сформованості певних здатностей). Рівень сформованості умінь встановлюється

опосередковано за допомогою ситуаційних тестів.

1.2. Технологія тестового екзамену

Технологія тестового екзамену (стандартизованого тестового контролю) являє собою замкнутий цикл, що включає такі технологічні етапи:

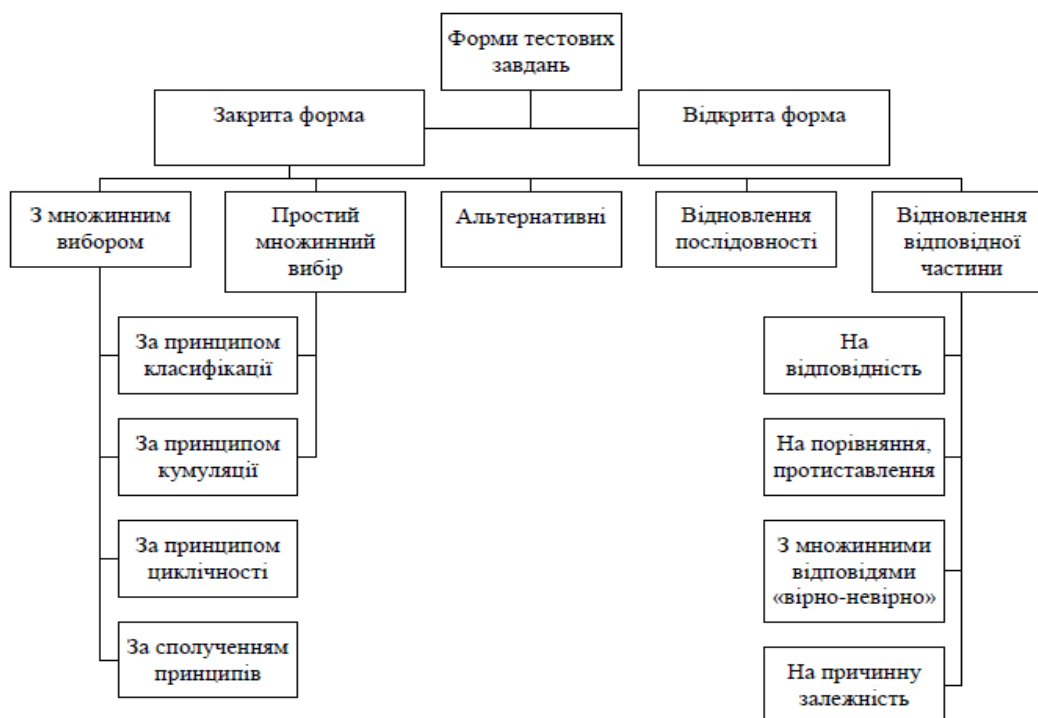
- створення системи базових тестових завдань, із яких складаються ситуаційні тести;
- конструювання тесту;
- проведення тестового екзамену;
- оцінювання здобувачів вищої освіти досягнення рівня професійної підготовки студентів відповідно до об'єктивних критеріїв.

Відповідно до Положення про екзаменаційну комісію, організація і прийом державного екзамену з теорії держави і права, цивільного, сімейного та цивільного процесуального права, а також трудового права та порівняльно-трудова права, проводиться екзаменаційною комісією. До її складу входять: голова комісії, викладачі навчального закладу, практичні працівники. Екзаменаторами призначаються викладачі відповідної кафедри.

Екзамен проводиться за білетами, що містять у собі тестові завдання.

Тестові завдання є базою для формування критеріально-орієнтовних тестів досягнень, які належать до психодіагностичних методик, спрямованих на виміри досягнутого рівня розвитку здібностей, знань, умінь та компетенцій.

Основними формами тестових завдань та принципами їх побудови є - (див. рис. 1.)

Рис 1. Форми та принципи побудови тестових завдань

Форма (формат) тестових завдань (задач) поділяється на:

- 1) завдання закритої форми з запропонованими відповідями, з котрих вибирають одну правильну;
- 2) завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями.

Тестові завдання закритої форми повинні складатися з трьох компонентів:

- а) інструкції з їх виконання;
- б) запитальної (змістової) частини;
- в) відповіді(ей).

Тестові завдання **закритої форми** розрізняються за принципом побудови відповіді.

Альтернативні тестові завдання передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу «так – ні»; «правильно – неправильно» тощо. Як правило, їх використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорненій формі (вони будуть представлені у ситуаційних тестах).

Приклад.

Назвіть правильну відповідь:

1. ТВЕРДЖЕННЯ, ЩО ДОЗВІЛ НЕ Є ЗАСОБОМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ:
  - А. правильне
  - В. неправильне
2. ТВЕРДЖЕННЯ, ЩО НАГЛЯД НЕ Є ЗАСОБОМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ:
  - А. правильне
  - В. неправильне

Тестові завдання з множинним вибором передбачають принаймні три можливі відповіді (але не більше п'яти). Завдання такого типу доцільно використовувати у тих випадках, коли необхідно перевірити уміння правильно відтворювати одержані знання.

У цьому типі тестових завдань у запропонованих декількох відповідях є правильною лише одна.

Приклад.

3. ДО ЯКОГО ТИПУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ВХОДИТЬ УКРАЇНА, ВІДПОВІДНО ДО ЗАКЛАДЕНОГО ПРАВОВОГО ФУНДАМЕНТУ:
  - А. романо-германський
  - В. англо-американський
  - С. змішаний
  - Д. релігійно-традиційний

Тестові завдання з множинним вибором, у відповідях яких застосовано принцип кумуляції, доцільно використовувати для перевірки повноти знань та умінь.

Запитальна частина таких завдань в основному має порівняльний зміст: одна з декількох відповідей має бути найкращою, можливо правильною, найбільш правильною, найбільш повною, такою, що частіше зустрічається.

Приклад

4. СКЛАД ПРАВОМІРНОЇ ПОВЕДІНКИ:
  - А. суб'єкт, об'єкт, зміст
  - В. суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, об'єктивна сторона
  - С. суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона
  - Д. суб'єкт, об'єкт, об'єктивна сторона

Тестові завдання, побудовані за принципом відновлення відповідності частин

Тестові завдання на відновлення відповідності частин являють собою модифікацію тестових завдань з множинним вибором і поділяються на чотири види:

- тестові завдання на відповідність;
- тестові завдання на порівняння і протиставлення;
- тестові завдання з множинними відповідями «правильно-неправильно»;
- тестові завдання на визначення причинної залежності.

Завдання подаються у вигляді двох чи більше колонок слів, фраз, графічних зображень, цифрових або літерних позначень тощо.

Кожний елемент у відповідній колонці нумерується цифрою або літерою. Тому, хто тестується, необхідно визначити відповідність елементів, розміщених у різних колонках, тобто вибрати ті, що зв'язані один з одним.

Тестові завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки) дають можливість установити знання фактів, взаємозв'язків та знання термінології, позначень, методик тощо.

Приклад.

5. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:
КОЖНА ОСОБА МАЄ ПРАВО В ПОРЯДКУ, ВСТАНОВЛЕНОМУ ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ, ЗВЕРНУТИСЯ ДО СУДУ ЗА ЗАХИСТОМ СВОЇХ ПОРУШЕНИХ, НЕВИЗНАНИХ АБО ОСПОРЮВАНИХ ПРАВ, СВОБОД ЧИ ІНТЕРЕСІВ

	<i>Вид провадження</i>	<i>Звернення до суду</i>
1.	наказне	А. заява
2.	окреме	В. заява про видачу судового наказу
3.	позовне	С. позовна заява

1.- ; 2.- ; 3.-

6. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:
НАЗВІТЬ СКЛАД ОСІБ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ТОМУ ЧИ ІНШОМУ ПРОВАДЖЕННІ

<i>Вид провадження</i>	<i>Склад осіб, які беруть участь у справі</i>
1.наказне	А. заявники, інші заінтересовані особи, їхні представники
2.окреме	В. сторони, треті особи, представники сторін та третіх осіб
3.позовне	

1.- ; 2.- ; 3.-

7. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:

Елемент структури норми права

Приклади частин норми права

1. диспозиція	А. якщо продавець оформляє договір купівлі-продажу
2. гіпотеза	В. то він зобов'язаний при оформленні договору попередити про право третіх осіб

3. санкція

С. інакше до нього застосовуватимуться засоби впливу, спрямовані на захист прав покупця

1.- ; 2.- ; 3.-

Тестові завдання на відтворення правильної послідовності (комбінації) потребують переструктурування даних або елементів будь-якої комбінації. Використання таких завдань доцільне у разі тестування умінь та знань правильної послідовності дій (нормативної діяльності), алгоритмів діяльності, послідовностей, технологічних прийомів тощо. Можливе також їх використання при тестуванні знань загальноприйнятих формулювань визначень, правил, законів, фрагментів нормативних документів тощо.

Такі тестові завдання використовують, як правило, у вигляді уявної моделі дій, уявного тренажера тощо. Той, хто тестується, повинен проставити порядкові номери компонентів дій, розташованих у вільному порядку. За необхідності, завдання можна супроводити певною назвою, а також визначити початок запропонованої послідовності слів.

Приклад.

9. Встановіть правильну послідовність:

ЗАКОНОДАВЧИЙ ПРОЦЕС МАЄ НИЗКУ СТАДІЙ:

- A. Внесення законопроекту до парламенту, ухвалення його до розгляду, обговорення законопроекту і його узгодження
- B. Доручення розробити законопроект уряду або постійним комітетам у Верховній Раді
- C. Законодавча ініціатива
- D. Промульгація закону
- E. Розробка законопроекту і його попередня експертиза
- F. Санкціонування (підписання) закону главою держави (президентом) в установлені конституцією строки
- G. Ухвалення законопроекту в результаті голосування
- H. Ухвалення рішення про підготовку законопроекту

Вірна відповідь – C, H, B, E, A, G, F, D

Ситуаційний тест. Ситуаційний тест – це цілеспрямований набір тестових завдань, призначених для вирішення проблемних ситуацій, що притаманні майбутній соціальній і виробничій діяльності випускників вищих навчальних закладів.

Кількість та форми тестових завдань у такому тесті можуть бути досить різноманітними, але можливе використання тестових завдань однієї форми. Порядок розміщення тестових завдань у ситуаційному тесті визначається діями, які той, хто тестується, повинен здійснювати для вирішення проблемної ситуації.

Ситуаційний тест доцільно використовувати при діагностиці ступеня засвоєння складної діяльності, адекватної діяльності щодо вирішення типових задач діяльності. У цьому випадку ситуаційний тест є аналогом комплексного кваліфікаційного завдання (ККЗ).

Приклад:

ІВАНОВ А. ЗВЕРНУВСЯ ДО ФАХІВЦЯ З НАСТУПНОЮ ПРОБЛЕМОЮ:

Від спільного шлюбу з Івановою Катериною у них в 2008 р. народився син Іванов Олександр. У 2011р. подружжя шлюб розірвали.

В даний час Іванова К. перешкоджає Іванову А. спілкуватися з дитиною, оскільки він не має постійного місця роботи і добровільно не надає матеріальну допомогу на утримання дитини.

Іванов А. бажає вирішити дану ситуацію відповідно до чинного законодавства.

ПИТАННЯ:

1. НОРМАМИ ЯКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПОВИНЕН БУТИ ВРЕГУЛЬОВАНИЙ СПІР:
  - A. Конституцією України
  - B. Цивільним кодексом України
  - C. Цивільним і Сімейним кодексом України
  - D. Конституцією України і Сімейним кодексом України
2. ЯКИЙ ОРГАН МОЖЕ РОЗГЛЯНУТИ СПІР:
  - A. Опікунська Рада
  - B. Місцевий суд
  - C. Опікунська Рада та місцевий суд
  - D. Комісія щодо справ неповнолітніх
3. ЯКІ ДОКАЗИ МОЖУТЬ ПІДТВЕРДИТИ ВИКЛАДЕНІ У СИТУАЦІЇ ОБСТАВИНИ:
  - A. паспорт, свідоцтво про шлюб, свідоцтво про народження дитини
  - B. свідоцтво про шлюб, свідоцтво про розірвання шлюбу, свідоцтво про народження дитини
  - C. свідоцтво про розірвання шлюбу, свідоцтво про народження дитини, висновок опікунської Ради
  - D. копія свідоцтва про шлюб, копія свідоцтва про розірвання шлюбу, копія свідоцтва про народження дитини
4. ЯКИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ НЕОБХІДНО СКЛАСТИ ДО СУДУ:
  - A. цивільний позов
  - B. позовну заяву
  - C. заяву
  - D. заяву про видачу судового наказу
5. ЯК БУДУТЬ НАЗИВАТИСЯ СТОРОНИ В СУДОВОМУ ПРОЦЕСІ:
  - A. заявник і відповідач
  - B. зацікавлена особа і відповідач
  - C. позивач і зацікавлена особа
  - D. позивач і відповідач
  - E.
6. У РАЗІ ЗАДОВОЛЕННЯ ВИМОГ ІВАНОВА А. СУД ПРИЙМАЄ РІШЕННЯ:
  - A. на свій розсуд
  - B. в межах заявлених вимог
  - C. на свій розсуд, але в межах заявлених вимог
  - D. за межами заявлених вимог
7. СКЛАДІТЬ ПРОЕКТ (РЕЗОЛЮТИВНОЇ ЧАСТИНИ) ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКУМЕНТА ДО СУДУ ВІД ІМЕНІ ІВАНОВА А. ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ВИНИКЛОГО СПОРУ.

2. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

Білет з дисципліни «Теорія держави і права», складаються з тестових завдань різних форм, які відображають різні теми з програми дисципліни:

Загальна кількість тестових завдань - 380-420, що поділені на чотири блоки.

Перший блок складають завдання з множинним вибором, де у запропонованих чотирьох відповідях є правильною лише одна.

Другий блок складають завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки), де до кожного з рядків інформації, позначених цифрами, необхідно вибрати один або декілька правильних варіантів, позначений буквою.

Третій блок складають завдання на відтворення правильної послідовності.

Четвертий блок складають ситуаційні тести.

Приклади тестових завдань з множинним вибором (перший блок)

з дисципліни «Теорія держави і права»

ТЕМА: ПОНЯТТЯ І СИСТЕМА ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

1./2. (ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ, ПРАВОВОГО МИСЛЕННЯ, ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИ І СУСПІЛЬСТВА / ПЕРЕДБАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ЯВИЩ І ПРОЦЕСІВ) СКЛАДАЄ ЗМІСТ...:

- A. онтологічної функції юриспруденції
- B. евристичної функції юриспруденції
- C. прогностичної функції юриспруденції
- D. ідеологічної функції юриспруденції

3./4./5./6. (ОНТОЛОГІЧНА / ІДЕОЛОГІЧНА / ПРОГНОСТИЧНА / ЕВРИСТИЧНА) ФУНКЦІЯ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ ПОЛЯГАЄ У...:

- A. впливі на розвиток правової свідомості, правового мислення, правової культури особи і суспільства
- B. передбаченні розвитку державно-правових явищ і процесів
- C. вивченні фундаментальних якостей матерії права, найбільш загальних сутнісних явищ і процесів у державно-правовому житті
- D. глибинних пізнаннях нового в правовій реальності, відкритті раніше невідомих закономірностей буття держави і права

7./8. ДО (ПРИКЛАДНИХ / МІЖГАЛУЗЕВИХ) ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН НАЛЕЖИТЬ:

- A. теорія держави і права
- B. цивільне право
- C. прокурорський нагляд
- D. криміналістика

9./10./11. (КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО / СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ / КРИМІНОЛОГІЯ) ЯК ЮРИДИЧНА ДИСЦИПЛІНА НАЛЕЖИТЬ ДО ГРУПИ:

- A. теоретико-історичних дисциплін
- B. галузевих дисциплін
- C. міжгалузевих дисциплін
- D. прикладних дисциплін

ТЕМА:ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА НАУКА

12./13./14./15. ОСНОВНОЮ ФОРМОЮ ЗДІЙСНЕННЯ (ОНТОЛОГІЧНОЇ / ЕВРИСТИЧНОЇ / ПРОГНОСТИЧНОЇ / ІДЕОЛОГІЧНОЇ) ФУНКЦІЇ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА Є:

- A. узагальнення інформації про державу і праву, їх генезис, розвиток, структуру
- B. відтворення об'єкта пізнання таким, яким він існує об'єктивно
- C. моделювання майбутньої держави, її правової системи і шляхів їх досягнення
- D. розробка політико-правових теорій, концепцій, ідей; формування правової свідомості, правової культури суб'єктів права

ТЕМА: ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ. ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА ДЕРЖАВА

16./17./18./19. (ФІСКАЛЬНА / ЕКОНОМІЧНА / СОЦІАЛЬНА / ЕКОЛОГІЧНА) ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВИ ПОЛЯГАЄ, ЗОКРЕМА, В:

- A. створенні умов для розвитку виробництва
- B. організації і забезпеченні системи оподаткування і контролю за легальністю доходів громадян, а також за витратою податків
- C. охороні і раціональному використанні природних ресурсів
- D. створенні умов для повного здійснення права громадян на працю, достатній життєвий рівень

20./21. ПРИХИЛЬНИКАМИ (ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО / ФОРМАЦІЙНОГО) ПІДХОДУ ДО ТИПОЛОГІЇ ДЕРЖАВ БУЛИ:

- A. М. Єллінек, Г. Кельзен, А. Тойнбі
- B. Ф. Енгельс, Г. Кельзен, А. Тойнбі
- C. К. Маркс, Ф. Енгельс, В. Ленін
- D. А. Тойнбі, В. Ленін, Г. Кельзен

ТЕМА: ДЕРЖАВА В ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ СУСПІЛЬСТВА

22./ 23. ПОНЯТТЯ («СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА» / «ПРАВОВА ДЕРЖАВА») ВИНИКЛО:

- A. у XVII столітті
- B. у XVIII столітті
- C. у XIX столітті
- D. у XX столітті

24./ 25./26. ХТО З АНТИЧНИХ АВТОРІВ ВИРОБИВ ПОЛОЖЕННЯ (ПРО ВЛАДУ ЗАКОНУ ЯК ПОЄДНАННЯ СИЛИ І ПРАВА / ПРО ВІДМІННОСТІ ПРАВИЛЬНИХ І НЕПРАВИЛЬНИХ ФОРМ ПРАВЛІННЯ / ПРО ДЕРЖАВУ ЯК ПРАВОВЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЛЮДЕЙ):

- A. Аристотель
- B. Сократ, Платон
- C. Цицерон
- D. Демокрит

27./28./29. (СВОБОДУ СЛОВА / ПРАВО НА БЕЗПЕЧНІ УМОВИ ПРАЦІ / ПРАВО НА ЖИТТЯ) ВІДНОСЯТЬ ДО:

- A. особистих прав
- B. економічних прав
- C. соціальних прав
- D. політичних прав

ТЕМА: ЗАГАЛЬНЕ ВЧЕННЯ ПРО ПРАВО

30./31./32./33. ДЕРЖАВНО-ОРГАНІЗАЦІЙНИМ, АБО ДЕРЖАВНО-НАКАЗОВИМ /

СОЦІОЛОГІЧНИМ / ПСИХОЛОГІЧНИМ / НОРМАТИВНИМ ВИЗНАЧЕННЯМ ПРАВА Є:

- A. сукупність норм, виконання яких вимагається, охороняється та гарантується державою
- B. реально існуюче право виявляється у свідомості цілого суспільства і його окремих членів, як певна сукупність уявлень, почуттів, емоцій. У зв'язку з правом у свідомості зароджується поняття обов'язку
- C. сукупність правових відносин, що здійснюються в житті і в процесі яких постають й утверджуються правові норми
- D. право — це сукупність норм, які містять у собі ідею належного функціонування суспільства, тобто визначають, що і як повинно бути

34./35./36. ІДЕОЛОГІЧНА (АКСІОЛОГІЧНА), АБО ПРИРОДНО-ПРАВОВА / СОЦІОЛОГІЧНА / НОРМАТИВНА, АБО ПОЗИТИВІСТСЬКА КОНЦЕПЦІЯ (ТЕОРІЯ) ПРАВОРОЗУМІННЯ ХАРАКТЕРИЗУЄТЬСЯ ТАКИМ ПІДХОДОМ:

- A. вихідна форма буття права — громадська свідомість; право — не тексти закону, а система ідей (понять) про загальнообов'язкові норми, права, обов'язки, заборони, природні умови їх виникнення та реалізації, порядок і форми захисту, яка є у громадській свідомості та орієнтована на моральні цінності
- B. вихідна форма буття-права — норма права, право — норми, викладені в законах та інших нормативних актах
- C. вихідна форма буття права — правовідносини; право — порядок суспільних відносин, який проявляється у діях і поведінці людей

37./38./39. ЗАГАЛЬНОПРАВОВИЙ ПРИНЦИП СВОБОДИ / СПРАВЕДЛИВОСТІ / РІВНОСТІ ПРОЯВЛЯЄТЬСЯ У ТОМУ, ЩО:

- A. містить у собі вимогу відповідності між практичною роллю різних індивідів (соціальних груп) у житті суспільства та їхнім соціальним становищем, між їхніми правами та обов'язками, злочином і покаранням, заслугами людей та їхнім суспільним визнанням
- B. реалізується через надання свободи вибору суспільного ладу та форми правління, забезпечення захисту прав людини та задоволення основних потреб її життя, формування органів державної влади шляхом народного волевиявлення, створення умов для утвердження в суспільстві норм гуманістичної моралі, користування різними соціальними послугами держави та приватних осіб
- C. рівність усіх перед законом, рівність прав та обов'язків, незалежно від національної, релігійної та іншої належності, службового та іншого становища, рівну відповідальність перед законом, рівний захист у суді, єдність (взаємозв'язок) прав і обов'язків

40./41./42. ЗАГАЛЬНОПРАВОВИЙ ПРИНЦИП ГУМАНІЗМУ / ДЕМОКРАТИЗМУ / ЗАКОННОСТІ ПРОЯВЛЯЄТЬСЯ У :

- A. домінуванні при формуванні та функціонуванні правової системи природних невідчужуваних прав людини.
- B. виражається у вимогах: якості нормативно-правових актів та ієрархічної субординації залежно від юридичної сили; суворого додержання та виконання юридичних норм, правових приписів усіма суб'єктами; відповідальності за вину громадян і посадових осіб
- C. право та законодавство виражають волю народу, волю всіх і кожного, формуються через форми народовладдя: безпосередню та представницьку демократію

ТЕМА: ПРАВОВА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ І СИСТЕМА ПРАВА.

43./44./45. АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКІЙ (ЗАГАЛЬНОГО ПРАВА АБО СУДОВО-ПРЕЦЕДЕНТНІЙ) / РЕЛІГІЙНІЙ / РОМАНО-ГЕРМАНСЬКІЙ (КОНТИНЕНТАЛЬНІЙ АБО НОРМАТИВНО-АКТНІЙ) ПРАВОВІЙ СІМ'І ПРИТАМАННІ НАСТУПНІ РИСИ:

- A. нерозривний зв'язок з релігією; персональний характер дії права; часто не визнається принцип формальної рівності прав людини.

В виокремлення прецедентного та статутного права; непоширеність кодифікації; розвиток загального права юристами-практиками; суддівський за своєю природою та змістом характер права

С. диференціація та кодифікація галузей права; домінування нормативно-правового акта як форми (джерела) права; нормативність права, розгляд норм права як загального правила поведінки, встановленого законодавцем; поділ системи права на публічне та приватне право.

46./47./48./49. ІНСТИТУЦІЙНА / НОРМАТИВНА (РЕГУЛЯТИВНА) / ІДЕОЛОГІЧНА / ФУНКЦІОНАЛЬНА / КОМУНІКАТИВНА ПІДСИСТЕМА ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ – ЦЕ:

А. інтегративні (сумуючі) зв'язки всіх підсистем функціонування правової системи суспільства в цілому, які визначають ефективність правового регулювання, законність і правопорядок

В. правові норми і принципи, що регулюють відносини між суб'єктами права, що об'єктивовані та систематизовані в нормативно-правових актах

С. праворозуміння кожної людини, її правосвідомість і правова культура, можливість оцінити правове буття і вибрати варіант поведінки — правомірної та неправомірної

Д. правотворчість, правореалізація, правозастосування, правове виховання, правовідносини, юридична практика.

Е. суб'єктний склад (суб'єкти права) як такий, що створює систему, чинник усієї правової системи

50./51. ПРЕДМЕТОМ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНОГО / ПРИВАТНОГО ПРАВА Є:

А. підсистема права, що регулює державні, міждержавні та суспільні відносини

В. підсистема права, що регулює майново-вартісні відносини і особисті немайнові відносини, які виникають із приводу духовних благ і пов'язані з особистістю їх учасників

52./53./54. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО / ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО / КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО – ЦЕ:

А. система норм права, яка регулює порядок розгляду і вирішення судом цивільних справ, а також порядок виконання судових рішень

В. система норм права, яка регулює порядок здійснення і розгляду справ, що складаються в сфері державного управління

С. система норм права, яка регулює порядок діяльності правоохоронних органів і судів у зв'язку з розкриттям і розслідуванням злочинів, розглядом справ про злочини у суді й винесенням вироків

55./ 56./ 57. ПРАВОВА СИСТЕМА/ СИСТЕМА ПРАВА/ ПРАВО ЦЕ:

А. система норм, встановлена державою, що має загальнообов'язковий характер, охороняється і забезпечується державою

В. це комплекс взаємозалежних і узгоджених юридичних засобів, призначених для регулювання суспільних відносин, а також юридичних явищ, що виникають унаслідок такого регулювання

С. правова категорія, яка означає внутрішню будову, внутрішню структуру права будь-якої країни

Д. відносно самостійна сукупність юридичних норм, яка регулює якісно однорідну сферу (рід) суспільних відносин специфічним методом правового регулювання.

58./59./60./ 61. ГАЛУЗЬ/ ПІДГАЛУЗЬ/ ІНСТИТУТ / НОРМА ПРАВА ЦЕ:

А. система відносно відокремлених від інших і пов'язаних між собою правових норм, які регулюють певну групу (вид) однорідних суспільних відносин інститут

В. система однорідних предметно пов'язаних інститутів певної галузі права підгалузі

С. відносно самостійна сукупність юридичних норм, яка регулює якісно однорідну

сферу (рід) суспільних відносин специфічним методом правового регулювання галузь

D. загальнообов'язкове, формально-визначене правило поведінки (зразок, масштаб, еталон), встановлене або санкціоноване державою як регулятор суспільних відносин, яке офіційно закріплює міру свободи і справедливості відповідно до суспільних, групових та індивідуальних інтересів (волі) населення країни, забезпечується всіма заходами державного впливу, аж до примусу

62./63./64. СТРУКТУРНИМ ЕЛЕМЕНТОМ НОРМИ ПРАВА/ ПРАВОВІДНОШЕННЯ/ СИСТЕМИ ПРАВА Є:

- A. галузь права
- B. гіпотеза
- C. об'єкт

ТЕМА: ПРАВОТВОРЧІСТЬ. ДЖЕРЕЛА (ФОРМИ) ПРАВА

65./66./67. ІМПЕРАТИВНИМ НОРМАМ ПРАВА/ ДИСПОЗИТИВНИМ НОРМАМ ПРАВА / НОРМАМ-ДЕФІНІЦІЯМ ПРИТАМАННІ НАСТУПНІ РИСИ:

- A. виражають у категоричних розпорядженнях держави чітко позначені дії і не допускають ніяких відхилень від вичерпного переліку прав і обов'язків суб'єктів.
- B. містять визначення правових категорій і понять.
- C. норми, у яких держава наказує варіант поведінки, але які дозволяють сторонам регульованих відносин самим визначати права й обов'язки в окремих випадках.

68./69./70. НОРМАМ-ПРЕЗУМПЦІЯМ / НОРМАМ-ПРИНЦИПАМ / РЕКОМЕНДАЦІЙНИМ НОРМАМ ПРАВА ПРИТАМАННІ НАСТУПНІ РИСИ:

- A. закріплюють припущення щодо існування або відсутності певних юридичних фактів.
- B. найбільш загальні і стабільні імперативні вимоги, закріплені в праві, які є концентрованим виразом найважливіших сутнісних рис та цінностей, що притаманні цій системі права, і визначають її характер та напрямки подальшого розвитку.
- C. встановлюють варіанти бажаної з погляду держави поведінки суб'єктів.

71./72./73. КОЛІЗІЙНИМ НОРМАМ ПРАВА / ОПЕРАТИВНИМ НОРМАМ ПРАВА / НОРМАМ-СТРОКАМ ПРИТАМАННІ НАСТУПНІ РИСИ:

- A. норми, які містять правила обчислення строків.
- B. спрямовані на введення в дію і припинення дії інших норм права.
- C. встановлюють правила вибору норми права, яка підлягає застосуванню за наявності розбіжності (зокрема, суперечності) між нормами, що регулюють однакові фактичні обставини.

74./75./76./77. ПРАВОВИЙ ЗВИЧАЙ / ЮРИДИЧНИЙ ПРЕЦЕДЕНТ / НОРМАТИВНИЙ ДОГОВІР / НОРМАТИВНИЙ АКТ - ЦЕ:

- A. письмовий документ компетентного суб'єкта права, в якому закріплено правило поведінки загального характеру, що забезпечується державою.
- B. рішення судового або адміністративного органу, якому держава надає загальнообов'язкового значення при розгляді всіх подібних справ у майбутньому.
- C. правило поведінки загального характеру, що встановлюється за взаємною домовленістю кількох суб'єктів і забезпечується державою.
- D. санкціоноване державою правило поведінки, яке раніше утворилось у результаті багаторазового повторення впродовж тривалого часу і яке стало нормою.

78./79./80./81. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ЗА СФЕРОЮ ДІЇ/ ЮРИДИЧНОЮ СИЛОЮ/ ГАЛУЗЯМИ ЗАКОНОДАВСТВА/ ХАРАКТЕРОМ ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ БУВАЮТЬ:

- А. локальні
- Б. підзаконні нормативні акти
- С. акти встановлення норм права
- Д. кримінальні

ТЕМА: ПРАВОВІДНОСИНИ. ЮРИДИЧНІ ФАКТИ

82./83./84. ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ ЮРИДИЧНІ ФАКТИ ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА ПРАВОВСТАНОВЛЮЮЧІ / ПРАВОПРИПИНЯЮЧІ / ПРАВозМІНЮЮЧІ, ТОБТО:

- А. спрямовані на зміну правовідносин.
- В. обставини, які стримують або припиняють розвиток фактичного складу, перешкоджають настанню правових наслідків.
- С. обставини, необхідні для настання правових наслідків.

85./86./87./88. ФІЗИЧНІ ОСОБИ / ЮРИДИЧНІ ОСОБИ / ДЕРЖАВА ТА ЇЇ СТРУКТУРНІ ОДИНИЦІ / СОЦІАЛЬНІ СПІЛЬНОТИ – ЦЕ:

- А. громадяни, тобто індивіди, що мають громадянство даної країни; іноземні громадяни; особи без громадянства (апатриди); особи з подвійним громадянством (біпатриди)
- В. державні органи, організації, установи, підприємства; органи місцевого самоврядування; комерційні організації (акціонерні товариства, приватні фірми тощо — вітчизняні, іноземні, міжнародні); громадські об'єднання (партії, профспілкові організації тощо); релігійні організації
- С. держава; державні утворення (суб'єкти федерації — штати, землі, автономії; в Україні — Автономна Республіка Крим); адміністративно-територіальні одиниці (область, місто, селище та ін.)
- Д. народ, нація, етнічні групи, громадяни виборчого округу тощо

89./90./91./92. ДО ІНДИВІДУАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ ПРАВОВІДНОСИН/ КОЛЕКТИВНИХ СУБ'ЄКТІВ ПРАВОВІДНОСИН/ СУБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ/ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ СТРУКТУРНІ ОДИНИЦІ ВІДНОСЯТЬСЯ:

- А. біпатриди
- В. комерційні організації
- С. селище
- Д. громадяни виборчого округу

ТЕМА: РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ ПРАВА. ПРАВозАСТОСУВАННЯ

93./94. ТРИ СТАДІЇ ПРАВозАСТОСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ / ТРИ ЕТАПИ ПІДБОРУ НОРМИ ПРАВА - ЦЕ:

- А. а) перевірка автентичності тексту норми офіційному її викладу, а також аналіз норми з точки зору її дії в часі, просторі та за колом осіб; б) аналіз норми з точки зору необхідності тлумачення її змісту; с) вибір відповідної правової норми.
- В. а) встановлення фактичних обставин справи; б) підбір та аналіз правових норм як юридичної основи справи; с) вирішення юридичної справи та оформлення прийнятого рішення

ТЕМА: ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ ПРИМУС. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

95./96./97./98. ОДНИМ ІЗ СПОСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ / АДМІНІСТРАТИВНОЇ / ДИСЦИПЛІНАРНОЇ / ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ Є:

- А. двостороння реституція
- В. позбавлення волі
- С. оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення

Д. догана

ТЕМА: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЙОГО МЕХАНІЗМ

99./100./101 ФОРМОЮ РЕАЛІЗАЦІЇ ДОЗВОЛУ / ЗОБОВ'ЯЗАННЯ (ВЕЛІННЯ) / ЗАБОРОНИ Є:

- А. виконання.
- В. додержання
- С. використання

102./103./104./105./106. СПЕЦИФІЧНИМ ЕЛЕМЕНТОМ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТАКОЇ СТАДІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ПРАВОТВОРЧІСТЬ / НАСТАННЯ УМОВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ НОРМОЮ ПРАВА / УСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ЗВ'ЯЗКУ МІЖ УПОВНОВАЖЕНИМИ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНИМИ СУБ'ЄКТАМИ — КОНКРЕТИЗАЦІЯ ПРАВ І ОБОВ'ЯЗКІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ НОРМОЮ ПРАВА / ВТІЛЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ ТА ЮРИДИЧНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ / ФАКУЛЬТАТИВНА СТАДІЯ НАСТАЄ У ВИПАДКУ НЕДОТРИМАННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ АБО НЕВИКОНАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ Є:

- А. акти правореалізації (використання дотримання, – виконання).
- В. норма права, закріплена в нормативно-правовому акті.
- С. правові відносини, суб'єктивні права та юридичні обов'язки
- Д. правоохоронний правозастосовний акт
- Е. юридичні факти, оперативно-виконавчі правозастосовні акти

107./108./109./110. ПРАВОТВОРЧА / ПРАВАЗАСТОСОВНА / ПРАВООХОРОННА / КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВИ – ЦЕ:

- А. правова форма діяльності держави, яка забезпечує безперервність процесу здійснення нормативно-правових розпоряджень через наділення одних учасників правових відносин суб'єктивними юридичними правами, а інших — суб'єктивними юридичними обов'язками; полягає у розгляді і вирішенні індивідуальних справ, що мають юридичне значення
- В. правова форма діяльності держави, спрямована на офіційне встановлення (санкціонування) і зміну норм права компетентними органами, яка виражається в підготовці, прийнятті і оприлюдненні нормативно-правових актів
- С. правова форма діяльності держави, спрямована на охорону суспільних відносин, урегульованих правом, захист індивіда від правопорушень і притягнення винних до відповідальності
- Д. правова форма діяльності органів держави, що виражається в здійсненні юридичних дій у справі спостереження і перевірки відповідності виконання і додержання підконтрольними суб'єктами правових розпоряджень і припинення правопорушень певними організаційно-правовими засобами

111./112./113. ОЗНАКАМИ СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ПРАВОПОРУШЕННЯ / ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ПРАВОПОРУШЕННЯ/СТРУКТУРНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ ПРАВОПОРУШЕННЯ Є:

- А. суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона правопорушення
- В. вина, мотив і мета правопорушення
- С. час, місце, засоби правопорушення
- Д. суб'єкт, об'єкт, мета правопорушення

**Приклади тестових завдань на відповідність (другий блок)
з дисципліни «Теорія держави і права»**

1. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:
ДЕРЖАВНА ВЛАДА МАЄ СВОЇ ОЗНАКИ (РИСИ)

Ознаки (рисни) державної влади

1. публічна влада
2. апаратна влада
3. універсальна влада
4. легітимна влада

Зміст відповідної ознаки

- А. концентрується в апараті, системі органів держави і через ці органи здійснюється
- В. виступає від імені всього суспільства (народу), має «публічну» основу своєї діяльності (казенне майно, власні прибутки, податки)
- С. юридично (конституційно) обґрунтована і визнана народом країни, а також світовою спільнотою
- Д. поширює владні рішення на усе суспільство: вони є загальнообов'язковими для всіх колективних і індивідуальних суб'єктів

Вірна відповідь: 1. - В; 2. - А; 3. - D; 4. - С.

2. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:

ЗОВНІШНІ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВИ

Зовнішня функція держави

1. політична (дипломатична)
2. екологічна
3. інформаційна
4. підтримання світового правопорядку

Зміст відповідної функції

- А. участь у врегулюванні міжнаціональних і міждержавних конфліктів; боротьба з міжнародними злочинами
- В. участь у розвитку світового інформаційного простору, встановлення режиму використання інформаційних ресурсів на основі рівноправного співробітництва з іншими державами
- С. підтримання екологічного виживання на планеті
- Д. встановлення і підтримання дипломатичних зносин з іноземними державами відповідно до загальноновизнаних норм і принципів міжнародного права

Вірна відповідь: 1. - D; 2. - С; 3. - В; 4. - А.

3. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:

ДЖЕРЕЛА ПРАВА ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА

Вид джерела

1. правовий звичай
2. юридичний прецедент
3. нормативний договір
4. нормативний акт

Визначення джерела

- А. письмовий документ компетентного суб'єкта права, в якому закріплено правило поведінки загального характеру, що забезпечується державою
- В. рішення судового або адміністративного органу, якому держава надає загальнообов'язкового значення при розгляді всіх подібних справ у майбутньому
- С. правило поведінки загального характеру, що встановлюється за взаємною домовленістю кількох суб'єктів і забезпечується державою
- Д. санкціоноване державою правило поведінки, яке раніше утворилось у результаті багаторазового

повторення впродовж тривалого часу і яке стало нормою

Вірна відповідь: 1-D; 2-B; 3-C; 4-A

4. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:

ВИЗНАЧИТИ ВІДПОВІДНІСТЬ ТИПУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ТА КРАЇНИ

<i>ТИП ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ</i>	<i>КРАЇНА</i>
1. англо-американський	A. Австралія
2. змішаний (гібридний)	B. Данія
3. релігійно-традиційний	C. Італія
4. романо-германський (континентальний)	D. Іспанія
	E. Канада
	F. Мадагаскар
	G. Парагвай
	H. Португалія
	I. Японія

Відповідь: 1 – , ; 2 – , ; 3 – , ; 4 – , , .

5. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:

ВСТАНОВИТИ ВІДПОВІДНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ НОРМИ З ЇЇ ХАРАКТЕРНИМИ ОЗНАКАМИ (за ступенем деталізації, за формою вираження, за способом охорони від порушень)

<i>соціальна норма</i>	<i>ознака соціальної норми</i>
1. норма моралі	A. виступає як узагальнене безособове правило поведінки у вигляді ідей і принципів (бути чесним, справедливим тощо)
2. норма права	B. дотримується добровільно, забезпечується внутрішнім переконанням
	C. є конкретним варіантом поведінки суб'єкта, в якому чітко визначені його юридичні права і обов'язки
	D. забезпечується, крім інших способів, державним примусом, застосуванням заходів юридичної відповідальності
	E. не закріплюється в спеціальних актах, міститься у свідомості людей
	F. одержує закріплення в державних актах (законах, указах, постановах)

Відповідь: 1– , , ; 2 – , , .

Приклади тестових завдань на послідовність (третій блок) з дисципліни «Теорія держави і права»

1. Встановіть правильну послідовність:
ПРАВОТВОРЧИСТЬ ЯК ПРОЦЕС МІСТИТЬ НАСТУПНІ ЕТАПИ
- виявлення суспільних відносин, що потребують правового врегулювання
  - залучення фахівців та створення органу для розробки проекту нормативного акту
  - обговорення та затвердження проекту
  - оприлюднення нормативного акту
  - реєстрація нормативного акту
  - розробка проекту нормативного акту

Вірна відповідь – A; B; F; C; E; D

2. ВСТАНОВІТЬ ПРАВИЛЬНУ ПОСЛІДОВНІСТЬ ПОДІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ СКОЄННЯМ ПРАВОПОРУШЕННЯ

- A. виявлення правопорушення
- B. виникнення умислу на скоєння правопорушення
- C. скоєння правопорушення
- D. реєстрація повідомлення про правопорушення

Вірна відповідь – B; C; A; D

3. РОЗТАШУЙТЕ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ЗА ЮРИДИЧНОЮ СИЛОЮ:

- A. Закони України (ординарний)
- B. Кодифіковані Закони України
- C. Конституційні Закони України
- D. Конституція України
- E. Міжнародні нормативно-правові акти, ратифіковані Верховною Радою
- F. Постанови Кабінету Міністрів України
- G. Укази Президента України

Відповідь –

4. / 5. РОЗТАШУЙТЕ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ПРАВА ВІД НАЙБІЛЬШОГО ДО ПЕРВИННОГО / ВІД ПЕРВИННОГО ДО НАЙБІЛЬШОГО

- A. галузь права
- B. інститут права
- C. норма права
- D. підгалузь права

Відповідь -

Приклади ситуаційних тестових завдань (четвертий блок) з дисципліни «Теорія держави і права»

СИТУАЦІЯ 1.

У 2008 році між Оленою Шаховою та Михайло Ростиним був укладений шлюб. У 2009 році в них народилася донька. У 2013р. подружжя шлюб розірвали. М. Ростин не приймає добровільної участі в матеріальному утриманні доньки. О. Шахова бажає отримати аліменти на утримання дитини.

ПИТАННЯ:

1. СКІЛЬКИ ПРОСТИХ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ У ВИГЛЯДІ ДІЯННЯ ОПИСАНІ У НАВЕДЕНІЙ СИТУАЦІЇ:
  - A. 3
  - B. 4
  - C. 2
  - D. 5
2. ЯКИЙ ХАРАКТЕР МАЮТЬ ПРАВОВІДНОСИНИ З УТРИМАННЯ ДИТИНИ:
  - A. епізодичний характер
  - B. тривалий характер
  - C. умовно обов'язковий характер
  - D. обмежено диспозитивний характер
3. ЯКИЙ РІЗНОВИД СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ ДЛЯ ТОГО З БАТЬКІВ, З ЯКИМ ПРОЖИВАЄ МАЛОЛІТНЯ ДИТИНА:
  - A. право володіння
  - B. право на чужі дії

- С. право власності
  - Д. право локальної нормотворчості
4. ЯКІ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ТЯГНЕ ЗА СОБОЮ НАРОДЖЕННЯ СПІЛЬНОЇ ДИТИНИ У ШАХОВОЇ ТА РОСТИНОВА:
- А. обов'язок спільного утримання дитини
  - В. обов'язок майнового забезпечення дитини з боку того з батьків, з ким проживає дитина
  - С. обов'язок майнового забезпечення дитини з боку того з батьків, який проживає окремо від дитини
  - Д. звільнення батька від обов'язку майнового забезпечення дитини у разі розірвання шлюбу
5. ЯКИЙ ХАРАКТЕР МАЄ ВЗАЄМНЕ СТАНОВИЩЕ СТОРІН У ПРАВОВІДНОСИНАХ МІЖ ШАХОВОЮ ТА РОСТИНОВИМ:
- А. координаційний характер
  - В. диспозитивний характер
  - С. субординаційний характер
  - Д. координаційно-субординаційний характер
6. НАВЕДЕНА СИТУАЦІЯ НЕ ПІДЛЯГАЄ РЕГУЛЮВАННЮ:
- А. законами
  - В. підзаконними актами
  - С. локальними актами
  - Д. Конституцією України
7. ЯКІ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ДОНЬКИ ТЯГНЕ ФАКТ РОЗЛУЧЕННЯ ЇЇ БАТЬКІВ:
- А. зміна її правосуб'єктності
  - В. зміну її загального правового статусу
  - С. зміну її політичного статусу
  - Д. немає вірної відповіді

СИТУАЦІЯ 2.

Громадянка України вийшла заміж за громадянина Великобританії. Протягом двох років вони проживають на території України. У них народилася дитина. Батьки виступають за набуття дитиною громадянства України.

ПИТАННЯ:

1. ДАЙТЕ ПРАВИЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСТВА:
- А. це юридичний зв'язок особи з даною державою, який виражається у правах особи і обов'язках держави
  - В. це юридичний зв'язок особи з даною державою, який виражається у правах держави і обов'язках особи
  - С. це юридичний зв'язок особи з даною державою, який виражається у взаємних правах і обов'язках
  - Д. це етнічний зв'язок особи з даною державою, який виражається у взаємних обов'язках
2. ЄДИНЕ ГРОМАДЯНСТВО ВВАЖАЄТЬСЯ ОДНІЄЮ З ОСНОВНИХ ОЗНАК:
- А. унітарної держави
  - В. федерації
  - С. конфедерації
  - Д. трансфедерації
3. ПРАВА ЛЮДИНИ І ПРАВА ГРОМАДЯНИНА Є ТІСНО ВЗАЄМОЗАЛЕЖНИМИ...
- А. та тотожними поняттями
  - В. однак не тотожними поняттями

C. та взаємовиключними поняттями

D. але несумісними поняттями

4. КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВА ДИТИНИ ВІД 20 ЖОВТНЯ 1989 РОКУ МІСТИТЬ ПОЛОЖЕННЯ, ВІДПОВІДНО ДО ЯКОГО ДИТИНА РЕЄСТРУЄТЬСЯ ВІДРАЗУ ПІСЛЯ НАРОДЖЕННЯ І З МОМЕНТУ НАРОДЖЕННЯ...

A. має право на свободу думки і набуття громадянства

B. має право на захист від економічної експлуатації і набуття громадянства

C. має право на ім'я і набуття громадянства

D. має право на свободу асоціацій і набуття громадянства

5. ОСОБА БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА НАЗИВАЄТЬСЯ:

A. апатрид

B. апартеїд

C. апологет

D. абориген

6. ВІДПОВІДНО ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ В УКРАЇНІ ІСНУЄ:

A. єдине громадянство

B. подвійне громадянство

C. загальнонаціональне та місцеве громадянство

D. українське та закордонне громадянство

7. ЧИ НАБУДЕ ДИТИНА ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ ЗА НАВЕДЕНИХ У СИТУАЦІЇ ОБСТАВИН?

A. Ні. При різному громадянстві батьків, один з яких на момент народження дитини перебував у громадянстві іншої країни, дитина не може бути громадянином України, навіть якщо вона народилася на території України.

B. Так. Особа, батьки або один з батьків якої на момент її народження були громадянами України, є громадянином України.

3. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

«ЦИВІЛЬНЕ, СІМЕЙНЕ ТА ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО»

Білет з дисципліни «Цивільне, сімейне та цивільне процесуальне право», складаються з тестових завдань різних форм, які відображають різні теми (цивільного права, сімейного права та цивільного процесуального права) з програми дисципліни:

Загальна кількість тестових завдань - 380-420, що поділені на чотири блоки.

Перший блок складають завдання з множинним вибором, де у запропонованих чотирьох відповідях є правильною лише одна.

Другий блок складають завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки), де до кожного з рядків інформації, позначених цифрами, необхідно вибрати один або декілька правильних варіантів, позначений буквою.

Третій блок складають завдання на відтворення правильної послідовності.

Четвертий блок складають ситуаційні тести.

Приклади тестових завдань з множинним вибором (перший блок)

з дисципліни «Цивільне, сімейне та цивільне процесуальне право»

1./2. НЕПОВНУ ЦИВІЛЬНУ ДІЄЗДАТНІСТЬ / ЧАСТКОВУ ЦИВІЛЬНУ ДІЄЗДАТНІСТЬ МАЮТЬ ФІЗИЧНІ ОСОБИ:

A. від 15 до 18 років

B. до 14 років

C. до 15 років

D. від 14 до 18 років

3./4. ЦИВІЛЬНА ПРАВОЗДАТНІСТЬ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ / ЦИВІЛЬНА ДІЄЗДАТНІСТЬ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

A. здатність мати цивільні права та обов'язки

B. здатність нести самостійну відповідальність

C. здатність складати заповіт та бути спадкоємцем

D. здатність самостійно створювати для себе цивільні права і обов'язки

5./6. ТРАНСДІЄЗДАТНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗМІСТУ ДІЄЗДАТНОСТІ / ТЕСТАМЕНТОЗДАТНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗМІСТУ ДІЄЗДАТНОСТІ ЦЕ:

A. здатність нести самостійну відповідальність

B. здатність складати заповіт та бути спадкоємцем

C. здатність самостійного вчинення правочинів

D. здатність обирати собі представника та самому виступати як представник

7./8. МІСЦЕ ПЕРЕБУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ / МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ЦЕ:

A. місце, де вона знаходиться тимчасово

B. місце реєстрації

C. місце постійного проживання

D. місце постійного чи переважного проживання

9./10. МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ВІД 10 ДО 14 РОКІВ / ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ, ЯКА ДОСЯГЛА 14 РОКІВ

A. місце вільно обраного собі місця проживання

B. місце проживання її батьків (усиновлювачів), або одного з них

C. місце вільно обраного собі місця проживання, за винятком обмежень, встановлених законом

D. місце проживання не визначено законом

11./12. МАЛОЛІТНЯ ФІЗИЧНА ОСОБА / НЕПОВНОЛІТНЯ ФІЗИЧНА ОСОБА:

A. не несе відповідальності за завдану нею шкоду

B. несе відповідальність за завдану нею шкоду обмежено

C. особисто несе відповідальність за завдану нею шкоду

D. несе додаткову відповідальність з її батьками

13./14. ПОВНУ ЦИВІЛЬНУ ДІЄЗДАТНІСТЬ / НАДАНУ ПОВНУ ЦИВІЛЬНУ ДІЄЗДАТНІСТЬ МАЄ :

A. фізична особа, яка досягла 16 років

B. фізична особа, яка досягла 18 років

C. фізична особа, яка досягла 16 років і працює за трудовим договором

D. фізична особа, яка досягла 17 років

15./16. ПІДСТАВОЮ ОБМЕЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ / ВИЗНАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НЕДІЄЗДАТНОЮ Є:

A. душевне захворювання

B. хронічний, стійкий психічний розлад

C. психічний розлад, який істотно впливає на здатність усвідомлювати значення своїх дій

D. психічний розлад

17./18. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ШКОДУ, ЗАВДАНУ НЕДІЄЗДАТНОЮ ФІЗИЧНОЮ ОСОБОЮ / ФІЗИЧНОЮ ОСОБОЮ, ЦИВІЛЬНА ДІЄЗДАТНІСТЬ ЯКОЇ ОБМЕЖЕНА:

- A. несе така особа самостійно
- B. несе її піклувальник
- C. несе її опікун
- D. несе сумісно зі своїм піклувальником

19./20. ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ВИЗНАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ БЕЗВІСНО ВІДСУТНЬОЮ / ОГОЛОШЕНОЮ ПОМЕРЛОЮ Є:

- A. відсутність відомостей про місто її перебування в місці її постійного проживання протягом одного року
- B. відсутність відомостей про місто її перебування в місці її постійного проживання протягом трьох років
- C. відсутність відомостей про місце її перебування в місці її постійного проживання протягом двох років
- D. відсутність відомостей про місце її перебування в місці проживання протягом шести місяців

21./22. ТОВАРИСТВО / УСТАНОВА ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ФОРМА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЦЕ:

- A. державне підприємство
- B. організація, створена шляхом об'єднання осіб (учасників), які мають право участі у товаристві
- C. організація, створена однією або кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управленні нею
- D. юридична особа приватного права

23./24. УСТАНОВЧИМ ДОКУМЕНТОМ ТОВАРИСТВА / УСТАНОВИ Є:

- A. договір
- B. статут або засновницький договір
- C. індивідуальний або спільний установчий акт
- D. положення

25./26. ФІЛІЯ / ПРЕДСТАВНИЦТВО ЦЕ:

- A. юридична особа, що розташована поза її офісом
- B. відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює всі або частину її функцій
- C. відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює представництво і захист інтересів юридичної особи
- D. відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза місцем керування її діяльністю

27./28. ПРАВОЧИН / ДОГОВІР ЦЕ:

- A. дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків
- B. делікт як підстава виникнення цивільної відповідальності
- C. певна подія як підстава виникнення цивільних прав та обов'язків
- D. домовленість двох або більше сторін, яка спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків

29./30. ОДНОСТОРОННІЙ ПРАВОЧИН / ОДНОСТОРОННІЙ ДОГОВІР ЦЕ:

- A. дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами
- B. дія сторони, яка може бути представлена однією особою

- С. домовленість, коли одна сторона бере на себе обов'язок перед другою стороною, а друга сторона наділяється лише правом вимоги
 Д. домовленість, якщо правами та обов'язками наділені обидві сторони

31./32. ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ / НАБУВАЛЬНА ДАВНІСТЬ ЦЕ:

- А. строк, протягом якого особа, яка добросовісно заволоділа чужим майном, набуває право власності
 В. певний період у часі, зі спливом якого пов'язана дія, яка має юридичне значення
 С. певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія, яка має юридичне значення
 Д. строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу

33./34. ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ЗУПИНЕННЯ / ПЕРЕРИВАННЯ ПЕРЕБІГУ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ Є:

- А. вчинення особою дії, що свідчить про визнання свого боргу
 В. залишення позову без розгляду
 С. непереборна сила
 Д. неможливість виконання зобов'язання

35./36. СЕРВІТУТ / СУПЕРФІЦІЙ ЦЕ:

- А. право користування чужим майном щодо земельної ділянки
 В. право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб
 С. право користування чужою земельною ділянкою для будівництва споруд, будівель
 Д. право володіння чужим майном

37./38. ВІНДИКАЦІЙНИЙ / НЕГАТОРНИЙ ПОЗОВ ЦЕ:

- А. позов власника про витребування його майна з чужого незаконного володіння
 В. вимога власника, що володіє річчю, про усунення перешкод у здійсненні правомочностей користування і розпорядження нею
 С. вимога власника майна про визнання права власності, якщо це право оспорується або не визнається
 Д. вимога власника про заборону вчинення нею дій, які можуть порушити його право

39./40. СТРОК ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ДЛЯ ВИМОГИ ПО ВІНДИКАЦІЙНОМУ / НЕГАТОРНОМУ ПОЗОВУ :

- А. не застосовується
 В. 1 рік
 С. 3 року
 Д. несе сумісно з піклувальником

41./42. ПРАВО АПЕЛЯЦІЙНОГО / КАСАЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ МАЮТЬ

- А. учасники цивільного процесу
 В. особи, які приймали участь у розгляді справи
 С. особи, які не приймали участь у розгляді справи
 Д. сторони та інші особи, які не приймали участь, але суд вирішив питання про їх права та обов'язки

43./44. СТРОКИ АПЕЛЯЦІЙНОГО / КАСАЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕННЯ СУДУ

- А. упродовж 30 днів
 В. упродовж 20 днів
 С. упродовж 15 днів
 Д. упродовж 10 днів

45./46. АПЕЛЯЦІЙНА / КАСАЦІЙНА СКАРГА ПОДАЄТЬСЯ

- A. через суд першої інстанції
- B. через апеляційний суд
- C. голові апеляційного суду
- D. касаційному суду

47./48. ЗАКОННА СИЛА УХВАЛИ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ /АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ НАСТУПАЄ З:

- A. з моменту її проголошення
- B. вручення сторонам по справі
- C. через 7 днів після проголошення
- D. підпису членами цивільної палати

49./50./51. СУД ПРО НАДАННЯ РОЗСТРОЧКИ СУДОВИХ ВИТРАТ / ЗМЕНШЕННЯ РОЗМІРУ СУДОВИХ ВИТРАТ / ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ОПЛАТИ СУДОВИХ ВИТРАТ

- A. приймає ухвалу
- B. приймає рішення
- C. приймає постанову
- D. надає письмову згоду

52./53./54. ВИТРАТИ ЗА ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ / ПРО ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ / ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ СВІДКІВ: НЕСЕ

- A. позивач
- B. відповідач
- C. суд
- D. сторона, яка заявила клопотання про призначення експертизи

55./56. СПЕЦІАЛІСТ / ПЕРЕКЛАДАЧ ЗАЛУЧАЄТЬСЯ ДО УЧАСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ:

- A. за бажанням позивача
- B. за бажанням відповідача
- C. за клопотанням зацікавленої особи
- D. за ухвалою суду

57./58./59. СКЛАД ОСІБ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У СПРАВІ ПОЗОВНОГО / НАКАЗНОГО / ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ

- A. позивач
- B. відповідач
- C. експерт
- D. заявники, інші заінтересовані особи, їхні представники

60./61./62. ЦИВІЛЬНІ СПРАВИ У СУДАХ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ / АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ / КАСАЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ

- A. одноособово суддею, який є головуючим
- B. у складі трьох суддів
- C. у складі п'ятьох суддів
- D. у складі двох суддів

**Приклади тестових завдань на співвідношення (другий блок)
з дисципліни «Цивільне, сімейне та цивільне процесуальне право»**

1. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:
ВИЗНАЧИТИ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ, ЯКЕ ВІДПОВІДАЄ НАСТУПНИМ ПОНЯТТЯМ:

<i>Поняття</i>	<i>Словосполучення</i>
1. Цивільне право як галузь права	A. система нормативно-правових актів
2. Цивільне законодавство	B. система норм права
3. Цивілістика	C. система знань, вчень про цивільно-правову науку, цивільне право як галузь права та цивільне законодавство
4. Цивільне право як навчальна дисципліна	D. система понять, ідей, теорій та концепцій

Вірна відповідь: 1 – B; 2 – A; 3 – D; 4 – C

2. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:
ВСТАНОВИТИ ВІДПОВІДНІСТЬ ВИДУ ДІЄЗДАТНОСТІ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ВІКУ

<i>Поняття</i>	<i>Словосполучення</i>
1. Повна цивільна дієздатність	A. від 14 до 18 років
2. Неповна цивільна дієздатність	B. до 14 років
3. Часткова цивільна дієздатність	C. до 15 років
4. Емансипація	D. від 18 років
	E. від 16 років

Вірна відповідь: 1 – ; 2 – ; 3 – ; 4 –

3. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:
ВИЗНАЧИТИ ВИД ПОЗОВУ ЗАЛЕЖНО ВІД ВИМОГИ ВЛАСНИКА МАЙНА ПРО ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ:

<i>Позов</i>	<i>Вимога власника</i>
1. Віндикаційний позов	A. Вимога з відшкодування заподіяної майнової шкоди і стягнення збитків
2. Негаторний позов	B. Вимога про визнання порушеного, невизнаного або оспорюваного права власності
3. Позов про визнання права власності	C. Вимога власника про усунення перешкод, що заважають нормальному здійсненню права власності
4. Зобов'язально-правовий позов	D. Вимога власника майна про витребування майна з чужого незаконного володіння

Вірна відповідь: 1 – ; 2 – ; 3 – ; 4 –

4. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:

ВИЗНАЧИТИ ВИД РЕЧОВОГО ПРАВА НА ЧУЖЕ МАЙНО ЗАЛЕЖНО ВІД ЙОГО ЗМІСТУ:

<i>Зміст речового права</i>	<i>Вид речового права</i>
1. Емфітевзис	A. Право користування чужим майном для задоволення потреб інших осіб, які не можуть бути задоволені іншим способом
2. Суперфіцій	B. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб на підставі договору
3. Сервітут	C. Право користування земельною ділянкою, наданою для забудови на підставі договору або заповіту
	D. Право володіння, користування і розпорядження земельною ділянкою, наданою для забудови на підставі договору або заповіту

Вірна відповідь: 1 – ; 2 – ; 3 –

5. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:
ВСТАНОВИТИ ВІДПОВІДНІСТЬ ОСОБЛИВИХ ОЗНАК ОКРЕМИХ ВИДІВ ДОГОВОРУ НАЙМУ (ОРЕНДИ) ЗА ХАРАКТЕРИСТИКОЮ

<i>Вид договору</i>	<i>Характеристика</i>
1. Договір лізингу	A. Двосторонній, оплатний, укладається у письмовій формі
2. Договір найма будівлі	B. Двосторонній, оплатний, укладається в усній формі
3. Договір прокату	C. Двосторонній або багатосторонній, оплатний, укладається у письмовій формі

Відповідь: 1- , 2- , 3-

6. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:
ВИЗНАЧИТИ ВЗАЄМОВІДПОВІДНІСТЬ ПОНЯТЬ СІМЕЙНОГО ПРАВА

<i>Поняття 1</i>	<i>Поняття 2</i>
1. Екзогамія	A. одношлюбність
2. Моногамія	B. позародова сім'я.
3. Полігамія	C. груповий шлюб
	D. багатошлюбність

Вірна відповідь: 1 – ; 2 – ; 3 –

Приклади тестових завдань на послідовність (третій блок)

з дисципліни «Цивільне, сімейне та цивільне процесуальне право»

1. РОЗГЛЯД СПРАВИ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ВІДБУВАЄТЬСЯ ЗА ТАКИМИ СТАДІЯМИ (ВСТАНОВИТИ ПОСЛІДОВНІСТЬ)

- A. Відкриття провадження у справі
- B. Виконання судового рішення
- C. Оскарження судового рішення
- D. Підготовка справи до судового розгляду

Е. Судовий розгляд
Вірна відповідь: А, D, Е, С, В.

2. РОЗГЛЯД СПРАВИ ПО СУТІ ПЕРЕДБАЧАЄ ТАКИЙ ПОРЯДОК:

- А. Відтворення звукозапису, демонстрація відеозапису і їх дослідження;
- В. додаткові пояснення;
- С. допит свідків;
- D. дослідження висновку експерта, спеціаліста;
- Е. дослідження письмових доказів;
- F. дослідження речових доказів;
- G. надання пояснень експертами та фахівцями;

Відповідь: С, D, G, Е, F, А, В.

Приклади ситуаційних тестових завдань (четвертий блок)

з дисципліни «Цивільне, сімейне та цивільне процесуальне право»

СИТУАЦІЯ 1.

Громадянин Крюков О. звернувся до фахівця з наступною проблемою:

Від спільного шлюбу з Крюковою І. він має двох неповнолітніх дітей: сина Володимира трьох років та доньку Ольгу п'яти років. За останній час Крюкова І. почала зловживати спиртними напоями, вихованням дітей не займається. Крюков О. бажає розірвати шлюб, залишити з собою дітей та позбавити Крюкову І. батьківських прав, а також вирішити дану ситуацію відповідно до чинного законодавства.

ПИТАННЯ:

1. НОРМАМИ ЯКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПОВИНЕН БУТИ ВРЕГУЛЬОВАНИЙ СПІР:

- А. Конституцією України
- В. Сімейним кодексом України
- С. Цивільним і Сімейним кодексом України.
- D. Цивільно-процесуальним і Сімейним кодексами України

2. ОBOB'ЯЗКИ БАТЬКІВ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СІМЕЙНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ, ЩОДО ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДИТИНИ

- А. Здобуття дитиною повної загальної середньої освіти не є обов'язком батьків, а є їхнім правом
- В. Батьки зобов'язані забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти
- С. За бажанням самої дитини батьки можуть забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти
- D. Держава повинна забезпечувати здобуття дитиною повної загальної середньої освіти

3. ВИЗНАЧИТИ ПРАВА БАТЬКІВ ЩОДО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ

- А. Батьки не мають права залучати до виховання дитини інших осіб, бо це є обов'язком виключно батьків
- В. Батьки мають переважне право перед іншими особами на особисте виховання дитини.
- С. Батьки мають право залучати до виховання дитини інших осіб тільки з дозволу органу опіки та піклування
- D. Батьки мають право залучати до виховання дитини інших осіб тільки за згодою комісії по справам неповнолітніх

4. МАТИ, БАТЬКО МОЖУТЬ БУТИ ПОЗБАВЛЕНІ СУДОМ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ, ЯКЩО ВОНА, ВІН

- А. не в повному обсязі забезпечують матеріальні потреби дитини для отримання середньої освіти
- В. є хронічними алкоголіками або наркоманами

- C. ухиляються від виконання своїх обов'язків щодо щорічного оздоровлення дитини
- D. постійно займаються жебракуванням та бродяжництвом

5. ЯКИЙ ОРГАН МОЖЕ РОЗГЛЯНУТИ СПІР:

- A. Опікунська Рада
- B. Місцевий суд
- C. Опікунська Рада та місцевий суд
- D. Комісія щодо справ неповнолітніх.

6. ЯКИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ НЕОБХІДНО СКЛАСТИ ДО СУДУ ВІД ІМЕНІ КРЮКОВА О :

- A. Заяву про видачу судового наказу
- B. Заяву
- C. Цивільний позов
- D. Позовну заяву

7. ЯК БУДУТЬ НАЗИВАТИСЯ СТОРОНИ У ДАНОМУ ПРОЦЕСІ:

- A. Заявник та зацікавлена особа
- B. Заявник та відповідач
- C. Заявник, зацікавлена та третя особа
- D. Позивач, відповідач та третя особа

8. У РАЗІ ЗАДОВОЛЕННЯ ВИМОГ КРЮКОВА О. СУД ПРИЙМАЄ:

- A. Судовий наказ
- B. Ухвалу
- C. Постанову
- D. Рішення

СИТУАЦІЯ 2.

До фахівця звернувся Колосов Є. з проханням надати юридичну допомогу за такими обставинами: після смерті його батька Колосова Я. залишилась спадщина – однокімнатна квартира. Спадкоємцями за законом є Колосов Є. та його брат Колосов С. Однак оформити документи про прийняття спадщини він не може, тому що не має відомостей про свого брата, який вже як сім років поїхав до Росії і відомостей від нього ніяких не має. Яку пораду повинен дати фахівець, чи можна оголосити Колосова С. померлим та які докази можуть підтвердити вказані обставини.

ПИТАННЯ:

1. СПАДКОЄМЦЯМИ ЗА ЗАКОНОМ НЕ МОЖУТЬ БУТИ:

- A. фізичні особи, які є живими на час відкриття спадщини
- B. юридичні особи
- C. особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини
- D. усиновлені діти спадкодавця

2. СТРОК ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ ДЛЯ КОЛОСОВА Є. ТА КОЛОСОВА С. СКЛАДАЄ :

- A. три роки
- B. один рік
- C. шість місяців
- D. три місяця

3. МАЙНОВІ ПРАВА, ЗОКРЕМА НА КВАРТИРУ, ЩО ВХОДЯТЬ ДО СКЛАДУ СПАДЩИНИ КОЛОСОВА Я., СКЛАДАЮТЬ:

- A. спадковий актив;
- B. спадковий пасив;
- C. спадкову масу;
- D. легат.

4. СУКУПНІСТЬ ОБОВ'ЯЗКІВ СПАДКОДАВЦЯ, ЩО ПЕРЕХОДЯТЬ ДО СПАДКОЄМЦІВ, НАЗИВАЄТЬСЯ:

- A. спадковий актив;
- B. спадкове майно;
- C. спадковий пасив;
- D. суброгація.

5. ЗА ЯКОЇ УМОВИ ФІЗИЧНА ОСОБА МОЖЕ БУТИ ОГолоШЕНА СУДОМ ПОМЕРЛОЮ :

- A. якщо протягом двох років у місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування
- B. якщо протягом трьох років в місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування
- C. якщо протягом шести місяців в місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування
- D. якщо протягом року в місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування

6. ЯКІ ДОКАЗИ МОЖУТЬ ПІДТВЕРДИТИ ВИКЛАДЕНІ У СІТУАЦІ ОБСТАВИНИ:

- A. Свідоцтво про смерть
- B. Свідоцтво про народження
- C. Довідка про останнє місце мешкання Колосова С.
- D. Довідка про останнє місце мешкання Колосова С., свідчення свідків, свідоцтво про смерть, свідоцтво про народження, свідоцтво про право власності на квартиру.

7. У РАЗІ ОГолоШЕННЯ КОЛОСОВА С. ПОМЕРЛИМ СУД ПРИЙМАЄ:

- A. Ухвалу
- B. Постанову
- C. Рішення
- D. Судовий наказ

4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ТРУДОВЕ ПРАВО»

Білет з дисципліни "Трудове право", складаються з тестових завдань різних форм, які відображають різні теми (Загальної та Особливої частини) з програми дисципліни:

Загальна кількість тестових завдань - 380-420, що поділені на чотири блоки.

Перший блок складають завдання з множинним вибором, де у запропонованих чотирьох відповідях є правильною лише одна.

Другий блок складають завдання на відповідність (на асоціативні зв'язки), де до кожного з рядків інформації, позначених цифрами, необхідно вибрати один або декілька правильних варіантів, позначений буквою.

Третій блок складають завдання на відтворення правильної послідовності.

Четвертий блок складають ситуаційні тести.

Приклади тестових завдань з множинним вибором (перший блок) з дисципліни «Трудове право»

1/2/3. ЩО Є ЗАГАЛЬНОЮ РИСОЮ ТРУДОВОГО ПРАВА/ (ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА / ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА) ?

- A. обидві галузі регулюють відносини із застосування праці
- B. обидві галузі регулюють управлінські відносини

- C. в основі обох галузей лежить праця
- D. дисциплінарна відповідальність

4/5/6/7. Є (ПРЕДМЕТОМ/ СОЦІАЛЬНИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ/ СПЕЦИФІЧНОЮ ФУНКЦІЄЮ/ МЕТОДОМ) ТРУДОВОГО ПРАВА:

- A. трудові відносини і відносини, тісно пов'язані з трудовими
- B. організація суспільної праці і соціальний захист осіб найманої праці, як більш слабкої сторони у трудових відносинах
- C. захисна
- D. сукупність засобів і способів, за допомогою яких трудове право впливає на суспільні відносини із застосування найманої праці

8/9/10/11. ОЗНАКОЮ (ТРУДОВОГО ПРАВА, ЩО ВІДМЕЖОВУЄ ЙОГО ВІД ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА/ НАЙМАНОЇ ПРАЦІ/ ДЖЕРЕЛА ТРУДОВОГО ПРАВА/ ПІДХОДЯЩОЇ РОБОТИ) Є:

- A. предметом регулювання є процес праці
- B. це праця несамостійна
- C. носить неперсоніфікований характер
- D. відповідає освіті, спеціальності, кваліфікації особи

12/13/14/15. (ТРУДОВЕ ПРАВО/ ЛОКАЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ/ ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ТРУДОВОГО ПРАВА/ ПРИНЦИПИ ТРУДОВОГО ПРАВА) – ЦЕ:

- A. сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини із застосування найманої праці
- B. регулювання у межах однієї організації, найчастіше носить договірний характер
- C. особливості регулювання праці для окремих категорій працівників
- D. закріплені в чинному законодавстві основоположні керівні ідеї, які виражають сутність норм трудового права та головні напрями політики держави у сфері застосування найманої праці

16/17/18/19. СТОРОНАМИ (ТРУДОВОГО ПРАВОВІДНОШЕННЯ/ ПРАВОВІДНОСИН ІЗ РОЗГЛЯДУ ТРУДОВИХ СПОРІВ/ ПРАВОВІДНОСИН З НАГЛЯДУ І КОНТРОЛЮ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ ТА ДОТРИМАННЯМ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА/ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН) Є:

- A. працівник і роботодавець
- B. працівник, роботодавець і юрисдикційний орган
- C. державний контрольно-наглядний орган і роботодавець
- D. трудовий колектив і роботодавець

20/21/22. ВІДНОСИНИ (З ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ/ З ВИРІШЕННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ/ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ) ВІДНОСІТЬСЯ ДО ГРУПИ:

- A. відносин, що передують трудовим відносинам
- B. відносин, що є супутніми трудовим відносинам або впливають з них
- C. відносин, що є тільки супутніми трудовим відносинам
- D. відносин, не пов'язаних з трудовими відносинами

23/24/25/26. НЕ Є (СОЦІАЛЬНИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ ТРУДОВОГО ПРАВА/ СУМІЖНОЮ ГАЛУЗЗЮ З ТРУДОВИМ ПРАВОМ/ ОЗНАКОЮ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН, ЩО ВХОДЯТЬ У ПРЕДМЕТ ТРУДОВОГО ПРАВА/ ПРИНЦИПОМ ТРУДОВОГО ПРАВА):

- A. захист права власності
- B. сімейне право
- C. імперативність

D. плюралізм політичної діяльності

27/28/29/30. МЕТОД ТРУДОВОГО ПРАВА (ЦЕ/ ХАРАКТЕРИЗУЄТЬСЯ/ МАЄ ТАКИЙ ЗАСІБ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ/ НЕ МІСТИТЬ ТАКОГО ЗАСОБУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ):

- A. сукупність засобів і способів, за допомогою яких трудове право впливає на суспільні відносини із застосування найманої праці
- B. поєднанням імперативного і диспозитивного регулювання трудових відносин
- C. припис
- D. засудження

31/32/33/34. ДО (ОБ'ЄКТИВНИХ ПІДСТАВ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТРУДОВОГО ПРАВА/ СУБ'ЄКТИВНИХ ПІДСТАВ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТРУДОВОГО ПРАВА/ ПІДЗАКОННИХ АКТІВ, ЩО Є ДЖЕРЕЛАМИ ТРУДОВОГО ПРАВА/ ПРИНЦИПІВ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ) НАЛЕЖАТЬ:

- A. умови праці
- B. вік працівника
- C. постанови Кабінету Міністрів України
- D. принцип від платності праці

35/36/37/38. (ЗАКОНИ/ РІШЕННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ/ ПРАВИЛА ВНУТРІШНЬОГО ТРУДОВОГО РОЗПОРЯДКУ/ ГАЛУЗЕВІ КОЛЕКТИВНІ УГОДИ) ЯК ДЖЕРЕЛА ТРУДОВОГО ПРАВА ДІЮТЬ В МЕЖАХ:

- A. всієї держави
- B. окремих регіонів
- C. окремих підприємств
- D. певних галузей промисловості

39/40/41/42. ДЖЕРЕЛА ТРУДОВОГО ПРАВА (ЦЕ/ НЕ МІСТЯТЬ ТАКОЇ ОЗНАКИ/ КЛАСИФІКУЮТЬСЯ/ НАБУВАЮТЬ ЮРИДИЧНОЇ СИЛИ):

- A. нормативні правові акти компетентних органів, що регулюють суспільні відносини із застосування найманої праці
- B. носять персоніфікований характер
- C. за юридичною силою
- D. через 10 днів після їх надрукування у офіційній пресі, якщо в самому акті не вказано інше

43/44/45/46. ПРИНЦИПИ ТРУДОВОГО ПРАВА (ЦЕ/ СЛУЖАТЬ ДЛЯ/ НЕ МАЮТЬ ТАКОЇ ГРУПИ/ МІСТЯТЬ ТАКИЙ ПРИНЦИП):

- A. закріплені в чинному законодавстві основоположні керівні ідеї, які виражають сутність норм трудового права та головні напрями політики держави у сфері застосування найманої праці
- B. усунення прогалин у праві
- C. принципи, що визначають застосування кримінально-правових санкцій у трудовому праві
- D. визначеність трудової функції

47/48/49/50. ТРУДОВА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ (МІСТИТЬ ТАКІ ЕЛЕМЕНТИ/ ВИНИКАЄ У ПРАЦІВНИКА ЗАГАЛЬНОМУ ВИПАДКУ/ МАЄ ТАКУ ОСОБЛИВІСТЬ/ МІСТИТЬ ТАКИЙ КРИТЕРІЙ СТОСОВНО РОБОТОДАВЦЯ):

- A. правоздатність і дієздатність
- B. з 16-ти років

- C. трудова правоздатність і трудова дієздатність виникають одночасно
- D. наявність фонду оплати праці

51/52/53/54. ДО ЧИСЛА ОСНОВНИХ (ПРАВ ПРАЦІВНИКА/ ОБОВ'ЯЗКІВ ПРАЦІВНИКА/ ПРАВ РОБОТОДАВЦЯ/ ОБОВ'ЯЗКІВ РОБОТОДАВЦЯ) ВХОДИТЬ:

- A. право на здорові і безпечні умови праці
- B. дотримуватися дисципліни праці
- C. право керувати трудовим процесом
- D. регулярно виплачувати працівнику заробітну плату

55/56/57/58. ЗА ПОРУШЕННЯ ТРУДОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ (ПРАЦІВНИК НЕ СЕ/ РОБОТОДАВЕЦЬ МОЖЕ НЕСТИ/ РОБОТОДАВЕЦЬ НЕ НЕ СЕ/ ПРАЦІВНИК НЕ НЕ СЕ):

- A. дисциплінарну відповідальність
- B. адміністративну відповідальність
- C. політичну відповідальності перед суспільством
- D. моральну відповідальність

59/60/61/62. ПРОФСПІЛКИ (ЦЕ/ Є СТОРОНОЮ/ МАЮТЬ ТАКІ ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ/ НЕ МАЮТЬ ПОВНОВАЖЕННЯ):

- A. об'єднання працівників, створені з метою їх представництва та захисту їх інтересів
- B. колективно-договірних правовідносин
- C. захисна та представницька функції
- D. вирішувати трудові спори

63/64/65. ПРАВОВІДНОСИНИ У СФЕРІ ТРУДОВОГО ПРАВА (ЦЕ / МАЮТЬ ТРИВАЛИЙ ХАРАКТЕР / НОСЯТЬ ЕПІЗОДИЧНИЙ ХАРАКТЕР):

- A. юридичний зв'язок суб'єктів трудового права
- B. організаційно-управлінські правовідносини
- C. правовідносини з розгляду трудових спорів
- D. виникають на підставі укладення договору підряду

66/67/68/69. ПІДСТАВОЮ ВИНИКНЕННЯ ПРАВОВІДНОСИН (ТРУДОВИХ/ З ВИРІШЕННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ/ З МАТЕРІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ/ З НАГЛЯДУ І КОНТРОЛЮ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ ТА ДОТРИМАННЯМ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА) Є:

- A. укладення трудового договору
- B. звернення працівника або роботодавця до юрисдикційного органу із заявою про вирішення трудового спору
- C. заподіяння однією стороною трудового договору матеріальної шкоди іншій стороні
- D. виникнення правосуб'єктності роботодавця

70/71/72/73. (ПОНЯТТЯ, СТОРОНИ, ПРОЕКТ, КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ) КОЛЕКТИВНОГО ДОГОВОРУ:

- A. правовий акт, що регулює соціально-трудові відносини і укладається між працівниками підприємства (установи, організації) та роботодавцем
- B. працівники підприємства в особі їхніх представників і роботодавець, представлений керівником підприємства або іншою уповноваженою особою
- C. розробляється робочою комісією
- D. здійснюється сторонами колективного договору

74/75/76/77. (ЗАЙНЯТІСТЬ/ НЕПОВНА ЗАЙНЯТІСТЬ/ ПОВНА ЗАЙНЯТІСТЬ/ БЕЗРОБІТТЯ) ЦЕ:

- A. діяльність громадян, що пов'язана із задоволенням особистих та суспільних потреб і, як правило, приносить їм дохід у грошовій чи іншій формі
- B. робота в умовах неповного робочого дня або неповного робочого тижня не по бажанню працівника та за незалежних від нього обставин
- C. здійснення працівником своєї трудової функції протягом усього робочого дня, усього робочого тижня
- D. соціально-економічне явище, при якому частина осіб не має можливості реалізувати своє право на працю

78/79/80/81. ВІДНОСЯТЬСЯ ДО (ЗАЙНЯТОГО НАСЕЛЕННЯ/ ПРАВОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ/ ДЕРЖАВНИХ ГАРАНТІЙ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ/ ОСІБ, ЩО ЗА ЗАКОНОМ МАЮТЬ ДОДАТКОВІ ГАРАНТІЇ СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ):

- A. особи, які проходять строкову службу у збройних силах
- B. встановлення порядку направлення на роботу
- C. професійне навчання відповідно до здібностей та з урахуванням потреб ринку праці
- D. особи, які мають малолітню дитину (до 6 років)

82/83/84/85. НЕ Є (ОБОВ'ЯЗКОМ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ/ ПІДСТАВОЮ ПРИПИНЕННЯ ВИПЛАТИ ДОПОМОГИ ПО БЕЗРОБІТТЮ/ ОБОВ'ЯЗКОМ БЕЗРОБІТНОГО/ ПРАВОМ БЕЗРОБІТНИХ):

- A. контроль за чистотою і порядком у місці постійного проживання безробітного
- B. тривала хвороба безробітного
- C. оплачувати послуги державної служби зайнятості
- D. одержання коштів для щорічного відпочинку

86/87/88/89. ТРУДОВИЙ ДОГОВІР (МОЖЕ УКЛАДАТИСЯ/ УКЛАДАЄТЬСЯ У ПИСЬМОВІЙ ФОРМІ/ МІСТИТЬ ТАКУ ХАРАКТЕРНУ ОЗНАКУ/ НЕ РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ ЯК):

- A. між працівником і власником підприємства
- B. якщо робота пов'язана з державною таємницею
- C. обов'язок роботодавця організувати працю працівника
- D. джерело трудового права

90/91/92/93. (ЗМІСТ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ/ МІСЦЕ РОБОТИ/ СПЕЦІАЛЬНІСТЬ/ ОБОВ'ЯЗКОВІ УМОВИ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ) ЦЕ:

- A. сукупність умов, що визначають права і обов'язки працівника і роботодавця
- B. найменування підприємства, установи, організації
- C. конкретизація діяльності в межах професії
- D. умови, за відсутності угоди з яких трудовий договір не може бути укладений

94/95/96/97. НЕ Є (ХАРАКТЕРНОЮ ОЗНАКОЮ / ОБОВ'ЯЗКОВОЮ УМОВОЮ/ ГАРАНТІЄЮ ПРИ УКЛАДЕННІ/ДОКУМЕНТОМ, ЩО МОЖНА ВИМАГАТИ ПРИ УКЛАДЕННІ) ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ:

- A. праця виконується на свій ризик з метою одержання прибутку
- B. випробувальний строк
- C. на роботодавця покладений обов'язок укладення трудового договору
- D. свідоцтво про шлюб

98/99/100/101/. ВИПРОБУВАЛЬНИЙ СТРОК (МОЖЕ БУТИ ВСТАНОВЛЕНО/ НЕ МОЖНА ВСТАНОВЛЮВАТИ/ ЦЕ/ МАЄ ТАКІ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ):

- A. особі, що навчається на заочній формі у вузі
- B. вагітним жінкам
- C. період часу, встановлений за згодою сторін при укладанні трудового договору

D. протягом випробувального строку працівник може бути звільнений, як такий, що не витримав випробувальний строк

102/103/104/105. ДО (ХАРАКТЕРНИХ РИС ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ПРО ТИМЧАСОВУ РОБОТУ/ СЕЗОННИХ РОБІТ/ КЛАСИФІКАЦІЙНИХ ОЗНАК ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ/ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТРУДОВОГО КОНТРАКТУ) НАЛЕЖИТЬ:

A. право працівника на відпустку пропорційно відпрацьованому часу

B. лісове господарство

C. строк договору

D. можуть встановлюватися додаткові види відповідальності сторін одна перед одною

106/107/108/109. ТРУДОВИЙ КОНТРАКТ (МОЖЕ УКЛАДАТИСЯ/ МАЄ СФЕРУ ЗАСТОСУВАННЯ, ЩО ВИЗНАЧАЄТЬСЯ/ НЕ МІСТИТЬ ТАКОЇ ХАРАКТЕРНОЇ РИСИ/ МАЄ ТАКІ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ У РАЗІ ЗАКІНЧЕННЯ ЙОГО СТРОКУ):

A. тільки в письмовій формі

B. законодавством

C. оплата праці може здійснюватися один раз на рік

D. автоматично припиняє свою дію, якщо його не продовжено угодою сторін або не переукладено

110/111/112/113. ТРУДОВИЙ ДОГОВІР З ДЕРЖАВНИМИ СЛУЖБОВЦЯМИ (ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ/ МАЄ МАКСИМАЛЬНУ ТРИВАЛІСТЬ ВИПРОБУВАЛЬНОГО СТРОКУ/ МІСТИТЬ ТАКУ ПЕРЕШКОДУ ДЛЯ ЙОГО УКЛАДАННЯ/ МАЄ ТАКУ ОСОБЛИВІСТЬ ПРИ ЙОГО УКЛАДЕННІ):

A. порядком укладення

B. шість місяців

C. особа виявляються в підпорядкуванні свого родича або свояка

D. необхідно надати відомості про свої доходи та доходи членів своєї сім'ї

114/115/116/117. (СУМІЩЕННЯ/ СУМІСНИЦТВО/ ПЕРЕВЕДЕННЯ/ ВИХІДНА ДОПОМОГА) – ЦЕ:

A. виконання протягом робочого дня крім основної трудової функції додаткової роботи на цьому ж підприємстві

B. виконання працівником крім своєї основної роботи іншої роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому ж або іншому підприємстві

C. зміна будь-яких істотних умов праці

D. грошова сума, яка виплачується працівникові понад зароблених ним сум при звільненні, якщо звільнення відбувається за обставинами, не що залежить від працівника і без його вини

118/119/120/121. ПЕРЕВЕДЕННЯ ПРАЦІВНИКА (ПОТРЕБУЄ ЙОГО ЗГОДИ/ У РАЗІ ВИРОБНИЧОЇ НЕОБХІДНОСТІ/ ОФОРМЛЮЮТЬСЯ/ НЕ МІСТИТЬ ТАКОЇ ГАРАНТІЇ):

A. завжди

B. не може перевищувати 1 місяця

C. наказом, з яким обов'язково має бути ознайомлений працівник

D. обов'язково має бути витриманий попереджувальний строк

122/123/124/125. ВВАЖАЄТЬСЯ (ПЕРЕМІЩЕННЯМ І НЕ ВИМАГАЄ ЗГОДИ ПРАЦІВНИКА/ ГАРАНТІСЮ ПРИ ЗМІНІ УМОВ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ/ ХАРАКТЕРНОЮ ОЗНАКОЮ ПЕРЕМІЩЕННЯ/ ВИВІЛЬНЕННЯМ):

A. надання токарю для роботи іншого токарного верстата

B. необхідність отримати згоду працівника на переведення

C. істотні умови праці не змінюються

D. скорочення чисельності працівників на підприємстві

126/127/128/129. ПІДСТАВОЮ (ВІДСТРОНЕННЯ ПРАЦІВНИКА ВІД РОБОТИ/ ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ/ РОЗІРВАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ЗА ІНІЦІАТИВОЮ ПРОФСПІЛКОВОГО ОРГАНУ/ ВИПЛАТИ ВИХІДНОЇ ДОПОМОГИ) Є:

- A. ухилення від інструктажу і перевірки знань з охорони праці
- B. перехід працівника на виборну посаду
- C. невиконання керівником структурного підрозділу зобов'язань за колективним договором
- D. звільнення працівника у зв'язку з невідповідністю займаній посаді

130/131/132/133. ПРАЦІВНИК МОЖЕ БУТИ ЗВІЛЬНЕНИЙ ЗА (п.2 ст.40 КЗпП/ п.4 ст.40 КЗпП/ п.5 ст.40 КЗпП/ п.7 ст.40 КЗпП) У РАЗІ:

- A. невідповідності займаній посаді
- B. при відсутності на роботі без поважних причин протягом 4 годин
- C. тривалої непрацездатності, більше ніж 4 місяці підряд
- D. появи на роботі у нетверезому стані

134/135/136/137. НЕ МОЖНА (РОЗІРВАТИ ТРУДОВИЙ ДОГОВІР З ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ БЕЗ ЗГОДИ ПРОФКОМУ/ ЗВІЛЬНИТИ ЗА п.2 ст.41 КЗпП/ ЗВІЛЬНИТИ У РАЗІ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА/ ЗВІЛЬНИТИ ЗА п.5 ст.40 КЗпП):

- A. якщо працівник з'явився на роботі у нетверезому стані
- B. бухгалтера
- C. вагітну жінку
- D. працівника, який втратив працездатність у зв'язку з трудовим каліцтвом

138/139/140/141. (РОБОЧИЙ ЧАС/ РОБОЧИЙ ДЕНЬ/ РЕЖИМ РОБОЧОГО ЧАСУ/ НАДУРОЧНА РОБОТА) – ЦЕ:

- A. час, протягом якого працівник повинен виконувати свої трудові обов'язки і підкорятися правилам внутрішнього трудового розпорядку
- B. тривалість робочого часу протягом доби
- C. розподіл норми робочого часу в межах певного календарного періоду
- D. робота понад встановлену тривалість робочої зміни, що здійснюється за розпорядженням роботодавця

142/143/144/145. СКОРОЧЕНИЙ РОБОЧИЙ ЧАС (ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ / ОПЛАЧУЄТЬСЯ / ПЕРЕДБАЧЕНИЙ ДЛЯ / НЕ МІСТИТЬ ТАКОЇ ОЗНАКИ):

- A. законом
- B. в повному розмірі, як нормальний робочий час
- C. неповнолітніх
- D. може бути скасований за згодою сторін

146/147/148/149. НЕМАЄ (ТАКОЇ ПЕРЕРВИ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ / ТАКОГО ВИДУ ДОДАТКОВОЇ ЩОРІЧНОЇ ВІДПУСТКИ / ТАКОЇ ОЗНАКИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ / ТАКОГО ЕЛЕМЕНТУ ТАРИФНОЇ СИСТЕМИ):

- A. перерва для обговорювання виробничих проблем
- B. по вагітності та пологах
- C. її розмір залежить від результатів господарської діяльності підприємства, установи, організації
- D. початок і закінчення робочої зміни

150/151/152. ГАРАНТІЙНІ (ВИПЛАТИ – ЦЕ/ВИПЛАТИ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНІ, ЯКЩО / ДОПЛАТИ ПЕРЕДБАЧЕНІ):

- A. грошові суми, що зберігають працівнику повністю або частково заробітну плату за час, коли він з поважних причин не міг виконувати трудові обов'язки
- B. працівник бере участь у страйку, що оголошений відповідно до чинного законодавства
- C. для неповнолітніх за скорочений робочий день
- D. працівник несе витрати працівника на харчування протягом робочого дня

153/154/155/156. ОХОРОНА ПРАЦІ (ЦЕ / У ВУЗЬКОМУ СЕНСІ/ У ШИРОКОМУ СЕНСІ / МІСТИТЬ ТАКУ СПЕЦІАЛЬНУ НОРМУ ЩОДО ЖІНОК):

- A. система забезпечення безпеки життя і здоров'я працівників у процесі трудової діяльності
- B. сукупність правових норм, що регулюють захист здоров'я працівників від дії шкідливих і небезпечних виробничих факторів
- C. все законодавство про працю
- D. заборона приймати на роботи з небезпечними та шкідливими умовами праці

157/158/159/160. ДИСЦИПЛІНА ПРАЦІ (ЦЕ / НЕ МОЖЕ ЗАБЕЗПЕЧУВАТИСЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ / НА КОНКРЕТНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ / ЗАБЕЗПЕЧУЄТЬСЯ МЕТОДОМ):

- A. певний порядок поведінки учасників спільного трудового процесу, що забезпечує узгодженість їх дій
- B. спостереження
- C. правилами внутрішнього трудового розпорядку
- D. переконання

161/162/163/164. МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ (У РОБОТОДАВЦЯ ПЕРЕД ПРАЦІВНИКОМ ВИНИКАЄ/ НАКЛАДАЄТЬСЯ НА ПРАЦІВНИКА/ ПРАЦІВНИКА Є ОБМЕЖЕНОЮ, ЯКЩО ВІН ВІДПОВІДАЄ/ ПРАЦІВНИКА Є ПОВНОЮ):

- A. за незаконне звільнення
- B. незалежно від притягнення особи до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності
- C. в повному розмірі заподіяної шкоди, але не понад своєї середньої заробітної плати
- D. у випадках, прямо передбачених законом

165/166/167/168. ПІДСТАВОЮ (ВИНИКНЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТРУДОВОГО СПОРУ/ ВИЗНАННЯ СТРАЙКУ НЕЗАКОННИМ/ ВИНИКНЕННЯ КОЛЕКТИВНОГО ТРУДОВОГО СПОРУ/ ОГолошення СТРАЙКУ) Є:

- A. звернення зацікавленої сторони до юрисдикційного органу
- B. недотримання примирних процедур
- C. відмова роботодавця задовольнити заявлені вимоги працівників
- D. рішення більшості працівників підприємства

Приклади тестових завдань на відповідність (другий блок) з дисципліни «Трудове право»

1. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:
ВСТАНОВИТИ ВІДПОВІДНІСТЬ УМОВ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ЗА
НАДАНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ

<i>Поняття</i>	<i>Словосполучення</i>
1. Обов'язкові умови трудового договору	A. Матеріальна відповідальність сторін
2. Додаткові умови трудового договору	B. Трудова функція

3. Похідні умови трудового договору C. Умови оплати праці
D. Нерозголошення комерційної тайни

Вірна відповідь: 1.- B, C; 2. – D; 3. - A

2. Встановіть відповідність у вигляді комбінації цифр і букв:

ВСТАНОВИТИ ВІДПОВІДНІСТЬ ВИДУ ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ ТА ЙОГО ЗАВДАНЬ

<i>Вид</i>	<i>Завдання</i>
1. Державний департамент нагляду за дотриманням законодавства про працю	B. Надання працівникам і роботодавцям рекомендацій та пропозицій з питань застосування законодавства про працю та загальнообов'язкове державне соціальне страхування
2. Фонд соціального захисту інвалідів	C. Державна реєстрація небезпечних для життя та здоров'я людини факторів середовища життєдіяльності
3. Державна санітарно-епідеміологічна служба	D. Вжиття заходів для припинення порушень санітарного законодавства E. Фінансування заходів щодо соціального захисту інвалідів F. Організує збір благодійних внесків для забезпечення соціального захисту інвалідів

Вірна відповідь: 1. – ; 2.- , ; 3. - , .

Приклади тестових завдань на послідовність (третій блок) з дисципліни «Трудове право»

1. ПОРЯДОК ПРИЙОМУ НА РОБОТУ:

- A. Видання наказу про прийом на роботу
- B. Укладення трудового договору
- C. Внесення запису до трудової книжки
- D. Надання громадянином необхідних для працевлаштування документів
- E. Досягнення домовленості з умов трудового договору
- F. Інструктаж громадянина з правил безпеки та охорони праці

Вірна відповідь: D, E, B, A, C, F

2. ДЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ПРАЦІВНИКА У ЗВ'ЯЗКУ З РЕОРГАНІЗАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА Є НЕОБХІДНИМИ ТАКІ ДІЇ РОБОТОДАВЦЯ:

- A. Провести повний розрахунок, виплатити працівнику вихідну допомогу та видати трудову книжку
- B. Попередити працівника за два місяці про наступне вивільнення
- C. Запропонувати працівнику іншу роботу на цьому підприємстві
- D. Одержати згоду профспілки на вивільнення працівника
- E. Видати наказ про звільнення за п.1 ст.40 КЗпП та внести запис у трудову книжку

Вірна відповідь: B, C, D, E, A

3. ПОРЯДОК НАДАННЯ ЩОРІЧНОЇ ВІДПУСТКИ:

- A. Виплата працівнику грошової суми на відпустку не пізніше, ніж за три дні до початку відпустки
- B. Попередження працівника не пізніше, ніж за два тижні про наступну відпустку і одержання від нього заяви про надання відпустки

- C. Видання наказу про надання працівнику щорічної відпустки із зазначенням дати початку і закінчення відпустки
- D. З певної дати працівник відсутній на роботі, при цьому за ним зберігається його робоче місце

Вірна відповідь:

4. ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ДО ПРАЦІВНИКА ДИСЦИПЛІНАРНОГО СТЯГНЕННЯ У ВИГЛЯДІ ДОГАНИ:

- A. Документальна фіксація факту дисциплінарного проступку
- B. Видання наказу про оголошення працівнику догани з дотриманням встановлених строків
- C. Витребування від працівника пояснювальної записки
- D. Ознайомлення працівника під розпис з наказом
- E. Розгляд пояснювальної записки у строк не пізніше місяця з моменту виявлення дисциплінарного проступку

Вірна відповідь:

**Приклади ситуаційних тестових завдань (четвертий блок)
з дисципліни «Трудове право»**

СИТУАЦІЯ 1.

ГР. СТЕПАНОВ ЗВЕРНУВСЯ У ЮРИДИЧНУ КОНСУЛЬТАЦІЮ З ТАКОЮ ПРОБЛЕМОЮ:

Він уклав від імені бригади договір з адміністрацією агропромислового підприємства «Світоч», згідно з яким бригада зобов'язується у тримісячний строк виконати із наданого матеріалу капітальний ремонт приміщення консервного заводу, а адміністрація – оплатити роботу після її виконання.

По закінченню трьох місяців при прийнятті виконаної роботи і здійсненні розрахунку з бригадою працівники бригади заявили вимогу, щоб їм була також виплачена компенсація за невикористану відпустку пропорційно відпрацьованому часу. У задоволенні цієї вимоги їм було відмовлено.

Гр.Степанов просить пояснити, чи правомірною була відмова адміністрації агропромислового підприємства «Світоч» задовольнити вимогу бригади.

ПИТАННЯ:

1. ЩО МАЄ СУТТЄВЕ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЦЬОЇ СИТУАЦІЇ:

- A. Обсяг виконаної роботи
- B. Який вид договору про працю було укладено
- C. Вік членів бригади
- D. Спеціальність та кваліфікація працівників бригади

2. ТРУДОВИЙ ДОГОВІР – ЦЕ УГОДА МІЖ:

- A. Колективом працівників та адміністрацією
- B. Бригадою та адміністрацією
- C. Працівником та роботодавцем (адміністрацією)
- D. Бригадиром та адміністрацією підприємства

3. ПРЕДМЕТОМ ТРУДОВОГО ЗАВЖДИ ДОГОВОРУ Є:

- A. Трудова функція (спеціальність працівника)
- B. Конкретний результат праці, що має бути досягнутий
- C. Обсяг роботи, що має бути виконана за певний час
- D. Тривалість договору

4. ХАРАКТЕРНОЮ ОЗНАКОЮ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ Є ТЕ, ЩО:

- A. Процес праці не регламентується
- B. Має значення лише закінчення роботи у встановлений строк
- C. Режим робочого часу відсутній
- D. Працівник повинен дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку

5. ЯКЩО ВИКОНАННЯ РОБОТИ ОФОРМЛЮЄТЬСЯ УКЛАДЕННЯМ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ, ОПЛАТА ПРАЦІ:

- A. Носить регулярний характер
- B. Здійснюється за досягнутий кінцевий результат роботи
- C. Носить разовий характер
- D. Може здійснюватися епізодично за домовленістю сторін

6. ДОГОВІР, ПРЕДМЕТОМ ЯКОГО Є КІНЦЕВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРАЦІ, ЩО МАЄ БУТИ ДОСЯГНУТИЙ У ПЕВНИЙ СТРОК, ЦЕ:

- A. Трудовий договір, укладений на певний строк
- B. Безстроковий трудовий договір
- C. Договір підряду
- D. Трудовий контракт

7. ЩОРІЧНА ВІДПУСТКА ПЕРЕДБАЧЕНА ЗАКОНОДАВСТВОМ ДЛЯ ТИХ, ХТО:

- A. Працює за будь-яким договором
- B. Уклав договір підряду
- C. Уклав виключно безстроковий трудовий договір
- D. Працює за трудовим договором

8. СФОРМУЛЮЙТЕ ВІДПОВІДЬ ЮРИДИЧНОЇ КОНСУЛЬТАЦІЇ НА ЗВЕРНЕННЯ ГР. СТЕПАНОВА

СИТУАЦІЯ 2.

Адміністрація консервного заводу за погодженням з профкомом встановила при п'ятиденному робочому тижні тривалість щоденної роботи 8 годині 30 хвилин, а перед вихідними – 7 годин.

Чи правомірні дії адміністрації?

ПИТАННЯ:

1. НОРМАЛЬНИЙ РОБОЧИЙ ЧАС В УКРАЇНІ СТАНОВИТЬ:

- A. 8 годин на день
- B. 7 годин на день
- C. 40 годин на тиждень
- D. 48 годин на тиждень

2. ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ НОРМАЛЬНОГО РОБОЧОГО ЧАСУ:

- A. Є максимальною тривалістю роботи
- B. Є мінімальною тривалістю роботи
- C. Є обов'язковою тривалістю роботи
- D. Виступає рекомендаційним нормативом

3. ТРИВАЛІСТЬ ЩОДЕННОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ:

- A. На законодавчому рівні
- B. На галузевому рівні
- C. На територіальному рівні
- D. На локальному рівні

4. ЗАКОН ВИМАГАЄ, ЩОБ ТРИВАЛІСТЬ КОЖНОГО РОБОЧОГО ДНЯ ВПРОДОВЖ ТИЖНЯ БУЛА ОДНАКОВОЮ ?

- A. Так
- B. Ні

5. ЧИ МОЖЕ БУТИ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ ПЕРЕВИЩЕНА ВСТАНОВЛЕНА ТРИВАЛІСТЬ НОРМАЛЬНОГО РОБОЧОГО ЧАСУ ?

- A. Так
- B. Ні
- C. Тільки по узгодженню з профспілкою
- D. Тільки, якщо це зафіксовано у колективному договорі

6. ЧИ ПРАВОМІРНІ ДІЇ АДМІНІСТРАЦІЇ КОНСЕРВНОГО ЗАВОДУ?

- A. Ні, оскільки нормальний робочий час перевищено

- В. Так, оскільки є згода профспілки на встановлення вказаного режиму роботи
- С. Так, оскільки перевищення норми робочого часу немає
- Д. Ні, оскільки тривалість роботи кожного дня впродовж тижню має бути однаковою

7. СФОРМУЙТЕ СВОЮ ПОРАДУ, ДОРЄЧНО ЗРОБИТИ АДМІНІСТРАЦІЇ ЗАВОДУ У ВКАЗАНІЙ СИТУАЦІЇ

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В основу критеріїв оцінки знань здобувачів вищої освіти на державному екзамені покладено освітньо-кваліфікаційні вимоги, що складаються з характеристик знань, умінь і навичок, які повинен мати бакалавр з правознавства. Що стосується загальних вимог, то бакалавр з правознавства повинен мати спеціалізовані знання, бути переконаним в їх соціальній доцільності і корисності, вмінні застосовувати їх у своїй фаховій діяльності. Правові знання формуються з всебічних і глибоких знань системи права, її основних принципів і тенденцій розвитку, розуміння процесів його реалізації, впевненості у необхідності всебічного набуття цих знань у процесі здійснення своєї діяльності, майстерного вміння користуватися повним арсеналом юридичних засобів при вирішенні будь-якої юридичної справи. Рівень професійно-правової культури повинен мати тенденцію до вдосконалення.

Технологія конструювання тесту об'єктивного контролю рівня освітньо-професійної підготовки фахівців

В основі конструювання тесту об'єктивного контролю рівня освітньо-професійної підготовки фахівців лежить структура системи базових тестових завдань. Тест включає кількість тестових завдань, що є достатньою для забезпечення відповідної точності методу вимірювання. Ця характеристика має назву довжина тесту.

Під час державного екзамену помилка вимірювання не може перевищувати 5%. Для забезпечення точності вимірювання, за якою помилка не перевищує 5%, довжина тесту повинна становити від 380 до 420 тестових завдань.

Критерії оцінювання якості підготовки

Оцінювання якості виконання екзаменаційних завдань здійснюється за допомогою коефіцієнту засвоєння:

$$K = N / P,$$

де N – правильно виконані істотні операції рішення (відповіді); P – загальна кількість визначених істотних операцій еталону рішення (відповіді).

Критеріями визначення оцінок приймається

«відмінно» - $K > 0,9$;

«добре» - $K = 0,8 \dots 0,9$;

«задовільно» - $K = 0,7 \dots 0,79$;

«незадовільно» - $K < 0,7$.

Крім цього, враховуються загальні вимоги до виконання екзаменаційних завдань, що забезпечують максимальну оцінку:

здатність до застосування знань, їх диференціювання, інтеграції та уніфікації аналізу фактів, подій, прогнозу результатів;
 правильність та повнота рішень;
 грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладу;
 оформлення відповідно до чинних стандартів.

ПРОГРАМА

державного екзамену з дисципліни «Теорія держави і права»

Тема 1. Предмет, метод і методологія теорії держави і права

Становлення, розвиток і сучасний стан теорії держави і права. Функції і завдання теорії держави і права.

Найбільш загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ, система основних понять юриспруденції як предмет теорії держави і права. Держава і право – специфічні соціальні інститути, органічно взаємопов'язані між собою.

Методологія теорії держави і права. Філософські основи теорії держави і права як загальні методи. Діалектико-матеріалістичний метод у вивченні держави і права. Загальнонаукові прийоми (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, абстрагування, аналогія, моделювання, структурно-функціональний і системний підходи тощо).

Приватноправові способи пізнання державно-правових явищ (порівняльне правознавство, техніко-юридичний аналіз та ін.).

Тема 2. Сутність держави

Характеристика економічної основи, соціальної влади і норм первісного суспільства. «Неолітична революція». Причини і форми виникнення держави. Загальне та особливе у походженні держави у різних народів. Обумовленість процесу виникнення державності конкретними історичними, соціально-економічними, військово-політичними, демографічними, екологічними, національними, географічними, релігійними та іншими чинниками.

Загальні закономірності виникнення і розвитку держави.

Плюралізм думок про причини виникнення держави. Теорії походження держави – їх види та особливості. Загальна характеристика патріархальної, психологічної, матеріалістичної, природно-правової, расової, органічної теорій, а також теорії насильства.

Тема 3. Походження держави

Державна влада як особливий різновид соціальної влади. Форми і способи здійснення державної влади. Співвідношення політичної і державної влади. Легітимність і легальність державної влади.

Плюралізм у розумінні держави. Основні ознаки держави. Публічна влада. Територіальний поділ населення. Суверенітет. Податки і позики. Формальні атрибути держави (прапор, гімн та ін.).

Суть держави: методологічні підходи в аналізі минулої і сучасної державності. Еволюція суті і соціального призначення держави. Розвиток соціально-політичної основи держави та її суть.

Тема 4. Типологія держави

Необхідність і важливість типології держав. Проблема вибору критеріїв класифікації держав і правових систем.

Поняття типу держави. Теоретичні засади і значення типології держави. Чинники, що визначають тип держави. Формаційний підхід: його переваги і слабкі сторони. Особливості держави у межах одного історичного типу. Перехідні типи держави. Спадкоємність у розвитку держави. Характеристика окремих типів держав. Рабовласницька держава і право. Феодальна держава і право. Капіталістична держава і право. Соціалістична держава і право.

Цивілізаційний підхід: його переваги і слабкі сторони. «Людське вимірювання» як критерій прогресу державності.

Діалектика співвідношення формаційного і цивілізаційного підходів у типології держави.

Тема 5. Форма (устрій) держави

Поняття і різновиди форм держави. Співвідношення суті, змісту і форми держави. Форми правління: поняття і види. Загальна характеристика монархій і республік. Форма правління України та її розвиток у сучасних умовах.

Співвідношення типу і форми держави. Різноманіття форм правління у межах одного і того ж типу держави.

Форми національно-державного і адміністративно-територіального устрою: поняття і види. Унітарна держава і федерація. Устрій України: минуле і сучасність. Конфедерація.

Державний режим: поняття, види. Співвідношення державного і політичного режимів. Демократичні та антидемократичні режими. Державний режим сучасної України.

Тема 6. Функції держави та їх структурна організація. Державна влада

Поняття функції держави. Нерозривний зв'язок функцій цілями, завданнями і принципами організації і діяльності держави. Функції держави і функції її окремих органів. Зміна і розвиток функцій держави у міру розвитку суспільства.

Класифікація функцій держави: постійні, і тимчасові, внутрішні і зовнішні, основні і неосновні. Характеристика основних внутрішніх і зовнішніх функцій сучасної Української держави. Форми здійснення функцій держави: поняття і види. Роль права у процесі реалізації функцій держави та її окремих органів.

Тема 7. Правова держава

Поняття, структура, методологічні засади аналізу політичної системи суспільства. Критерії відбору елементів політичної системи. Її основні суб'єкти: держава, політичні партії, рухи, громадські організації та об'єднання тощо. Політична свідомість. Право й інші соціальні норми як регулятивна основа політичної системи. Політичні відносини і політична практика. Види політичних систем. Співвідношення політичної, економічної, соціальної і правової систем у суспільстві.

Місце і роль держави у політичній системі, її взаємодія з інститутами

політичної системи (політичними партіями, громадськими і кооперативними організаціями, трудовими колективами тощо). Ознаки держави, що відрізняють її від інших організацій і установ суспільства. Держава і Церква. Світські і теократичні держави.

Функції й основні тенденції розвитку політичної системи українського суспільства.

Тема 8. Право у системі інших соціальних норм

Системний характер нормативного регулювання у суспільстві. Індивідуальний і нормативний рівні. Індивідуальне регулювання. Норма як міра сущого і належного. Соціальні норми й їх класифікація.

Соціальні і технічні норми, їх особливості і взаємозв'язок. Техніко-юридичні норми. Їх роль і місце у правовому регулюванні. Юридична природа стандартів.

Єдність і класифікація соціальних норм. Норми права, моралі, звичаї, традиції, релігійні, політичні, естетичні, корпоративні та інші норми. Загальне й особливе в праві та інших соціальних нормах.

Співвідношення права і моралі: єдність, відмінність, взаємодія. Суперечність між правом і мораллю, шляхи їх усунення і подолання. Роль права у розвитку і зміцненні етичних засад суспільства. Значення моралі у підвищенні правової культури і формуванні поваги до права.

Право і звичаї. Право і норми, що містяться в актах громадських організацій. Право і релігійні норми. Право та естетичні норми. Проблема «технічних» норм. Юридична природа стандартів. Роль стандартизації у розвитку продуктивних сил суспільства, у забезпеченні технічного прогресу, прав людини, захисту природи.

Тема 9. Поняття, сутність і зміст права

Поняття і визначення права. Основні ознаки права. Методологічні підходи до аналізу природи права. Право в об'єктивному і суб'єктивному сенсі. Нормативність, обов'язковість, формальна визначеність, системність, вольовий характер права. Право як державний регулятор суспільних відносин. Класове, загальносоціальне, релігійне, національне, расове у суті права.

Основні концепції права: природно-правова, історична, марксистська, нормативістська, психологічна, соціологічна.

Економіка, політика, право. Принципи права: загальноправові, міжгалузеві, галузеві. Справедливість як головний принцип права. Співвідношення переконання і примусу в праві. Статика і динаміка права.

Соціальне призначення права. Інструментальна і гуманістична цінність права. Функції права: поняття і види.

Тема 10. Форми (джерела) права

Співвідношення понять «форма» і «джерело» права. Класифікація форм права: нормативний акт, правовий звичай, юридичний прецедент, нормативний договір. Основні види форм українського права.

Поняття і види нормативних актів. Система нормативних актів України. Конституція як основний закон держави. Закони: їх поняття, ознаки, види. Верховенство законів як найважливіша вимога правової держави.

Підзаконні нормативні акти: їх поняття, ознаки, види. Президентські, урядові, відомчі, регіональні, локальні нормативні акти.

Особливості співвідношення нормативних актів у державі.

Дія нормативних актів у часі, просторі і за колом осіб. Зворотна закону.

Тема 11. Правотворчість

Правотворчість, поняття і форми. Зміст, цілі і суб'єкти правотворчості. Види і принципи правотворчості. Відомча, делегована, санкціонована, локальна правотворчість.

Правотворчість і законотворчість. Поняття, етапи й основні стадії законотворчого процесу. Законодавча ініціатива, обговорення законопроекту, ухвалення та публікація закону. Оптимізація правотворчої діяльності.

Систематизація нормативних актів: поняття, принципи, види. Інкорпорація, консолідація, кодифікація. Систематизація українського законодавства та основні етапи роботи кодифікації.

Юридична техніка та її значення для правотворчості та систематизації нормативних актів. Засоби, правила та прийоми як елементи юридичної техніки. Мова і стиль закону. Спеціалізація та уніфікація українського законодавства. Комп'ютеризація законотворчості.

Тема 12. Правова система і система права

Поняття системи права та її основні ознаки. Відмінність системи права від правової системи. Основні елементи системи права. Предмет і метод правового регулювання як підстави виділення галузей у системі права. Поняття галузі права. Загальна характеристика галузей права. Інститут права: поняття та види. Міжгалузевий та галузевий інститут права. Субінститут права.

Приватне і публічне право. Еволюція системи права.

Матеріальне і процесуальне право. Юридична процедура. Види юридичних процесів.

Співвідношення національного та міжнародного права. Система українського права та міжнародне право.

Система права та система законодавства, їх співвідношення та взаємозв'язок. Характеристика сучасного стану українського законодавства. Система законодавства та форма державного устрою.

Тема 13. Норми права

Поняття норми права. Ознаки правової норми, що відрізняють її від інших різновидів соціальних норм і індивідуальних правових приписів (розпоряджень). Загальнообов'язковість, формальна визначеність, зв'язок із державою, мікросистемність. Норма як регулятор типового суспільного відношення.

Логічна структура норми права. Проблема елементного складу структури правової норми. Загальна характеристика гіпотези, диспозиції, санкції. Позитивні зобов'язання, дозволи і заборони у змісті правових норм.

Норми права та статті нормативного акту, їх співвідношення. Способи викладу елементів правових норм у статтях нормативних актів.

Види правових норм. Науково-практична значущість класифікації норм

права. Підстави поділу норм права на види. Спеціалізовані норми права. Значення наукової класифікації правових норм для практики правового регулювання суспільних відносин.

Тема 14. Правові відносини

Поняття, ознаки і види правових відносин. Правовідносини як особливий різновид суспільних відносин.

Передумови виникнення правовідносин. Взаємозв'язок норм права та правовідносин. Склад правовідношення: суб'єкт, об'єкт, суб'єктивні права та юридичні обов'язки (зміст правовідношення).

Поняття та види суб'єктів права. Індивідуальні і колективні суб'єкти. Фізичні та юридичні особи. Держава як суб'єкт права. Правоздатність та дієздатність. Обмеження дієздатності. Правосуб'єктність. Об'єкти правовідносин: поняття та види. Особливості основних об'єктів у різних видах правовідносин.

Фактичний та юридичний зміст правовідносин. Поняття, структура та види суб'єктивних прав і обов'язків як юридичного змісту правовідносин.

Поняття та класифікація юридичних фактів у залежності від їх зв'язків із волею суб'єктів правовідносин, як підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин. Прості та складні юридичні факти. Фактичний (юридичний) склад. Презумпції у праві. Юридичні фікції.

Тема 15. Реалізація права

Поняття реалізації права. Характерні риси форм і способів реалізації права. Дотримання, виконання та використання як безпосередні форми реалізації права. Механізм правореалізації.

Застосування правових норм як особлива форма реалізації права. Необхідність правозастосування. Стадії процесу застосування норм права. Аналіз фактичних обставин справи, вибір і тлумачення норми права, кваліфікація, ухвалення рішення. Умови та юридичні гарантії законного та обґрунтованого застосування права.

Акти застосування права: поняття, особливості, види. Відмінність прав застосованих актів від нормативних. Ефективність правозастосовного акту. Механізм правозастосування.

Прогалини у праві та шляхи їх усунення та подолання. Аналогія закону та аналогія права.

Юридичні колізії та способи їх вирішення.

Тема 16. Тлумачення правових норм

Поняття і необхідність тлумачення норм права. З'ясування, роз'яснення та інтерпретація змісту правових норм. Суб'єкти тлумачення: державні і недержавні органи, посадові особи та громадяни. Види тлумачення за суб'єктами. Офіційне та неофіційне тлумачення. Доктринальне тлумачення. Різновиди офіційного тлумачення. Нормативне та казуальне, легальне та авторське.

Способи (прийоми) тлумачення правових норм: філологічне (граматичне), логічне, систематичне, історико-політичне, спеціально-юридичне, функціональне.

Тлумачення норм права за обсягом: буквальне (адекватне), розповсюджувальне та обмежувальне.

Акти тлумачення норм права: поняття, особливості, види. Юридична природа та значення актів офіційного тлумачення (інтерпретаційного акту).

Юридична практика: поняття, структура, види. Шляхи вдосконалення юридичної практики у сучасній Україні.

Тема 17. Правосвідомість та правова культура

Поняття, суть та зміст правосвідомості та правової культури. Функції правової культури. Шляхи формування правової культури в Україні.

Тема 18. Правомірна поведінка та правопорушення

Право і поведінка. Поняття правомірної поведінки. Його структура: суб'єкти, об'єктивна та суб'єктивна сторони, об'єкт.

Види правомірної поведінки. Соціально-правова активність особи. Конформістська та маргінальна поведінка. Повага до права та правова звичка. Стимулювання правомірних діянь.

Поняття та ознаки правопорушення. Юридичний склад правопорушення. Суб'єкт і об'єкт, суб'єктивна та об'єктивна сторони правопорушень.

Види правопорушень. Злочини та провина. Соціальне коріння (причини) правопорушень. Шляхи та засоби їх попередження та усунення.

Тема 19. Юридична відповідальність

Юридична відповідальність: поняття, ознаки, види. Цілі, функції та принципи юридичної відповідальності. Обставини, що виключають протиправність діяння та юридичну відповідальність. Юридична відповідальність та інші заходи державного примусу.

Тема 20. Механізм правового регулювання

Правове регулювання у суспільстві (поняття, відмінність підходів). Основні елементи механізму правового регулювання. Основні напрями вдосконалення механізму правового регулювання.

Тема 21. Правові системи сучасного світу

Формування та розвиток ідей порівняльного права. Порівняльне право як наука та навчальна дисципліна. Класифікація національних правових систем. Критерії класифікації правових систем.

Основні етапи становлення та розвитку романо-германського права. Відмінні риси та особливості романо-германського права. Поняття та види джерел романо-германського права. Первинні джерела романо-германського права. Закон. Вторинні джерела романо-германського права. Прецедент. Доктрина. Звичай у системі джерел романо-германського права.

Особливості поняття та змісту англосакського права. Становлення та розвиток загального права. Основні джерела англосакського права. Їх поняття, критерії класифікації, види.

Особливості релігійних правових систем. Основні риси та особливості мусульманського права. Джерела мусульманського права. Іудейське право та його особливості. Основні принципи іудейського права. Джерела іудейського права.

Рекомендована література

1. Аврамова О., Жидкова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми // Право України. – 2010. - №2. - С.101-108.
2. Алексі Р. Існування прав людини // Право України. – 2011. - №8. - С.121-131.
3. Алексеев С.С. Собрание сочинений. В 10 т. Т.8. – М.: Статут, 2010. – 480с.
4. Алексеев С.В. Зримая истина. Книга о православной иконе для семьи и школы. – М.: Ладан, 2006. – 288с.
5. Алексеев С.С. Общая теория права. – М., 2008.
6. Бандура О. Основні цінності права як система // Право України. – 2008. - №5. – С.14.
7. Белкін Л. Від верховенства права до правового нігілізму: небезпеки деяких тлумачень // Право України. – 2010. - №11. - С.56-66.
8. Бігун С. Право як релігія: про ще одну роль юристів // Юридична газета.- 2008. - №22 (157). – 03 червня.
9. Бірюкова А. Співвідношення звичаю та закону: історичний аналіз // Право України. – 2008. - №3. – С.41-44.
10. Брызгалов В. О некоторых теоретико-методологических проблемах юридической науки на современном этапе // Государство и право. – 2004.- №4. – С.17-23.
11. Большой юридический словарь / Под ред. проф.. А.Я. Сухарева. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 858с.
12. Ващук О. Релігійні права дитини: теоретичні та практичні аспекти // Інтернет-видання «Юриспруденція on-line» // <http://www.lawyer.org.ua>
13. Витрук Н.В. Общая теория юридической ответственности. – М.: НОРМА, 2009. – 432с.
14. Власенко Н.А. Теория государства и права: уч. пособие. – М.: Проспект, 2011. – 416с.
15. Волинець В. Поняття функцій держави у правовій теорії Г. Єллінека: теоретико-методологічні аспекти // Право України. – 2012. - №7. - С.118-127.
16. Гайворонський В. Яким має бути механізм впровадження принципу верховенства права // Право України. – 2005. - №10. – С.114-118.
17. Головатий С. Верховенство права, або ж Правовладдя: вкотре про доктринальні манівці вітчизняної науки // Право України. – 2010. - №4. С.206-225; №5. – С. 64-77.
18. Гринюк Р. Правова держава і демократія: питання взаємодії та взаємозв'язку // Право України. – 2010. - №7. С.43-51.
19. Гусарев С.Д., Карпов О.М. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності).- К.: Знання, 2006.- 487 с.
20. Добрускин М.Е. Религия и атеизм на историческом перепутье: прошлое и современность: Монография. — Харьков: Компания СМІТ, 2005. — 276 с.
21. Дутка Г.І. Верховенство закону і верховенство права: взаємовиключення чи взаємопоєднання // Держава і право.- 2006. - №2. – С.3-9.
22. Євграфова Є. Об'єктивність права: гіпотеза та сприйняття // Право України. – 2012. - №3-4. - С.385-396.

23. Єленський В. Релігійна свобода: українська реальність і світовий досвід // Релігійна свобода і права людини: Правничі аспекти. – Львів, 2001. – Т.2.
24. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688с.
25. Заморська Л. Нормативність права в радянському праворозумінні // Право України. 2011. - №11-12. – С.159-163.
26. Заморська Л. До питання про визначення категорії «норма права»// Право України. – 2011. - №4. – С.156-160.
27. Кальниш Ю.Г. Державно-церковні відносини: світова практика і досвід України // Вісник Укр. академії держ. управління при Президентові України. - 2000. - № 1. - С. 166-175.
28. Карабань В. Правозастосовчі аспекти системи права. – 2006. - №5. – С.48
29. Коваленко Л. До проблем релігійної освіти у світській державі // <http://www.risu.org.ua/ukr>
30. Коваль М.Г., Запорожець А.М. Юридична деонтологія. – Миколаїв: НУК, 2006. – 27с.
31. Ковальчук А. Про необхідність наукового розуміння базових категорій правознавства і юриспруденції // Право України. – 2006. - №9 – С.103.
32. Ковальчук В. Конституція як основа легітимності публічної влади в правовій демократичній державі // Право України. – 2010. - №7. - С.59-70.
33. Козюбра М. Верховенство права: українські реалії та перспективи // Право України. – 2010. - №3. - С.6-19.
34. Конох М., Хрідочкін А. Роль правової освіти у приведенні змісту права та свобод засуджених до міжнародних стандартів // Право України. – 2006. - №8 – С.127.
35. Костенко О. Юридична освіта і правове виховання як засоби забезпечення правопорядку (щодо юридичної освіти і правового виховання «соціально-натуралістського типу») // Право України. – 2011. - №8. – С.187-195.
36. Коструба А. Норми права і правоприпиняючі юридичні факти в механізмі правового регулювання // Право України. – 2011. - №3. – С.202-207.
37. Кравченко С. Громадська правова свідомість як необхідний елемент побудови громадянського суспільства в Україні // Право України. – 2009. - №12. - С.140-144.
38. Крисюк Ю. Сучасні філософсько-правові концепції права та правопорядку // Право України. – 2011. - №8. - С.203-209.
39. Левенець Ю. Еволюція політичної влади в Україні // Вісник Національної Академії Наук України. – 2011. - №8. – С.3-13.
40. Лемак В. Принцип верховенства права в Україні: основні загрози // Право України. – 2010. - №3. - С.44-52.
41. Лемак В. Політичні партії як інститут громадянського суспільства: проблеми правового регулювання в Україні // Право України. – 2010. - №7. - С.18-24.
42. Лернер Н. Релігійні права людини на основі документів ООН // Релігійна свобода і права людини: Правничі аспекти. – Львів, 2001. – Т.2. – С.152-153.
43. Лон Л. Фуллер Мораль права. – М., 2007. – 308с.

- 44.Магазинер Я.М. Избранные труды по общей теории права. – М.: Юридический центр Пресс, 2006. – 352с.
- 45.Малько А.В., Матузов Н.М. Теория государства и права. Курс лекций. – М.: Юристъ, 2007. – 761с.
- 46.Мартинюк Р. Нормативне визначення порядку розробки і прийняття нової Конституції України // Право України. – 2011. - №6. - С.113-122.
- 47.Медведчук В. Держава і громадянське суспільство: український вибір // Право України. – 2012. - №3-4. - С.375-385
- 48.Международно-правовые документы (деонтологические аспекты) //Коваль Н.В. Введению юридическую специальность. – Донецк, 1998. – с.115-192.
- 49.Мельник О. Сфера правового регулювання: поняття, ознаки, види // Право України. – 2010. - №9. С.132-146.
- 50.Мінченко О. Юридична професія у Німеччині: аналіз окремих питань // Право України. – 2006. - №1. – С.140.
- 51.Мірошниченко М. Право: терміно-поняття, поняття, категорія. – 2006. - №3. – С.29.
- 52.Мірошниченко М. Системно-інформаційний підхід у дослідженні правової системи // Право України. – 2006. - №8. – С.35.
- 53.Нерсесянц В.С. Философия права. – М.: 1997.- с.32-68, 311-322.
- 54.Ніколаєнко Н. Функції релігії та їх зв'язок з охоронно-правничими функціями держави: історичний аспект //http:www.experts.in.ua
- 55.Новітні та нетрадиційні релігії, містичні рухи у суспільно-політичній сфері України: Монографія (Навч. посібник). – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 331 с.
- 56.Оборотов Ю. Праворозуміння як аксіоматичне начало (постулат) права // Право України. – 2010. - №4. - С.49-56.
- 57.Оніщенко Н. Сучасне праворозуміння у контексті витоків, постулатів, основних принципів та функціонального призначення права // Право України. – 2010. - №4. - С.156-164.
- 58.Оніщенко Н.М. Правова система: проблеми теорії: Монографія. – К., 2002. – 352с.
- 59.Оніщенко Н.М., Лоціхін О.М. Функції права: значення, сутність, система// Часопис Київського університету права, 2004. - №2. – С.9-13.
- 60.Павлов В. Методологія наукового пізнання правових традицій України // Право України. – 2007. - №10 – С.17.
- 61.Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології: Монографія. - К.: Юрид. думка, 2008.
- 62.Петренко А.В. Теория государства и права. – М.: АСТ, 2010. – 160с.
- 63.Петришин О. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин // Право України. – 2010. - №3. - С.24-36.
- 64.Пивоваров Д.В. Философия религии. – М.: Академический Проект 2006. – 640с.
- 65.Пилюпенко К.М., Соловйова В.В. Юридична деонтологія / Навч.-метод. посіб. – Донецьк: Юго-Восток, 2006. – 84с.

- 66.Плавич В. Феномен права та його розуміння на сучасному етапі суспільного розвитку // Юридична Україна. – 2005. - №1. – С.4-8.
- 67.Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. - К.: Аттіка, 2001.
- 68.Рабінович П. Верховенство права як соціально-природний феномен (контури ідеалу) // Право України. – 2010. - №3. - С.19-24.
- 69.Рабінович С. Суспільна мораль як предмет етики та юриспруденції // Право України. – 2011. - №8. - С.173-180.
- 70.Разумков О. Державна політика щодо релігії і церкви як чинник демократизації церковно-релігійного життя в Україні // Матеріали міжнар. конф. 15-16 травня 1998 року "Релігія і суспільство в Україні: фактори змін". - К. - 1998. - С. 9-13.
- 71.Религия и право / Состав. Ерофеев К.Б.- М.: Ладан, 2006.
- 72.Религиоведение. Словарь / Под ред. Элбакян Е.С. – М.: Академ. Проект, 2007. – 637с.
- 73.Селіванов В. Нетотожність права і закону (методологічний аспект) // Право України. – 2005. - №5. – С.7
- 74.Скрипнюк О. Правова держава в Україні: теоретична модель і практика реалізації на сучасному етапі // Право України. – 2010. - №7. С.4-12.
- 75.Сливка С. Правнича деонтологія: проблеми, пошуки // Право України. – 2000. - №11. – С.118.
- 76.Сливка С.С. Юридична деонтологія – К.: Атака, 2008. – 295с.
- 77.Соловьев В.С. Право и нравственность.- М.: Мысль, 1990.- с.88-123.
- 78.Стовба О. Праворозуміння vs правосвідомість: проблеми і перспективи // Право України. – 2010. - №4.- С.64-83.
- 79.Сухонос В.В. Теорія держави і права: Навчальний посібник. – Суми: Університетська книга, 2005. – 536с.
- 80.Тацій В. Українська держава і право на початку ХХІ століття // Право України. – 2010. - №1. - С.6-15.
- 81.Теория государства и права / Хропанюк В.Н. / Под редакцией проф. В.Г. Стрекозова. М.: Интерстиль, 2008. – 384 с.
- 82.Теорія держави і права: академ.курс: підруч./ за ред.. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К., 2006.
- 83.Тертишник В. Верховенство права і закону // Право України. – 2010. - №6. - С.87-93.
- 84.Тертишник В. Забезпечення верховенства права та концептуальні проблеми гармонізації законотворчого процесу // Право України. – 2010. - №12. - С.74-80.
- 85.Тімуш І. Правова реальність і правосвідомість: інтегральне розуміння змісту та взаємозв'язку // Право України. – 2010. - №7. С.94-101.
- 86.Фридрих фон Хайек Право, законодательство и свобода. – М., 2006. – 648с.
- 87.Цвік М.В. Фундаментальні проблеми теорії права// Антологія української юридичної думки.Т.10: Юридична думка незалежної України. – К., 2005.
- 88.Цимбалюк М. Онтологічний аспект дослідження права та правосвідомості // Право України. – 2007. - №2. – С.31.

89. Чиркин В.Е. Публично-правовое образование. – М: Инфра-М Норма, 2012 – 336с.
90. Шевчук С. Принцип верховенства права та найвища юридична сила Конституції України // Право України. – 2011. - №5. - С.175-182.
91. Шкарабан В. Невідповідність юридичних обов'язків і суб'єктивних прав як перешкода у реалізації рівності та рівноправності // Право України. – 2011. - №8. - С.344-350.
92. Шукліна Н. Зміст конституційного принципу визнання людини найвищою соціальною цінністю // Право України. – 2010. - №11. - С.76-84.
93. Элиаде М. История веры и религиозных идей. От Гуатамы Будды до триумфа христианства. – М.: Академич. Проект, 2008. – 676с.
94. Ющик О. Сутність законодавчого процесу: до методології визначення // Право України. – 2005. - №5. – С.7
95. Яковлєв Ю.В. Юридическая деонтология.- Харків, Одіссей, 2005.- 112с.

ПРОГРАМА
державного екзамену з дисципліни «Цивільне, сімейне право та цивільне
процесуальне право України»

ЧАСТИНА 1. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ
(ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)

Тема 1. Цивільне право в системі права України

Цивільне право як приватне право. Поняття цивільного права як галузі права. Предмет цивільно-правового регулювання. Особисті немайнові відносини, які регулюються цивільним правом. Майнові відносини, які регулюються цивільним правом. Метод цивільно-правового регулювання. Загальні засади цивільного права. Функції цивільного права. Структура (система) цивільного права. Місце цивільного права у системі галузей права.

Тема 2. Цивільне законодавство України

Поняття і структура цивільного законодавства. Співвідношення цивільного права і цивільного законодавства.

Система цивільного законодавства. Акти цивільного законодавства України. Конституція України - основа цивільного законодавства України. Цивільний кодекс України - основний акт цивільного законодавства України. Інші закони України як джерела цивільного законодавства України. Підзаконні нормативні акти як джерела цивільного законодавства України. Акти цивільного законодавства і договір. Роль звичаїв у регулюванні цивільних правовідносин. Міжнародні договори.

Юридичне значення рішень і висновків Конституційного Суду України, постанов (роз'яснень) Пленуму Верховного Суду України і Вищого Господарського Суду України. Кодифікація та інші форми цивільного законодавства. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.

Прогалини цивільного права (законодавства) та способи їх подолання. Аналогія закону. Аналогія права.

Тема 3. Наука цивільного права

Поняття і предмет науки цивільного права. Функції та завдання науки цивільного права на сучасному етапі. Методи дослідження цивільно-правових інститутів.

Взаємодія науки цивільного права з іншими галузями юридичної науки.

Тема 4. Загальна характеристика цивільного та торгового права зарубіжних країн

Предмет і система цивільного та торгового права зарубіжних країн. Монізм та дуалізм у регулюванні приватно-правових відносин.

Джерела цивільного права зарубіжних країн. Джерела країн континентальної та англо-американської систем права.

Основні інститути цивільного права зарубіжних країн. Правове положення фізичних осіб. Правове положення юридичних осіб. Право власності та інші речові права. Зобов'язальне право. Спадкове право.

Тема 5. Цивільні правовідносини

Поняття та особливості цивільних правовідносин. Співвідношення

цивільних правовідносин з відносинами, що становлять предмет регулювання інших галузей права.

Динаміка (виникнення, зміна і припинення) цивільних правовідносин. Юридичні факти і цивільні правовідносини.

Загальна характеристика елементів цивільно-правових відносин. Суб'єкти цивільних правовідносин. Об'єкти цивільних правовідносин. Зміст цивільних правовідносин.

Класифікація цивільних правовідносин.

Тема 6. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Загальні положення про фізичну особу. Поняття цивільної правосуб'єктності.

Правоздатність фізичних осіб. Зміст (обсяг) правоздатності фізичної особи. Правоздатність іноземних громадян і осіб без громадянства.

Ім'я фізичної особи. Місце проживання фізичної особи та його юридичне значення.

Дієздатність фізичної особи. Поняття та елементи дієздатності фізичної особи. Диференціація дієздатності фізичної особи. Повна неповна та часткова дієздатність фізичної особи. Обмеження дієздатності фізичної особи: підстави, порядок та правові наслідки. Визнання фізичної особи недієздатною: підстави, порядок та правові наслідки. Підстави, порядок та правові наслідки визнання особи безвісно відсутньою та оголошення померлою.

Особливості правового положення фізичних осіб - підприємців.

Опіка та піклування.

Акти цивільного стану поняття види і значення.

Тема 7. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Поняття та ознаки юридичної особи. Розвиток вчення про юридичні особи в науці цивільного права.

Поняття і види правосуб'єктності юридичних осіб. Цивільна правоздатність юридичної особи. Цивільна дієздатність юридичної особи. Органи юридичних осіб.

Індивідуалізація юридичних осіб, її способи та цивільно-правове значення. Найменування юридичної особи. Місцезнаходження юридичної особи.

Цивільно-правовий статус філій та представництв юридичної особи.

Порядок і способи утворення юридичних осіб. Установчі документи юридичної особи. Державна реєстрація юридичної особи та її правове значення.

Припинення діяльності юридичної особи. Порядок ліквідації юридичної особи. Задоволення вимог кредиторів. Банкрутство юридичної особи.

Реорганізація юридичної особи. Способи реорганізації юридичної особи (злиття, приєднання, поділ та перетворення).

Види юридичних осіб. Організаційно-правові форми юридичних осіб. Товариства (підприємницькі та непідприємницькі), установи та інші форми, встановленні законом.

Тема 8. Держава та публічно-правові утворення як суб'єкти цивільних правовідносин

Загальні засади та правові форми участі держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.

Цивільна правоздатність держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах. Реалізація цивільної дієздатності держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.

Тема 9. Об'єкти цивільних прав (правовідносин)

Поняття та класифікація об'єктів цивільних прав. Обороздатність об'єктів цивільних прав.

Речі як об'єкти цивільних прав. Поняття речі та її ознаки. Класифікація речей та її правове значення. Поняття майна. Підприємство як єдиний майновий комплекс.

Гроші (грошові кошти) та валютні цінності як об'єкти цивільних прав.

Поняття цінного паперу. Вимоги до цінного паперу. Групи та види цінних паперів. Передання прав за цінним папером. Виконання за цінним папером.

Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав. Інформація.

Послуги та інші дії як об'єкти цивільних прав.

Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав. Інші об'єкти цивільних прав.

Тема 10. Загальні положення про здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів

Поняття цивільного права, цивільного інтересу та цивільного обов'язку. Здійснення цивільних прав.

Поняття виконання суб'єктивного цивільного обов'язку.

Способи здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків.

Межі здійснення цивільних прав. Здійснення цивільного права всупереч з його призначенням. Зловживання правом. Антимонопольні заборони та правила про неприпустимість недобросовісної конкуренції як різновид межі здійснення цивільного права.

Загальні положення про захист цивільних прав та інтересів. Захист цивільних прав та інтересів судом. Способи захисту цивільних прав та інтересів: визнання права; визнання правочину недійсним; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення; примусове виконання обов'язку в натурі; зміна правовідношення; припинення правовідношення; відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; відшкодування моральної (немайнової) шкоди; визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. Захист цивільних прав та інтересів в адміністративному порядку. Захист цивільних прав та інтересів нотаріусом. Самозахист цивільних прав та інтересів.

Тема 11. Правочини

Поняття та правова природа правочину. Види правочинів.

Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Презумпція правомірності правочину. Форма правочину. Сторони в правочині. Тлумачення змісту правочину. Єдність (відповідність) волі і волевиявлення сторін правочинів.

Недійсність правочину. Поняття недійсного правочину. Види недійсних правочинів. Нікчемні та оспорюванні правочини. Фіктивні та удавані правочини. Правові наслідки недійсності правочину. Правові наслідки недійсності частини правочину.

Тема 12. Представництво

Поняття представництва та сфера його застосування. Підстави виникнення та види представництва. Правочини, які може вчиняти представник. Випадки недопущення представництва.

Склад правовідносин представництва. Повноваження представника. Правові наслідки вчинення правочину представником. Представництво без повноважень та з перевищенням повноважень. Передоручення.

Види представництва. Представництво за законом. Комерційне представництво. Представництво за довіреністю. Форма та зміст довіреності. Довіреність юридичної особи. Строк довіреності. Види довіреності. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреності. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

Тема 13. Строки у цивільному праві. Позовна давність

Поняття і значення строків та термінів у цивільному праві.

Види строків. Строки здійснення цивільних прав. Строки виконання цивільно-правових обов'язків.

Загальні правила визначення обчислення строків. Початок перебігу строку. Закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Строки позовної давності. Відмінність строків позовної давності від інших строків у цивільному праві. Поняття та значення строку позовної давності.

Види строків позовної давності. Загальна позовна давність. Спеціальна позовна давність. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Зміна тривалості позовної давності. Обчислення позовної давності. Початок перебігу строку позовної давності. Зупинення, переривання та поновлення строків позовної давності. Наслідки спливу позовної давності.

Тема 14. Особисті немайнові права фізичної особи

Поняття та ознаки особистих немайнових прав фізичної особи. Розвиток концепції особистих немайнових прав у цивільному праві. Підстави виникнення особистих немайнових прав фізичної особи. Здійснення та гарантії забезпечення особистих немайнових прав.

Види особистих немайнових прав. Система особистих немайнових прав у Цивільному кодексі України.

Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Право на життя. Право на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю. Право на охорону здоров'я. Право на медичну допомогу. Право на

інформацію про стан свого здоров'я. Право на таємницю про стан здоров'я. Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я. Право на свободу. Право на особисту недоторканність. Право на донорство. Право на сім'ю. Право на опіку або піклування. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Право на ім'я. Право на зміну імені. Право на використання імені. Право на повагу гідності та честі. Повага до людини, яка померла. Право на недоторканність ділової репутації. Право на індивідуальність. Право на особисте життя та його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті папери. Право на таємницю кореспонденції. Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Право на місце проживання. Право на недоторканність житла. Право на вибір роду занять. Право на свободу пересування. Право на свободу об'єднання. Право на мирні зібрання.

Захист особистих немайнових прав. Способи захисту особистого немайнового права. Поновлення порушеного особистого немайнового права. Спростування недостовірної інформації. Право на відповідь. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди.

Тема 15. Загальні положення про право власності

Право власності в системі речових прав. Власність і право власності. Право власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Зміст права власності як суб'єктивного цивільного права. Здійснення права власності.

Форми і види права власності в Україні. Суб'єкти права власності в Україні. Підстави виникнення права власності. Момент виникнення права власності у набувача майна за договором. Ризик випадкової загибелі або випадкового зіпсування відчужених речей.

Припинення права власності.

Тема 16. Право приватної власності фізичних осіб

Поняття та ознаки права приватної власності. Місце приватної власності серед інших форм приватної власності.

Особливості підстав виникнення і припинення права приватної власності фізичних осіб. Приватизація житла, земельних ділянок, майна державних підприємств як підстави виникнення права приватної власності. Інші підстави виникнення права приватної власності.

Суб'єкти права приватної власності.

Об'єкти права приватної власності фізичних осіб.

Зміст і здійснення права приватної власності фізичних осіб.

Тема 17. Право власності юридичних осіб

Поняття та ознаки права власності юридичних осіб. Суб'єкти та об'єкти права власності юридичних осіб.

Особливості права власності окремих видів юридичних осіб. Право власності господарських товариств. Право власності господарських об'єднань. Право власності кооперативних організацій. Право власності об'єднань

фізичних осіб та благодійних фондів. Право власності професійних спілок, релігійних організацій.

Тема 18. Право державної власності

Поняття та ознаки права державної власності.

Суб'єкти права державної власності. Об'єкти права державної власності. Підстави виникнення права державної власності.

Здійснення права державної власності. Правовий режим майна державного підприємства та державної установи.

Тема 19. Право комунальної власності

Поняття та особливості права комунальної власності.

Суб'єкти права комунальної власності. Об'єкти права комунальної власності. Зміст права комунальної власності.

Здійснення права комунальної власності. Підстави виникнення права комунальної власності.

Цивільно-правовий статус підприємств та установ.

Тема 20. Право спільної власності

Поняття права спільної власності. Види права спільної власності. Суб'єкти права спільної власності.

Право спільної часткової власності. Суб'єкти та об'єкти права спільної часткової власності, підстави її виникнення.

Порядок здійснення права спільної часткової власності. Виділення частки учасника спільної часткової власності. Переважне право купівлі частки у праві спільній частковій власності. Припинення на право на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників.

Право спільної сумісної власності. Здійснення права спільної сумісної власності. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності. Звернення стягнення на частку майна, що є у спільній сумісній власності. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності. Особливості права спільної сумісності власності подружжя. Право власності осіб, які ведуть селянське (фермерське) господарство. Право власності на майно, придбане внаслідок спільної праці членів сім'ї.

Тема 21. Речові права на чуже майно

Поняття та види речових прав на чуже майно.

Загальна характеристика володінням чужим майном. Суб'єкти права володіння чужим майном. Виникнення права володіння. Припинення права володіння.

Право користування чужим майном. Поняття та види сервітутів. Встановлення сервітуту. Зміст сервітуту. Земельні сервітуту. Особисті сервітуту. Припинення сервітутів.

Право користування чужою землею для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).

Право користування чужою землею для забудови (суперфіцій).

Інші речові права на чуже майно.

Тема 22 . Захист права власності та інших речових прав

Загальна характеристика захисту права власності. Засади захисту права власності.

Поняття та основні цивільно-правові способи захисту права власності, їх

класифікація.

Витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов).
Право власника на витребування майна від добросовісного набувача.
Витребування грошей та цінних паперів. Розрахунки при витребуванні майна із чужого незаконного володіння.

Захист прав власника від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов).

Захист прав володільця, який не є власником.

Позов про виключення майна з опису (звільнення майна з – під арешту).

Позов про визнання права власності. Інші цивільно-правові способи захисту права власності.

Відповідальність державних органів за видання актів, які порушують права власників. Відповідальність за неправомірне втручання у здійснення власниками своїх повноважень. Відшкодування шкоди, завданої власникові земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель у зв'язку із зниженням їх цінностей.

Тема 23. Право інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.

Об'єкти права інтелектуальної власності.

Суб'єкти права інтелектуальної власності.

Зміст права інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності.

Здійснення права інтелектуальної власності.

Захист права інтелектуальної власності.

Авторське право та суміжні права.

Право промислової власності.

Права на засоби індивідуалізації товарів та їх виробників.

ЧАСТИНА 2. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)

Тема 24. Загальні положення про зобов'язання

Поняття та система зобов'язального права.

Поняття та основні риси цивільно-правового зобов'язання. Підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань.

Сторони цивільно-правового зобов'язання. Підстави та порядок заміни кредитора у зобов'язанні. Заміна боржника у зобов'язанні (переведення боргу). Множинність осіб у зобов'язанні. Зобов'язання часткові, солідарні і додаткові (субсидіарні). Зобов'язання на користь третьої особи.

Об'єкти цивільно-правового зобов'язання.

Поняття виконання зобов'язання. Загальні умови виконання зобов'язання. Виконання зобов'язання належним чином.

Підстави (способи) припинення зобов'язань.

Тема 25. Забезпечення виконання зобов'язань

Поняття та загальна характеристика способів забезпечення виконання зобов'язань.

Види способів забезпечення виконання зобов'язань.

Поняття неустойки (штрафу, пені) та її значення. Види неустойки.

Поняття поруки. Особливості відповідальності поручителя.

Поняття та загальна характеристика гарантії. Відмежування гарантії від поруки.

Поняття та загальна характеристика завдатку. Відмежування завдатку від авансу. Функції завдатку.

Поняття, функції та сфера застосування застави. Види застави. Порядок звернення стягнення на предмет застави.

Утримання як вид (спосіб) забезпечення виконання зобов'язань.

Тема 26. Відповідальність у цивільному праві

Поняття та особливості цивільно-правової відповідальності. Функції цивільно-правової відповідальності. Форми та види цивільно-правової відповідальності.

Загальні та спеціальні умови цивільно-правової відповідальності. Цивільне правопорушення і його склад. Поняття шкоди і збитків. Протиправність дій боржника і заподіювача шкоди як умова відповідальності. Підстави, що виключають протиправність. Причинний зв'язок між протиправною поведінкою і її наслідками. Поняття та форми вини у цивільному праві. Випадки відповідальності без вини в цивільному праві.

Підстави звільнення особи від цивільно-правової відповідальності.

Тема 27. Загальні положення про договір

Поняття та функції цивільно-правового договору.

Реалізація принципу свободи договору.

Види цивільно-правових договорів. Нові договірні конструкції в Цивільному кодексі України (публічний договір, попередній договір, договір приєднання, договір на користь третьої особи).

Зміст договору. Види умов договору.

Укладення договору. Стадії укладення цивільно-правового договору. Поняття та ознаки оферти. Юридична дія оферти. Поняття та ознаки акцепту. Момент укладення цивільно-правового договору.

Форма цивільно-правового договору.

Зміна та розірвання цивільно-правового договору: підстави та правові наслідки.

Тема 28. Договори про оплатну передачу майна

Поняття та загальна характеристика договору купівлі-продажу. Види договору купівлі-продажу. Сторони договору купівлі-продажу, їх права та обов'язки. Предмет договору. Форма договору.

Зміст договору купівлі-продажу. Істотні умови договору купівлі-продажу.

Момент виникнення обов'язків продавця передати товар. Момент виникнення права власності. Ризик випадкової загибелі проданої речі.

Особливості окремих видів договору купівлі-продажу. Договір роздрібною купівлі-продажу. Договір поставки. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Договір міни (бартер).

Тема 28. Дарування. Рента. Договір довічного утримання (догляду)

Поняття та ознаки договору дарування. Предмет та форма договору дарування. Сторони договору дарування. Зміст договору дарування. Види договору дарування.

Поняття та ознаки договору ренти.

Поняття та ознаки договору довічного утримання (догляду).

Форма договору довічного утримання.

Сторони договору довічного утримання. Права та обов'язки сторін за договором довічного утримання (догляду). Способи забезпечення виконання договору.

Особливості припинення договору довічного отримання (догляду).

Тема 29. Договір найму (оренди)

Поняття та загальна характеристика договору майнового найму (оренди). Елементи договору майнового найму (оренди). Сторони в договорі майнового найму (оренди), їх права та обов'язки. Форма договору майнового найму (оренди). Строк договору майнового найму (оренди). Припинення договору майнового найму (оренди).

Тема 30. Окремі види договору найму (оренди)

Поняття та особливості договору прокату.

Особливості договору оренди державного та комунального майна.

Поняття та види договору лізингу. Суб'єкти та об'єкти договору лізингу.. Зміст договору лізингу.

Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму транспортного засобу.

Тема 31. Договір найму житла

Конституційне право громадян на житло, його зміст та гарантії. Житлові відносини як предмет правового регулювання. Житлове законодавство. Житловий фонд та його складові частини.

Поняття договору найму житлового приміщення.

Підстави та особливості укладення договору найму житлового приміщення в будинках державного, комунального та громадського житлових фондів.

Предмет договору найму. Сторони договору найму. Поняття члена сім'ї наймача. Права та обов'язки наймача, членів його сім'ї та наймодавця.

Підстави та порядок припинення договору найму. Наслідки припинення договору.

Тема 32. Договір позички

Поняття та загальна характеристика договору позички (безоплатного користування майном). Відмінність позички від найму (оренди).

Сторони договору позички, їх права та обов'язки. Об'єкт договору позички.

Строк договору позички.

Форма договору позички.

Припинення договору позички. Розірвання договору позички. Правові наслідки припинення договору позички.

Тема 33. Договори про виконання робіт

Поняття та ознаки договору підряду. Відмежування його від трудового договору, договору поставки та договорів з надання послуг.

Форма договору підряду. Зміст договору підряду. Сторони договору підряду, їх права та обов'язки. Порядок укладання договору. Ризик у підрядних відносинах. Відповідальність сторін за невиконання (неналежне виконання) договору.

Види договорів підряду. Договір побутового підряду. Особливості договору будівельного підряду.

Договір на виконання науково-дослідницьких або дослідно-конструкторських та технологічних роботи. Інші види підрядних договорів.

Тема 34. Загальні положення про послуги

Поняття та правова природа договору про надання послуг. Відмежування договорів про надання послуг від договорів про виконання робіт.

Предмет договору про надання послуг.

Зміст договору про надання послуг.

Відповідальність сторін за договором про надання послуг.

Види договорів про надання послуг.

Тема 35. Транспортні договори

Транспортні послуги. Види перевезень за законодавством України. Джерела регулювання транспортних перевезень. Транспортна система України за Законом України "Про транспорт".

Загальна характеристика договору про перевезення вантажів. Виконання договорів про перевезення вантажів. Відповідальність сторін за договором про перевезення вантажу.

Договір про перевезення пасажирів та багажу. Претензії та позови при перевезеннях.

Загальна характеристика про транспортне експедирування.

Особливості договору чартеру (фрахтування).

Тема 36. Договір зберігання. Спеціальні види зберігання

Договір зберігання: поняття, юридична природа, місце серед інших договірних зобов'язань. Сторони, предмет (матеріальний об'єкт), форма та строк договору зберігання. Специфіка правового статусу покладодавця та зберігача.

Відповідальність сторін у зобов'язаннях зі зберіганням. Підстави та межі відповідальності зберігача за втрату (нестачу) чи пошкодження речі.

Особливості зберігання на товарному складі.

Загальна характеристика спеціальних видів зберігання.

Тема 37. Страхування

Соціально-економічна суть страхування та його правове регулювання.

Поняття та підстави виникнення страхових зобов'язань.

Порядок укладання та форма договору страхування. Зміст договору страхування. Припинення дій та не дійсність договору страхування.

Окремі види зобов'язань з особистого страхування. Деякі види зобов'язань з майнового страхування.

Тема 38. Доручення

Правова природа договору доручення. Співвідношення договору доручення і довіреності. Відмежування договору доручення від агентського договору, договору комісії, договору управління майном, договору про надання послуг.

Поняття договору доручення. Сторони, форма і зміст договору доручення. Зміст доручення та умови його виконання. Суттєві умови договору доручення. Права та обов'язки сторін.

Підстави припинення договору доручення. Правові наслідки припинення договору доручення.

Тема 39. Договір комісії

Комісія і суміжні правові конструкції.

Поняття договору комісії. Елементи договору комісії. Форма договору комісії. Суттєві умови договору комісії. Права та обов'язки сторін за договором. Предмет договору. Припинення договору комісії.

Особливості договору консигнації.

Тема 40. Договір управління майном

Поняття договору управління майном. Правова природа договору управління майном. Відмежування договору управління майном від суміжних правових конструкцій.

Об'єкти договору управління майном. Суб'єкти договору управління майном. Здійснення повноважень управителя майна. Відповідальність управителя майном.

Підстави і порядок припинення договору управління майном. Особливості управління нерухомістю. Особливості управління грошовими коштами.

Тема 41. Договори про передачу грошових коштів

Правова природа позики. Відокремлення позики від суміжних правових конструкцій.

Поняття та ознаки договору позики. Елементи договору позики. Зміст договору позики. Форма договору позики. Предмет договору позики. Класифікація видів договорів позики. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання договору позики. Забезпечення виконання договору позики. Припинення договору позики.

Поняття та характеристика кредитного договору. Види кредитів. Поняття та загальна характеристика договору банківського вкладу (депозиту). Види банківських вкладів. Договір банківського рахунку. Поняття та ознаки договору факторингу.

Тема 42. Розрахунки

Банківська система України. Правове положення Національного банку і комерційних банків. Загальна характеристика розрахункових правовідносин. Форми розрахунків. Основні види безготівкових розрахунків та їх цивільно-правове регулювання.

Розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Виконання платіжного доручення. Розрахунки за акредитивом. Поняття та види акредитиву. Закриття

акредитиву. Розрахунки за інкасо. Виконання інкасового доручення. Розрахунки із застосуванням чеків. Оплата чека. Інкасування чека. Розрахунки із застосуванням векселів. Поняття та основні реквізити векселя. Види векселів. Правове регулювання вексельного обігу. Розрахунки готівкою.

Тема 43. Договори в сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Комерційна концесія. Спільна діяльність

Поняття та види договорів щодо до розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Поняття та види ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Субліцензія.

Поняття та істотні умови ліцензійного договору. Співвідношення ліцензії та ліцензійного договору.

Договір про створення за замовленням та використання об'єкта права інтелектуальної власності: поняття та ознаки, критерії відмежування від суміжних договірних конструкцій (підряду, договору на виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських та технологічних робіт).

Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності: поняття та особливості співвідношення з іншими договорами у сфері інтелектуальної власності.

Правова характеристика договору комерційної концесії. Особливості предмету та правового становища сторін комерційної концесії. Права та обов'язки правоволодільця та користувача. Зміна та припинення договору комерційної концесії.

Поняття договору про спільну діяльність та договору простого товариства у порівняльному аспекті.

Елементи договору простого товариства. Зміст договору простого товариства.

Відповідальність учасників простого товариства за спільними зобов'язаннями. Виділ частки учасника на вимогу його кредитора.

Припинення договору простого товариства.

Установчі договори: поняття та юридична природа.

Інвестиційні договори.

Договори про виробничу кооперацію.

Тема 44. Недоговірні зобов'язання

Поняття недоговірних зобов'язань та їх види. Відміна недоговірних зобов'язань від зобов'язань, які виникають із договорів. Система недоговірних зобов'язань.

Загальна характеристика недоговірних зобов'язань із правомірних дій. Поняття, види і характеристика публічної обіцянки винагороди. Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.

Тема 45. Зобов'язання із завдання шкоди

Загальне положення про відшкодування шкоди. Поняття та елементи зобов'язань із завдання шкоди.

Деліктна відповідальність: поняття, зміст, підстави. Підстави звільнення

від відповідальності за завдання шкоди.

Окремі (спеціальні) випадки відповідальності за завдання шкоди. Відповідальність юридичної або фізичної особи за шкоду, завдану їхнім працівником або іншою особою. Відповідальність за шкоду, завдану малолітніми, неповнолітніми та недієздатними особами. Відповідальність за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки. Відповідальність за шкоду, завдану актами влади. Відповідальність за шкоду, завдану правоохоронними органами. Відповідальність за шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відповідальність за шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Компенсація моральної шкоди.

Тема 46. Спадкове право

Загальні положення про спадкування. Поняття і значення спадкового права. Поняття спадкування і права на спадкування. Види спадкування. Об'єкти спадкування. Особливості спадкування окремих видів майна. Відкриття спадщини. Час і місце відкриття спадщини.

Спадкування за заповітом. Поняття і ознаки заповіту. Зміст заповіту. Форма заповіту. Обов'язкова частка у спадщині. Недійсність заповіту. Виконання заповіту.

Спадкування за законом. Загальне положення про спадкування за законом. Черги спадкоємців за законом. Порядок закликання до спадкування за законом. Спадкування за правом представлення. Розмір частки спадкоємців за законом.

Здійснення права на спадкування. Прийняття спадщини. Відмова від прийняття спадщини. Спадкова трансмісія. Відумерлість спадщини. Поділ і перерозподіл спадщини. Відповідальність за боргами спадкодавця. Охорона спадкового майна та управління ним. Оформлення права на спадщину.

Спадковий договір. Поняття та ознаки спадкового договору. Сторони спадкового договору. Зміст спадкового договору. Зміна і припинення спадкового договору.

ЧАСТИНА 3. СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Тема 47. Сучасне сімейне право та його місце у системі права України

Поняття сімейного права. Проблема визначення сімейного права в системі права.

Сімейне право як самостійна галузь права. Предмет сімейного права. Методи сімейного права: диспозитивний та імперативний. Чинники, що обумовлюють сутність методу сімейного права.

Основні засади (принципи) сімейного права: державна охорона сім'ї, материнства, батьківства; недопустимість державного або будь-якого втручання в сімейне життя; пріоритет сімейного виховання; регулювання сімейних відносин за домовленістю між їх учасниками; пріоритет захисту прав та інтересів дітей і непрацездатних членів сім'ї.

Тема 48. Сімейне законодавство

Загальні положення про сімейне законодавство. Конституція України як джерело сімейного законодавства. Сімейний кодекс України – основне джерело сімейного законодавства. Закони та інші нормативні акти в системі сімейного

законодавства. Договір як джерело сімейного законодавства. Звичай як джерела сімейного законодавства. Міжнародні договори України в системі сімейного законодавства. Норми сімейного права іноземних держав у системі сімейного законодавства.

Тема 49. Сімейні правовідносини

Поняття сім'ї в соціологічному і юридичному змістах.

Поняття і види сімейних правовідносин. Суб'єкти і об'єкти сімейних правовідносин. Зміст сімейних правовідносин. Юридичні факти в сімейному праві і їх види. Акти громадського стану та їх реєстрація. Виникнення, зміни і припинення сімейних правовідносин. Спорідненість і властивості, їх юридичне значення.

Здійснення сімейних прав та виконання обов'язків.

Захист сімейних прав та інтересів судом, органами опіки та піклування, нотаріусом.

Строки в сімейному праві: їх види та значення. Строки позовної давності.

Тема 50. Шлюб

Поняття шлюбу та його правова природа. Право на шлюб.

Умови вступу до шлюбу. Умови укладання шлюбу: позитивні та негативні.

Державна реєстрація шлюбу і її юридичне значення. Порядок реєстрації шлюбу. Перепони до вступу у шлюб.

Недійсність шлюбу. Підстави визнання шлюбу недійсним. Абсолютно недійсний шлюб. Шлюб, який визнається недійсним за рішенням суду. Шлюб, який може бути визнаний недійсним судом. Порядок і наслідки визнання шлюбу недійсним.

Визнання шлюбу неукладеним.

Тема 51. Особисті немайнові права і обов'язки подружжя

Загальна характеристика особистих немайнових прав та обов'язків подружжя, їх види. Право на материнство. Право на батьківство. Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності. Право дружини та чоловіка на фізичний та духовний розвиток. Право дружини та чоловіка на зміну прізвища. Право дружини та чоловіка на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї. Обов'язок подружжя турбуватися про сім'ю. Право дружини та чоловіка на свободу та особисту недоторканність.

Тема 52. Майнові правовідносини подружжя

Загальна характеристика майнових правовідносин подружжя.

Право особистої приватної власності дружини та чоловіка. Майно, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка. Право на плоди та доходи від речей, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка. Здійснення дружиною, чоловіком права особистою приватною власності.

Право спільної сумісної власності подружжя. Підстави набуття права спільної сумісної власності подружжя. Об'єкти права спільної сумісної власності подружжя. Виникнення права спільної сумісної власності подружжя на майно, що належало дружині, чоловікові. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності. Договірний режим майна подружжя.

Шлюбний договір. Право на укладання шлюбного договору. Зміст

шлюбного договору та його форма. Строк дії шлюбного договору. Визначення у шлюбному договорі правового режиму майна, порядку користування житлом, право на утримання. Зміна умов шлюбного договору. Право на відмову від шлюбного договору. Розірвання шлюбного договору. Визнання шлюбного договору недійсним.

Права та обов'язки подружжя по утриманню. Право одного з подружжя на утримання. Право на утримання після розірвання шлюбу. Способи надання утримання одному з подружжя. Договір подружжя про надання утримання. Визначення розміру аліментів одному з подружжя за рішенням суду. Припинення права одного з подружжя на утримання. Позбавлення права на утримання або обмеження його строком. Право дружини на утримання під час вагітності та у разі проживання з нею дитини. Право чоловіка на утримання у разі проживання з ним дитини. Право на утримання того з подружжя, з ким проживає дитина – інвалід. Припинення права на припинення за домовленістю подружжя. Взаємна участь дружини, чоловіка у витратах на лікування. Право на утримання жінки та чоловіка, які не перебувають між собою.

Тема 53. Припинення шлюбу. Недійсність шлюбу

Поняття та підстави припинення шлюбу. Припинення шлюбу внаслідок смерті одного з подружжя або оголошення одного з подружжя померлим.

Припинення шлюбу в наслідок його розірвання.

Розірвання шлюбу державним органом реєстрації актів цивільного стану за заявою подружжя, яке не має дітей. Розірвання шлюбу державним органом реєстрації актів цивільного стану за заявою одного з подружжя. Визнання розірвання шлюбу фіктивним.

Розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя яке має дітей. Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу. Заходи суду, щодо примирення подружжя. Підстави для розірвання шлюбу за позовом одного з подружжя.

Право на вибір прізвища після розірвання шлюбу. Момент припинення шлюбу у разі його розірвання. Реєстрація розірвання шлюбу. Право на повторний шлюб після розірвання шлюбу.

Становлення режиму окремого проживання подружжя, його правові наслідки.

Недійсність шлюбу. Підстави недійсності шлюбу. Час, з якого шлюб є недійсним. Правові наслідки недійсності шлюбу. Особливі правові наслідки недійсності шлюбу. Права та обов'язки батьків і дитини, яка народилася у недійсному шлюбі.

Тема 54. Права та обов'язки матері, батька і дитини

Визначення походження дитини. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини.

Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою. Визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій. Визначення походження дитини від батька у разі реєстрації повторного шлюбу з її матір'ю. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.

Визначення походження дитини від батька за заявою від жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою. Визначення походження дитини за заявою чоловіка, який вважає себе батьком дитини. Визначення батьківства за рішенням суду. Спир про батьківство між чоловіком матері дитини та особою, яка вважає себе батьком дитини. Встановлення факту батьківства за рішенням суду. Визнання материнства за рішенням суду. Встановлення факту материнства за рішенням суду. Реєстрація визнання батьківства, материнства.

Оспорювання батьківства. Спир про материнство.

Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей.

Підстави позбавлення батьківських прав. Правові наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав.

Права батьків і дітей на майно. Роздільність майна батьків і дітей. Право власності дитини на майно, призначене для її розвитку, навчання та виховання. Право спільної сумісної власності батьків і дітей. Право батьків та дітей щодо користування майном. Управління майном дитини. Використання доходу від майна дитини. Право власності на аліменти, одержані на дитину.

Обов'язок матері, батька утримувати дитину та його виконання.

Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку, сина та його виконання.

Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання.

Тема 55. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

Поняття і сутність усиновлення. Суб'єкти відносин щодо усиновлення. Особи, які можуть бути усиновлювачам. Особи, які не можуть бути усиновлювачам. Умови, порядок та правові наслідки усиновлення. Визнання усиновлення недійсним. Скасування усиновлення. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.

Опіка та піклування над дітьми.

Патронат над дітьми. Договір про патронат.

Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.

Тема 56. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів

Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.

Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів.

Тема 57. Особливості усиновлення за участю іноземців та осіб без громадянства

Усиновлення дитини, яка є громадянином України, але проживає за межами України.

Усиновлення іноземцем дитини, яка є громадянином України.

Усиновлення дитини, яка є іноземцем і проживає в Україні. Обмеження права іноземця на таємницю усиновлення, яка є громадянином України.

Усиновлення в Україні іноземцем дитини, яка є іноземцем або особою без громадянства.

Нагляд за дотриманням прав дітей, які усиновленні іноземцями.

ЧАСТИНА 4. ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Тема 58. Поняття цивільного процесу та цивільного процесуального права.

Поняття цивільного процесу. Стадії цивільного процесу. Види цивільного судочинства. Поняття цивільного процесуального права, його предмет, метод та система. Джерела цивільного процесуального права.

Тема 59. Цивільні процесуальні правовідносини.

Поняття, ознаки та передумови виникнення цивільних процесуальних правовідносин. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин. Об'єкт і зміст цивільних процесуальних правовідносин.

Тема 60. Принципи цивільного процесуального права.

Поняття, значення та класифікація принципів цивільного процесуального права. Організаційно-функціональні принципи. Функціональні принципи.

Тема 61. Юрисдикція та підсудність цивільних справ.

Поняття та види цивільної юрисдикції. Поняття та види підсудності. Функціональна (родова) підсудність цивільних справ. Територіальна (місцева) підсудність. Наслідки порушення правил підсудності. Зміна підсудності.

Тема 62. Учасники цивільного процесу.

Загальна характеристика осіб, які беруть участь у справі. Поняття і процесуальне становище сторін. Процесуальна співучасть. Заміна неналежного відповідача. Поняття і види третіх осіб. Процесуальне правонаступництво.

Тема 63. Представництво у суді. Інші учасники цивільного процесу.

Представники та представництво. Участь у цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати інтереси інших осіб. Інші учасники цивільного процесу та їх роль у цивільному процесі. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник. Свідок. Експерт. Спеціаліст. Перекладач. Особа, яка надає правову допомогу.

Тема 64. Процесуальні строки.

Поняття, значення і види процесуальних строків. Обчислення, зупинення, відновлення та продовження процесуальних строків.

Тема 65. Судові витрати.

Поняття і види судових витрат. Порядок оплати судового збору. Розміри ставок судового збору. Ціна позову. Витрати, пов'язані з розглядом судової справи. Розподіл судових витрат між сторонами.

Тема 66. Доказування та докази у цивільному процесі.

Поняття і види доказів. Поняття судового доказування. Оцінка доказів. Підстави звільнення від доказування. Характеристика способів доказування. Забезпечення доказів.

Тема 67. Позовне провадження.

Поняття і сутність позовного провадження. Поняття позову. Право на пред'явлення позову. Елементи позову. Види позовів. Способи захисту відповідача від пред'явленого позову. забезпечення позову.

Тема 68. Пред'явлення позову. Відкриття провадження у справі.

Порядок пред'явлення позову. Наслідки його порушення. Позовна заява,

виправлення її недоліків. Прийняття або відмова у прийнятті позовної заяви.

Тема 69. Провадження у справі до судового розгляду. Судовий розгляд.

Процедура проведення попереднього судового засідання. Забезпечення позову. Поняття судового розгляду. Підготовча частина судового засідання. Розгляд справи по суті. Судові дебати, прийняття та оприлюднення рішення суду. Ускладнення в процесі судового розгляду.

Тема 70. Судові рішення.

Поняття і види судових рішень. Порядок ухвалення рішень та постанови ухвал. Проголошення рішення суду та набрання ним законної сили. Заочне прийняття рішення.

Тема 71. Наказне провадження.

Історична характеристика наказного провадження. Поняття наказного провадження. Підстави для видачі судового наказу. Відкриття наказного провадження. Видача судового наказу. Повідомлення боржника і розгляд заяви про скасування судового наказу; Видача судового наказу для пред'явлення до виконання.

Тема 72. Окреме провадження.

Поняття та порядок розгляду справ в окремому провадженні. Особи, які приймають участь у справах окремого провадження. Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.

Тема 73. Перегляд рішень та ухвал суду в апеляційному порядку.

Поняття і значення апеляційного провадження. Право апеляційного оскарження та процесуальний порядок його реалізації. Підготовка та розгляд справи судом апеляційної інстанції. Повноваження апеляційного суду. Порядок ухвалення рішень і постановлення ухвал апеляційним судом.

Тема 74. Касаційне провадження

Поняття та завдання касаційного провадження. Право касаційного оскарження та порядок його реалізації. Порядок розгляду справи судом касаційної інстанції. Повноваження суду касаційної інстанції.

Тема 75. Перегляд судових рішень Верховним Судом України.

Суть провадження з перегляду судових рішень. Порядок подання заяви про перегляд судових рішень. Розгляд справи Верховним Судом України.

Тема 76. Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами

Поняття перегляду у зв'язку з нововиявленими обставинами. Підстави перегляду справи у зв'язку з нововиявленими обставинами. Порядок подання та розгляду заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Тема 77. Виконання судових рішень

Звернення судового рішення до виконання. Загальні правила виконавчого провадження. Повноваження суду при вирішенні процесуальних питань, пов'язаних з виконанням судових рішень. Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Тема 78. Цивільний процес з іноземним елементом

Провадження у справах за участю іноземних осіб. Судові доручення. Порядок виконання доручень іноземних судів в Україні. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.

Рекомендована література

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. –К.,1996 (станом на 15.05.2014р.).
2. Цивільний кодекс України.// Відомості Верховної Ради України (ВВР) - 2003. - №40-44. – Ст.356.
3. Сімейний кодекс України. Прийнятий Верховною радою України 10 січня 2002 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 21-22. – Ст.. 135.
4. Господарський кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2003. – 19-22. Ст... 144.
5. Цивільний кодекс України. Науково–практичний коментар. Видання шосте, перероблене та доповнене. / За заг. ред. Є. О. Харитонова, Н.Ю. Голубєвої – Х.: ТОВ „Одіссей”, 2010. – 1216 с.
6. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової, В.В. Васильченка, Н.Ю. Голубєвої. – Х.: Одіссей, 2009.
7. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. Вид. п'яте перероб. та доп. / За ред. Харитонова Є.О., Голубєвої Н.Ю. – Х. : «Одіссей», 2009. – 1210 с.
8. «Про міжнародні договори України»: Закон України № 1906-IV від 29.06.2004 р.// Відомості Верховної Ради України (ВВР) - 2004. - №50. – Ст.540.
9. «Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини»: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР) - 2006. - №30. – Ст.260.
- 10.Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10 червня 1997 р. // Урядовий кур'єр від 14 червня 1997 р. - № 107-108.
- 11.«Про судоустрій і статус суддів»: Закон України від 7 липня 2010 р. //Відомості Верховної Ради України (ВВР)- 2010. - №41 -42, 43, №44 - 45. – Ст.529.
- 12.Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих питань судоустрою та статусу суддів» від 23.02.2014р.// <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/769-18>
- 13.«Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» : Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2012. - № 16. - Ст. 146.

14. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2015. - № 1. - Ст. 1.
15. «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства»: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2012. - № 19- 20. - Ст. 179
16. «Про громадянство»: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2001.- № 13. - Ст. 65.
17. «Про міжнародне приватне право»: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР).- 2005.- № 32.- Ст. 422
18. «Про автомобільний транспорт»: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2001. - № 22. - Ст. 105.
19. «Про авторське право і суміжні права»: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1994. - №13. – Ст. 64;
20. «Про архітектурну діяльність»: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. - № 31. – Ст. 246.
21. «Про банки і банківську діяльність»: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2001 - № 5-6 - Ст. 30.
22. «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції»: Закон України від 14 січня 2000 року №1393-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2000 - № 12 - Ст. 95.
23. «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» : Закон України від 12 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 5. – Ст. 28.
24. «Про внесення змін до Закону України "Про лізинг"»: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. - № 15. – Ст. 231.
25. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод //Офіційний вісник України - 1998. - № 13 / № 32 від 23.08.2006. – Ст. 270.
26. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, укладена між державами – членами СНД 22 січня 1993р. // Україна в міжнародно-правових відносинах. Кн. I - К., 1996. – 367 с.
27. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2002 - № 3-4 - Ст. 27.
28. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про оренду землі” від 2 жовтня 2003 р. // Відомості Верховної Ради. – 2004. - № 10. – Ст. 102.
29. «Про страхування»: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1996 - № 18 - Ст. 78.
30. «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»: Закон України від 20.10.1996 р. № 448-97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996 - № 51 - Ст. 292.
31. «Про державний матеріальний резерв»: Закон України №51/97-ВР від 24.01.1997 . // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1997 - № 13 - Ст. 112.

- 32.«Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень»: Закон України “ від 01.07.2004 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. - № 51. – Ст. 553.
- 33.«Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців»: Закон України від 15 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – № 31-32. – Ст.263.
- 34.«Про електроенергетику»: Закон України “Про електроенергетику” 16 жовтня 1997 р. № 575/97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1998. – № 1. – Ст.1.
- 35.«Про енергозбереження»: Закон України від 1 липня 1994 р. № 74/94 ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 30. – Ст. 283.
- 36.«Про житлово-комунальні послуги»: Закон України від 24 червня 2004 року №1875-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 47. – Ст. 514.
- 37.«Про залізничний транспорт»: Закон України від 4 липня 1996 р. № 273/96-ВР// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 40. – Ст. 183.
- 38.«Про іпотеку»: Закон України від 5 червня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2003. - № 38. - Ст.313.
- 39.«Про заставу»: Закон України “ ” від 02 жовтня 1992 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР) . – 1992. - № 47. – Ст. 642.
- 40.«Про захист від недобросовісної конкуренції»: Закон України від 7 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). -1996. - № 36. - Ст. 164.
- 41.«Про захист прав споживачів»: Закон України від 12 травня 1991 р., в редакції Закону України від 1 грудня 2005 р. № 3161-IV //Відомості Верховної Ради України (ВВР). –2006. - № 7. - Ст.84.
- 42.«Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу»: Закон України від 23 червня 2005 р. № 2711-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2005. - № 33. - Ст.430.
- 43.«Про зерно та ринок зерна в Україні»: Закон України від 04.07.2002 р. № 37-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. - № 35. – Ст. 258.
- 44.«Про інвестиційну діяльність»: Закон України від 18.09.91р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1991. - № 47. – Ст. 646.
- 45.« Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати»: Закон України від 19 червня 2003 року № 979-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. - № 1. – Ст.1.
- 46.«Про кінематографію»: Закон України від 13 січня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1998. - № 22. - Ст. 114.
- 47.«Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу»: Закон

- України від 5 квітня 2005 р. № 2509-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2005. - № 20. - Ст. 278.
- 48.«Про науково-технічну інформацію»: Закон України від 23 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – №33. – Ст.345.
- 49.«Про нафту і газ»: Закон України від 12 липня 2001 р. № 2665-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – №50. – Ст.262.
- 50.«Про Національний банк України»: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – №29. – Ст.238.
- 51.«Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні Закон України»: Закон України від 12.12.1997 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1998. - №15. – Ст. 67
- 52.« Про державну реєстрацію актів цивільного стану»: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. - № 38. – Ст. 509.
- 53.«Про оренду державного та комунального майна»: Закон України //Відомості Верховної Ради (ВВР) . – 1992. - № 30. - Ст.416.
- 54.«Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування»: Закон України від 17 січня 2002 р. //Відомості Верховної Ради (ВВР) . – 2002. - № 17. - Ст.121.
- 55.«Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР) . – 1994. – № 7. – Ст. 32.
- 56.«Про охорону прав на зазначення походження товарів»: Закон України від 16 грудня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. - № 32. – Ст.267.
- 57.«Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»: Закон України “ від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. - № 7. – Ст. 36.
- 58.«Про охорону прав на промислові зразки»: Закон України “ ” від 15 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1994. - №7. – Ст. 34.
- 59.«Про охорону прав на сорти рослин»: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1993. – № 21. – Ст.218.
- 60.«Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем»: Закон України від 5 листопада 1997 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1998. – № 8. – Ст. 28.
- 61.«Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»: Закон України від 12 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. - № 47. – Ст. 251.
- 62.«Про питну воду та питне водопостачання»: Закон України від 10 січня 2002 р. № 2918-III //Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. - № 16. – Ст. 112.
- 63.«Про підтвердження відповідності»: Закон України від 17.05.2001 р. № 2406 - III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. - № 32. – Ст.169.

- 64.«Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2346-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. - № 29. – Ст.137.
- 65.«Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину не законними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду»: Закон України від 1 грудня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1995. - № 1. – Ст. 1.
- 66.«Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті»: Закон України від 23 вересня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. - № 40. – Ст. 364.
- 67.«Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб»: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. - № 3. – Ст. 9.
- 68.«Про поштовий зв'язок»: Закон України від 4 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. - № 6. – Ст.39.
- 69.«Про приватизацію державного житлового фонду»: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992 - №36 – ст. 524.
- 70.«Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності»: Закон України від 23 грудня 1998 р. № 351-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. - №5- 6. – Ст.44.
- 71.«Про режим іноземного інвестування»: Закон України “ 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. - №19. – Ст.80.
- 72.«Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних»: Закон України від 23 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №24. - Ст. 183.
- 73.«Про стандартизацію Закон України»: Закон України від 17.05.2001 р. № 2408 - III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. - № 31. – Ст.145.
- 74.«Про телебачення і радіомовлення»: Закон України від 21 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1994. — № 10. — Ст. 43.
- 75.«Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1993. — № 1. — Ст.1.
- 76.«Про теплопостачання»; Закон України від 2 червня 2005 р. № 2633-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2005. — № 28. — Ст.373.
- 77.«Про тимчасову заборону стягнення з громадян України пені за несвоєчасне внесення плати за житлово-комунальні послуги»: Закон України від 13 листопада 1996 р. №486/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 52. — Ст.304.
- 78.«Про товарну біржу»: Закон України № 1956-XII від 10.12.1991 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1992. — № 10. — Ст.139.

- 79.«Про управління об'єктами державної власності»: Закон України від 21 вересня 2006 р. № 185-V // Відомості Верховної Ради України
- 80.«Про фермерське господарство»: Закон України від 19 червня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. - № 45. – Ст. 363.
- 81.«Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»: Закон України “ від 12 липня 2001 року № 2664-ІІІ // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2002. - № 1. - Ст. 1.
- 82.«Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»: Закон України від 19 червня 2003 року № 978-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2003. - № 52. - Ст. 377.
- 83.«Про цінні папери та фондовий ринок»: Закон України від 23.02.2006 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006 - № 31. - Ст. 268.
- 84.«Про безпечність та якість харчових продуктів»: Закон України від 23.12.1997 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1998. - № 19. - Ст. 98.
- 85.«Про господарські товариства»: Закон України від 19.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1991. - № 49. - Ст. 682.
- 86.«Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень»: Закон України від 18.11.2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2004. - № 11. - Ст. 140.
- 87.Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 02.12.1997 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1998. - № 13. - Ст. 52.
- 88.Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах. Укладена між державами - членами СНД від 22 січня 1993р.//Україна в міжнародно-правових відносинах. Кн.1 -К.. 1996.- 367с.
- 89.Бичкова С.С., Бірюков І.А., Бобрик В.І. та ін. Цивільне процесуальне право України: підручник / С.С. Бичкова, І.А. Бірюков, В.І. Бобрик. - Видавництво: АТІКА, 2009. - 384 с.
- 90.Комаров В.В. Проблеми теорії та практики цивільного судочинства: монографія / В.В. Комаров. -Х.: Харків юридичний, 2009. - 928 с.
- 91.Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 квітня 1997р. // Офіційний вісник України. - 1998. - № 13 / № 32 від 23.08.2006. - Ст. 270.
- 92.Курс цивільного процесу: підручник / В.В. Комаров, В.А. Бігун, В.В. Баранкова та ін.; за ред. В.В. Комарова. - Х.: Право, 2011. - 1352 с.
- 93.Бервено С. М. Проблеми договірного права України: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2009
- 94.Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві. – К. : Юрінком Інтер, 2007.
- 95.Ігнатенко В. Договірні та позадоговірні зобов'язання // Підприємництво, госп-во і право. – 2008. - № 11. – С. 7-9/

96. Цивільне право України: Підруч.: У 2т. // В. І. Борисова, Л. Н. Баранова, І. В. Жилінкова та ін.; 3 заг. Ред.: В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фадєєвої, В.Л. Яроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 480 с.
97. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право.-Кн. Первая, Общие положения: 3-е изд., стереотип. – М.: Статут, 2009.
98. Бервено С. М. Проблеми договірної права України: Монографія. – К.: Юрінком Інтер, 2009.
99. Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві. – К.: Юрінком Інтер, 2007.
100. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 № 1576-ХІІ // Відомості Верховної Ради України від 03.12.1991 - 1991 р., № 49, стаття 682.
101. «Про акціонерні товариства»: Закон України від 17.09.2008 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2008. - № 50-51. - Ст. 384.
102. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV // Відомості Верховної Ради України від 08.08.2003 - 2003 р., № 31, стаття 263.
103. Про приватизацію державного майна : Закон України від 04.03.1992 № 2163-ХІІ // Відомості Верховної Ради України від 16.06.1992 - 1992 р., № 24, стаття 348.
104. Про право власності на окремі види майна : Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1991 року (з наступними змінами та доповненнями) // Відомості Верховної ради України. – 1992. - №35. – Ст. 517.
105. Про практику застосування судами законодавства, що регламентує право власності громадян на жилий будинок : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 жовтня 1991 року № 7 із змінами, внесеними постановою Пленуму від 25 грудня 1992 року №13 // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. –1995. - №1.
106. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фадєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с. Т. 2. – 816 с.
107. Скрыбин С. Предмет, метод і система речового права: деякі питання кодифікації цивільного законодавства в Казахстані / С. Скрыбин //Право України.- 2011.- №5.- С. 37-52.
108. Кохановська О. Основні теорії права інтелектуальної власності та їх вплив на розвиток сучасного законодавства в Україні / О.Кохановська //Право України.- 2011.- №5.- С. 52-60.
109. Харитонов Є., Харитонova О. Проблемні питання набуття та припинення права власності за цивільним законодавством України / Є.Харитонов, О. Харитонova //Право України.- 2011.- №5.- С. 60-69.
110. Дзера О. Цивільно-правова конфіскація в контексті змін ст. 228 ЦК України / О.Дзера //Право України.- 2011.- №5.- С. 69-77.

111. Погрібний С. Захист права власності на нерухоме майно: окремі питання судової практики / С.Погрібний //Право України.- 2011.- №5.- С. 77-87.
112. Стрельцов Є. Кримінально-правова охорона власності / Є.Стрельцов //Право України.- 2011.- №5.- С. 87-96.
113. Лічман Л. Значення добросовісності набувача у судовій практиці у справах про захист права власності / Л. Лічман //Право України.- 2011.- №5.- С. 96-105.
114. Жилінкова І. Правове регулювання речових відносин у сім'ї: визначення концептуальних підходів / І. Жилінкова //Право України.- 2011.- №5.- С. 105-113.
115. Носік В. Перехід прав на земельні ділянки державної та комунальної власності під об'єктами незавершеного будівництва приватної власності / В.Носік //Право України.- 2011.- №5.- С. 113-13.
116. Слободянюк С. Особливості державної реєстрації об'єктів житлової нерухомості, що розташовані на земельних ділянках. / С.Слободянюк //Право України.- 2011.- №5.- С. 123-130.
117. Єфіменко Л. Проблеми взаємодії нотаріальної діяльності та діяльності щодо державної реєстрації речових прав / Л. Єфіменко //Право України.- 2011.- №5.- С. 130-136.
118. Кот О. Деякі проблеми визнання права власності на самочинно збудоване нерухоме майно / О. Кот //Право України.- 2011.- №5.- С. 136-142.
119. Галуцько В. Власність як юридична та економічна категорія, об'єкт протиправного посягання. / В.Галуцько // Журнал "Персонал". Вид. МАУП №9/2006 за вересень 2006 р.
120. Економічна теорія. Воробйов Є.М., Гриценко А.А., Кім М.М., Лісовицький В.М. / Є.М.Воробйов, А.А.Гриценко, М.М.Кім, В.М.Лісовицький. – Х.: –ФОР ЧИЖЕНКО С.Ю., 2006. –396с.
121. Заїка Ю.О. Право власності. Спадкове право: Навчальний посібник / Ю.О. Заїка, В.М. Співак. – Київ: Наукова думка, 2000 р. – 152 с.
122. Ковальчук А. Хто відпустить землю в ринок / А. Ковальчук // Газета "Економічні відомості". №176 (709) від 10 жовтня 2007р.
123. Мичурин Е.А. Гражданское право в схемах. /Е.А. Мичурин /Учебное пособие. –Харьков: ЮрСвіт, 2006. –320с.
124. Шупінська О. Міжнародно-правові механізми захисту права власності: практика Європейського суду з прав людини / О.Шупінська //Юридичний журнал. – 2008р. - №11.
125. Кузнєцова Н. Власність як основа громадянського суспільства і демократичної держави / Н.Кузнєцова //Право України.- 2011.- №5.- С. 4-13.
126. Сулейменов М. До питання про місце права власності у системі цивільних прав / М.Сулейменов //Право України.- 2011.- №5.- С. 13-18.

127. Майданик Р. Довірча власність і фідучія: місце і перспективи в системі права України / Р.Майданик //Право України.- 2011.- №5.- С. 18-29.
128. Спасибо-Фатєєва І. Замітки цивіліста про тенденції пізнання права власності / І. Спасибо-Фатєєва //Право України.- 2011.- №5.- С. 29-37.
129. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – Х. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с. Т. 2. – 816 с.
130. Зобов'язальне право України: Підручник /За ред. Харитоновна Є. О., Голубєвої Н.Ю. – К.: Істина, 2011. – 848 с.
131. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. Є.О. Харитоновна, Харитонової О.І., Голубєвої Н.Ю. – третє вид. перероб. та допов. – Київ. : Алеута; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 752 с.
132. Сімейне право України: Підручник/ За ред.. Є.О. Харитоновна, Н.Ю. Голубєвої. – К.: Істина,2010. – 320 с. (Затверджено МОН України, лист № 1.4/18 – 5 – 106.1 від 10.01.2009).
133. Цивільне право України. Навчальний посібник / За ред. О.Є. Харитоновна, Н.Ю. Голубєвої Н.Ю. – К.: Істина, 2009. – 280 с.
134. Цивільний процес України: підручник / За ред. Харитоновна Є.О.: Підручники, навчальні посібники, 2011.- 536 с.
135. Харитонов Є.О., Харитоновна О.І., Старцев О.В. Цивільне право України : Підручник. – Вид.2, перероб. і доп. – К. : Істина, 2009. – 816 с.
136. Житловий кодекс України : науково-практичний коментар / За ред. п Харитоновна Є.О., Голубєвої Н.Ю. – Х. : Одиссей, 2009. – 480 с.
137. Жилищный кодекс Украины: научно-практический комментарий /Под ред. Е.О. Харитоновна, Н.Ю. Голубевой. – Х. : Одиссей, 2009. – 512 с.
138. Цивільний кодекс України. Науково–практичний коментар. Видання четверте, перероблене та доповнене. / За ред. Є. О. Харитоновна. – Х.: ТОВ „Одиссей”, 2008. – 1200 с.
139. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України / За ред. Є.О. Харитоновна. – Х. : Одиссей, 2008. – 560 с.
140. Цивільне право України : в 2- т.. підручник / За ред.. Є.О. Харитоновна, Н.Ю. Голубєвої. – Х. : Одиссей, 2008. – Т.І – 832 с.; Т. 2. – 872 с.
141. Харитонов Е.О., Старцев А.В., Харитоновна Е.И. Гражданское право Украины : Учебник. – 4-е изд. – Х. : Одиссей, 2008. – 920 с.
142. Цивільне та сімейне право України : підручник / За ред. Є. О. Харитоновна, Н. Ю. Голубєвої. – Київ. : Всеукраїнська асоціація видавців “Правова єдність”. – 2008. – 865 с.
143. Житлове право України: Навчальний посібник / За ред. Харитоновна Є.О. – К.: Істина. 2008. – 160 с.
144. Харитонов Є.О., Старцев О.В. Цивільне право України: Підручник. – Вид. 2, перероб. і доп. – К.: Істина, 2007. – 816 с.
145. Харитонов Є.О. Вступ до цивільного права України: Навчальний посібник. – К.: Істина, 2006. - 288с.

146. Актуальні проблеми цивільного права і цивільного процесу в Україні / Я.М. Шевченко, Ю.Л. Бошицький, А.Ю. Бабаскін, М.В. Венецька, І.М. Кучеренко та ін. – К.: Інститут держави і права ім. Корещького НАН України, 2005. – 456 с
147. Харитонов Є.О. Нариси теорії цивілістики (поняття та концепти) : монографія. – Одеса : Фенікс, 2008. – 464 с.
148. Харитонов Є.О., Харитонова О.І. Порівняльне право Європи. Основи порівняльного правознавства: Європейські традиції. – Х.: “Одіссей”. – 2006. – 624 с.
149. Харитонов Є.О., Харитонова О.І. Цивільні правовідносини : Навчальний посібник. – К. : Істина, 2008. – 304 с.
150. Харитонов Є.О., Харитонова О.І., Сафончик О.І. та ін. Правове регулювання перевезень в Україні: Навчальний посібник / За ред. Є.О. Харитонова. – Харків: Одіссей, 2006. – 560 с.
151. Право на житло в Україні: реалізація та захист : навчально-довідкове видання / За заг ред. Є.О. Харитонова. – Х. : Одіссей, 2008. – 456 с.
152. Ківалова Т.С. Зобов’язання відшкодування шкоди у цивільному законодавстві України (теоретичні аспекти) : монографія. – Одеса : Юридична література, 2008. – 360 с.
153. Чанишева А.Р. Іпотечні цивільні правовідносини : монографія / А.Р. Чанишева. - Одеса: Фенікс, 2009. – 148 с.
154. Безух О. Питання розмежування приватного господарського і цивільного права //Право України.- 2011.- №1.- С. 263-274.
155. Токунова А. Аналіз змін законодавства України щодо факторингу //Право України.- 2011.- №1.- С. 294-300.
156. Орлюк О. Інтелектуальна власність в Україні: досвід, законодавство, проблеми, перспективи //Право України.- 2011.- №3.- С. 4-21.
157. Кузнєцова Н., Кохановська О. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні //Право України.- 2011.- №3.- С. 21-30.
158. Мироненко Н. Захист прав на торговельні марки: українська практика та європейський досвід //Право України.- 2011.- №3.- С. 30-40.
159. Дорощенко О. Ще раз про патентний суд//Право України.- 2011.- №3.- С. 40-45.
160. Стефанчук Р. Перспективи розвитку права інтелектуальної власності в Україні (на прикладі особистих немайнових прав) //Право України.- 2011.- №3.- С. 45-60.
161. Крижна В. Право інтелектуальної власності та суспільні інтереси//Право України.- 2011.- №3.- С. 60-66.
162. Харитонова О. Поняття та види цивільних правовідносин інтелектуальної власності //Право України.- 2011.- №3.- С. 66-78.
163. Капіца Ю. Особливості гармонізації законодавства країн СНД із законодавством Європейського Союзу у сфері охорони інтелектуальної

- власності //Право України.- 2011.- №3.- С. 92-101.
164. Лопатін В. Продавці та покупці інтелектуальності власності //Право України.- 2011.- №3.- С. 113-127.
165. Атаманова Ю. Складний результат інтелектуальної діяльності та особливості прав на нього //Право України.- 2011.- №3.- С. 127-139.
166. Тверезенко О. Класифікація договорів у сфері інтелектуальної власності //Право України.- 2011.- №3.- С. 139-149.
167. Лекція професора О. Харитонової: Вступ до курсу «Право інтелектуальної власності»//Право України.- 2011.- №3.- С. 311-323.
168. Пучковська І. Захисна природа видів забезпечення виконання зобов'язань //Право України.- 2011.- №9.- С. 215-222.
169. Майданик Р. Довірча власність і фідучія: місце і перспективи в системі права України //Право України.- 2011.- №5.- С. 18-29.
170. Кохановська О. Основні теорії права інтелектуальної власності та їх вплив на розвиток сучасного законодавства в Україні //Право України.- 2011.- №5.- С. 52-60.
171. Комаров В. Цивільний процес у глобальному контексті / В. Комаров // Право України. – 2011. - № 10. - С. 22-44.
172. Погрібний С. Захист права власності на нерухоме майно: окремі питання судової практики //Право України.- 2011.- №5.- С. 77-87.
173. Лічман Л. Значення добросовісності набувача у судовій практиці у справах про захист права власності //Право України.- 2011.- №5.- С. 96-105.
174. Сакара Н. Право на справедливий судовий розгляд та національна практика цивільного судочинства / Н. Сакара // Право України. – 2011. - № 10. - С. 63-76.
175. Тертишніков В. Докази як інструмент судового доказування у цивільному судочинстві / В. Тертишніков // Право України. – 2011. - № 10. - С. 77-88.
176. Ткачук О., Луспеник Д. Перегляд судових рішень Верховним Судом України: проблемні питання правозастосування / О. Ткачук, Д. Луспеник // Право України. – 2011. - № 10. - С. 107-117.
177. Удальцова І. Моделі заочного розгляду справи у цивільному судочинстві / І. Удальцова // Право України. – 2011. - № 10. - С. 99-106.
178. Фурса С. Проблемні питання об'єднання та роз'єднання позовних вимог: теорія і практика / С. Фурса // Право України. – 2011. - № 10. - С. 89-98.

ПРОГРАМА

державного екзамену з дисципліни «Трудове право»

Тема 1. Предмет, метод і система трудового права

Поняття трудового права України як галузі права. Місце трудового права в системі права України. Комплекс суспільних відносин, що є предметом трудового права. Особливості методу трудового права у сучасних умовах. Система трудового права і трудового законодавства. Предмет, метод і система науки трудового права. Роль, функції трудового права і тенденції його розвитку.

Тема 2. Основні принципи трудового права

Поняття і значення основних принципів трудового права України. Система основних принципів трудового права України. Принципи трудового права України, закріплені в Кодексі законів про працю України й інших законодавчих актах про працю. Зміст принципів трудового права України і гарантії забезпечення їхнього дотримання.

Тема 3. Джерела трудового права України

Поняття джерел трудового права України, їх класифікація. Особливості системи джерел трудового права. Конституція України як основне джерело трудового права. Кодекс Законів про працю України як основне кодифіковане джерело трудового права. Локальні правові норми. Значення керівних роз'яснень пленуму Верховного Суду України. Єдність і диференціація правового регулювання праці. Міжнародні правові акти з регулювання найманої праці.

Тема 4. Суб'єкти трудового права

Поняття і класифікація суб'єктів трудового права України. Правовий статус суб'єкта трудового права. Працівник як суб'єкт трудового права. Власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган як суб'єкт трудового права. Проблеми визначення поняття "роботодавець" у сучасному трудовому праві. Трудова правосуб'єктність роботодавця як суб'єкта трудового права та його правовий статус. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права. Профспілковий орган підприємства як суб'єкт трудового права. Державні органи, як суб'єкти трудового права України.

Тема 5. Правовідносини у сфері трудового права

Поняття і система правовідносин у трудовому праві. Поняття трудового правовідношення та його суб'єкти. Умови і підстави виникнення, зміни і припинення трудового правовідношення. Зміст трудового правовідношення. Загальна характеристика правовідносин, похідних від трудових, у трудовому праві України. Правовідносини з забезпечення зайнятості і працевлаштування. Організаційно-управлінські правовідносини у сфері праці. Правовідносини з підготування кадрів. Правовідносини з нагляду і контролю за охороною праці і дотриманням трудового законодавства. Правовідносини з матеріальної відповідальності. Правовідносини з вирішення трудових спорів.

Тема 6. Колективні договори й угоди

Історія виникнення колективних договорів та етапи їхнього розвитку в Україні. Поняття, форми і значення колективно-договірного регулювання соціально-трудова відносин. Нормативні акти, що визначають правові засади колективно-договірного регулювання. Поняття колективного договору.

Колективні переговори щодо укладення колективного договору. Порядок укладення колективного договору і його затвердження. Контроль за виконанням колективного договору і види відповідальності за невиконання зобов'язань з колективного договору. Поняття колективних угод та їхні види. Укладення колективних угод, строки і сфера їхньої дії.

Тема 7. Міжнародно-правове регулювання праці

Поняття і значення міжнародно-правового регулювання праці. Суб'єкти, джерела і принципи міжнародно-правового регулювання праці. Міжнародна організація праці /МОП/, її завдання і функції. Взаємодія національних і міжнародних норм про працю. Загальна характеристика найважливіших конвенцій і рекомендацій МОП про працю.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 8. Забезпечення зайнятості і працевлаштування в Україні

Поняття і форми зайнятості. Державна політика у сфері зайнятості. Загальна характеристика законодавства України про зайнятість. Міжнародно-правові акти про зайнятість. Поняття і правова організація працевлаштування. Специфіка працевлаштування слабо захищених категорій / інвалідів, молоді й ін./. Поняття безробітного. Правовий статус безробітного. Державна служба зайнятості, її права й обов'язки. Правові відносини органів державної служби зайнятості з підприємствами.

Тема 9. Трудовий договір - центральний інститут трудового права

Трудовий договір як одна з форм реалізації права вільно розпоряджатися своїми можливостями до праці. Поняття трудового договору і його характеристика у сучасний період. Відмінність трудового договору від суміжних цивільно-правових договорів, пов'язаних із працею. Сторони трудового договору. Укладення трудового договору. Види трудового договору. Контракт - особлива форма трудового договору. Атестація працівників. Загальний порядок прийому на роботу. Зміна умов трудового договору. Сумісництво і суміщення.

Тема 10. Припинення трудового договору

Загальна характеристика підстав припинення трудового договору, їхня класифікація. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Підстави розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Розірвання трудового договору за вимогою органів, що не є його стороною. Порядок звільнення з роботи. Порядок оформлення звільнення працівника з роботи.

Тема 11. Робочий час і час відпочинку

Правове поняття робочого часу і часу відпочинку за трудовим правом України. Норми праці і види робочого часу. Режим і облік робочого часу. Надурочна робота. Поняття і види часу відпочинку. Право працівника на відпустку і гарантії його реалізації. Характеристика Закону України "Про відпустки". Види відпусток та їх тривалість. Порядок надання відпусток.

Тема 12. Оплата праці

Поняття заробітної плати і її відмінність від інших виплат. Характеристика Закону України "Про оплату праці". Методи правового регулювання заробітної плати в Україні. Нормування праці. Тарифна система та її елементи. Системи

оплати праці. Оплата праці при відхиленнях від нормальних умов праці. Форми матеріального стимулювання праці працівників. Порядок виплати заробітної плати. Поняття і види гарантійних виплат і доплат. Поняття компенсаційних виплат. Право працівника на оплату праці та його захист.

Тема 13. Дисципліна праці

Поняття і значення дисципліни праці, методи її забезпечення. Поняття внутрішнього трудового розпорядку як основи організації праці. Основні трудові обов'язки сторін трудових правовідносин. Заходи заохочення за успіхи у роботі і порядок їх застосування. Дисциплінарна відповідальність у трудових правовідносинах. Поняття дисциплінарного проступку. Види дисциплінарної відповідальності. Заходи дисциплінарного стягнення і порядок їх застосування. Інші заходи впливу за порушення дисципліни праці.

Тема 14. Матеріальна відповідальність сторін трудових правовідносин

Поняття і загальна характеристика матеріальної відповідальності за трудовим правом України. Підстави й умови матеріальної відповідальності. Види і межі матеріальної відповідальності працівника. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність. Порядок визначення розміру шкоди, предмета відшкодування. Порядок відшкодування шкоди, заподіяної працівником. Матеріальна відповідальність роботодавця за шкоду, заподіяну працівнику.

Тема 15. Охорона праці

Поняття охорони праці, нормативно-правова база її регулювання. Охорона праці як інститут трудового права України із забезпечення здорових і безпечних умов праці в сучасних умовах. Гарантії прав громадян на охорону праці. Характеристика Закону України "Про охорону праці". Основні принципи державної політики у сфері охорони праці.

Організація охорони праці на підприємстві. Розслідування й облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Забезпечення охорони праці. Норми і правила з техніки безпеки і виробничої санітарії. Спеціальні правила охорони праці на важких, шкідливих і небезпечних роботах. Охорона праці жінок, неповнолітніх і осіб із зниженою працездатністю. Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про охорону праці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Тема 16. Трудові спори і конфлікти та порядок їх вирішення.

Поняття, види і причини виникнення трудових спорів і конфліктів

Поняття трудових спорів і конфліктів та їх види. Принципи вирішення трудових спорів і конфліктів. Причини виникнення трудових спорів і конфліктів. Поняття індивідуального трудового спору. Органи з розгляду індивідуальних трудових спорів і конфліктів. Порядок розгляду індивідуальних трудових спорів і конфліктів. Розгляд судом спорів про поновлення на роботі. Поняття колективного трудового спору. Поняття колективного трудового конфлікту. Загальна характеристика Закону України "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). Юрисдикційні органи з вирішення колективних трудових спорів і конфліктів. Право на страйк і його реалізація. Підстави визнання страйку незаконним. Правові наслідки законного і

незаконного страйку.

Рекомендована література

1. Конституція України// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. - №30. - Ст. 141 (станом на 15.05.2014р.).
2. Кодекс Законів про працю України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – додаток до №50. – Ст.375 (станом на 01.01.2016р.).
3. Проект Трудового кодексу України // http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=1658&skl=9
4. Кодекс Законів про працю України: Науково-практичний коментар. - Х.:АСК, 2011. – 1072 с.
5. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / за ред. В.М.Вакулєнка, О.П. Товстенка. – К.: Хрінком-Інтер, 1998. - 1040 с.
6. Закон України "Про колективні договори і угоди" від 01 липня 1993 р. //ВВР України. - 1993. - №36. - Ст. 361.
7. Закон України "Про занятість населення" від 05.07.2012 //Офіційний вісник України -2012.-№63. -С. 17;
8. Закон України "Про відпустки" від 15.11.1996 //ВВС. - 1997. - №2. -Ст.4.
9. Закон України "Про оплату праці" від 24.03.1995 //ВВС. - 1995. - №17. - Ст. 121.
- 10.Закон України "Про професійні союзи, їх права та гарантії діяльності" від 15.09.99р. //ВВР. - 1999. - № 38. - Ст. 1889.
- 11.Закон України "Про охорону праці" //ВВР. – 1992. - № 49. – Ст..668.акон України "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) від 03.03.1998. //ВВР. - 1998. - №12. - Ст. 435.
- 12.Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» від 22.06.2012 // Офіційний вісник України – 2012. - №59. – С.25.
- 13.Закон України «Про соціальний діалог в Україні» від 23.12.2010// ВВРУ. – 2011. - №28. - Ст.255.
- 14.Проект Трудового кодексу України // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>.
- 15.Основні напрями соціальної політики на період до 2004 року. Утв. Указом Президента України від 24 травня 2000 р. №717/2000 //Офіційний вісник. – 2000. - №21. – С.11.
- 16.Положение об условиях труда надомников. Утв. Постановлением Государственного комитета СССР по труду и социальным вопросам и Секретариата ВЦСПС от 29 сентября 1981 г. №275/19-99.
- 17.Положення про порядок укладання контракту з керівником підприємства, що є у загальнодержавній власності, при прийманні на роботу. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 1993 р. №203. //ЗП України. -1993. - №6.-Ст.. 121.
- 18.Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій: Затв. Наказом Міністерства праці України, Міністерства юстиції України та Міністерства соціального

- захисту населення України від 28 червня 1993 № 43 //Людина і праця: Ін форм. Бюлетень .Мінпраці України. - 1993. - №8.
- 19.Інструкція про порядок ведення трудових книжок на підприємствах, в установах і організаціях. Затв.наказом Мінпраці України, Міністерства Юстиції України та Міністерства соціального захисту населення України від 29 липня 1993.
  - 20.Амелічева Л.П. Забезпечення безпеки праці як умови трудового договору: Монографія /Л.П. Амелічева. – Донецьк: Норд-Прес, ДонНУ, 2010. – 179 с.
  - 21.Андріїв В.М. Система трудових прав працівників та механізм їх забезпечення: Автореф. дис... докт.юрид.наук: 12.00.05 / В.М. Андріїв. – Одеса, 2012. – 40 с.
  - 22.Андріїв В.М. Юридичний механізм забезпечення трудових прав працівників: Монографія / В.М. Андріїв. – Чернігів: Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. – 301с.
  - 23.Андріїв В.М. Об'єктивне і суб'єктивне трудове право: сутність та співвідношення /В.М. Андріїв // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля – 2010.– № 16.–С.47-54.
  - 24.Арсентьєва О.С. Правове регулювання соціального партнерства на етапі реформування трудового права України: Автореф. дис...канд.юрид.наук: 12.00.05 /Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля / О.С. Арсентьєва. – Луганськ, 2010. – 20 с.
  - 25.Арсентьєва О.С. Роль профспілок у становленні та розвитку соціального партнєства у сучасних умовах /О.С. Арсентьєва // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2011. – № 22. – С.93-101.
  - 26.Арсентьєва О.С. Правовий статус організацій роботодавців та їх об'єднань як суб'єктів соціального діалогу / О.С. Арсентьєва // Наука і правоохорона. – 2012. – №3. – Ч.2 - С.33-35.
  - 27.Арсентьєва О.С. Значення соціального партнерства при вирішенні трудових спорів / О.С. Арсентьєва // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля. – 2012. – №24. – С.49-53.
  - 28.Арсентьєва О.С. Особливості визначення правового статусу роботодавців, їх організацій та об'єднань як суб'єктів соціального діалогу / О.С. Арсентьєва // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля. – 2012. – №25. – С.51-56.
  - 29.Валецька О.В. Проблеми визначення та законодавчого закріплення мінімальної заробітної плати у трудовому праві України та інших країн Європи та Ізраїлю /О.В. Валецька // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Видво СНУ ім. В. Даля. – 2011. – № 20. – С.162-172.

30. Вавженчук С.Я. Юрисдикційні форми захисту трудових прав: закордонний досвід / С.Я. Вавженчук // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СЛУ ім. В.Далія. – 2012. – №23. – С.170-178.
31. Вавженчук С.Я. Державний захист та охорона конституційних трудових прав працівників спеціалізованими державними органами /С.Я. Вавженчук // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СЛУ ім. В. Далія. – 2011. – № 20. – С.155-162.
32. Вапнярчук Н.М. Принципи дисциплінарної відповідальності державних службовців /Н.М. Вапнярчук // Проблеми законності. Академічний збірник наукових праць. – Х.: Національна юридична академія України, 2010. – Вип.110. – С.227-231.
33. Вапнярчук Н.М. Правове регулювання дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні: Автореф.дис....канд.юрид.наук: 12.00.05 / Н.М. Вапнярчук. – Луганськ, 2010. – 18 с.
34. Венедіктов С.В. Правове регулювання трудових відносин: вітчизняний та зарубіжний досвід / С.В. Венедіктов. – К.: Алект, 2012. – 368с.
35. Венедіктов В.С. Трудове право України /В.С.Венедіктов. – Харків: Консум, 2004. – 304 с.
36. Волинець В.В. Засоби переконання та стимулювання (заохочення) у забезпеченні зобов'язань за трудовим правом /В.В.Волинець // Право України – 2009. – №1. – С.92-98.
37. Гальченко О.С. Правове регулювання оплати праці: міжнародний аспект / О.С. Гальченко // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СЛУ ім. В.Далія. – 2011. – №22. – С.192-202.
38. Гармонізація трудового законодавства України із законодавством Європейського Союзу: Монографія / Відп.ред.Н.М. Хуторян. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 304 с.
39. Гуславський В.С. Проблеми захисту прав працівників у сфері оплати праці комплексними галузевими інститутами // В.С. Гуславський // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2008. - №11. – С.11-21 .
40. Гуславський В.С. Проблеми визначення правового статусу працівника як суб'єкта трудового права // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – 2008. - №12. - С.300-306.
41. Гуславський В.С. Актуальні проблеми колективно-договірного регулювання трудових відносин в Україні / В.С. Гуславський / Південноукраїнський правничий часопис. – 2009. - № 1. – С.203-207.
42. Гуславський В.С., Розовський Б.Г. Щодо технології приготування «законодавчих страв» вустами «кулінарів» / В.С. Гуславський, Б.Г. Розовський // Юридична Україна. – 2009. - № 3. – С.27-39 (.
43. Гуславський В.С. Питання нагляду та контролю у сфері трудових відносин // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – 2012. - №22. - С.41-49

44. Гуславський В.С. Юридична сила загально визнаних принципів та норм міжнародного трудового права // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – 2012. - №23. - С.41-49
45. Журавель В.І. Правове регулювання взаємодії роботодавців та організацій працівників як суб'єктів трудового права України: Автореф. дис...канд..юрид.наук: 12.00.05 / В.І. Журавель. - Луганськ, 2012. – 18 с.
46. Заржицький О., Башмакова Н. До питання про трудові процесуальні правовідносини /О.Заржицький, Н.Башмакова // Право України. – 2010. – №11. – С.135-139.
47. Івчук Ю.Ю. Місце роботи як обов'язкова умова трудового договору // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Видво СНУ ім. В. Даля. – 2011. – № 22. – С.132-137.
48. Івчук Ю.Ю. Щодо перспектив використання електронного цифрового підпису при укладенні трудового договору // Шляхи формування національної інноваційної системи та удосконалення інноваційного законодавства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 11 листопада 2011 р. / редкол.: С.М. Прилипко, Ю.Є. Атаманова, Д.В. Задихайло. – Х.: НДІ ПЗІР, 2011. – С. 110-113.
49. Івчук Ю.Ю. Щодо обов'язку проходження медичних оглядів // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2012. – № 23. - С. 88-93
50. Івчук Ю.Ю. До питання співвідношення понять «Безпека праці» із «Охороною праці» // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2012. – № 24. - С. 72-78
51. Івчук Ю.Ю. До питання охорони праці неповнолітніх // Держава і право: Збірник наукових праць. – Юридичні і політичні науки. – Вип. 56. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012. – С. 271-274.
52. Івчук Ю.Ю. Проблемні аспекти застосування системного підходу при визначенні поняття та змісту трудового права України / Ю.Ю. Івчук // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля – 2009. – № 14. – С.56-65.
53. Івчук Ю.Ю. Нагляд і контроль у сфері праці у сучасних умовах господарювання. Монографія. – Харків: Видавництво «ФІНН», 2013. – 240с.
54. Іншин М.І. Правове регулювання службово-трудої діяльності державних службовців як особливої категорії зайнятого населення України: Навчальний посібник /М.І. Іншин. – Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. – 672 с.
55. Іншин М.І. Окремі напрямки підвищення професійного рівня державних службовців / М.І. Іншин // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Видво СНУ ім. В. Даля. – 2011. – № 20. – С.16-24.

56. Іншин М.І., Мацюк А.Р., Соцький А.М., Щербина В.І. Курс порівняльного трудового права: Підручник / За ред. акад. А.Р. Мацюка. – Х.: НікаНова, 2012. – 980с.
57. Капліна Г.А. Теоретичні проблеми визначення існування трудових правовідносин в умовах їх приховування /Г.А. Капліна // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля – 2010. – № 16. – С. 72-80.
58. Капліна Г.А. Проблеми регулювання оплати праці у приватному секторі економіки України // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2011. – № 22. - С.74-79
59. Капліна Г.А. Правове регулювання тимчасової праці іноземних студентів: вітчизняний та європейський досвід // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2012. – № 23. - С. 94-99.
60. Капліна Г.А. Зайнятість населення: окремі питання нового законодавства // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2012. – № 24. - С.54-62
61. Костюк В. Поняття та ознаки трудової правосуб'єктності в умовах кодифікації трудового законодавства: проблеми та напрями вирішення /В. Костюк // Право України. – 2009. – № 3. – С.48-53.
62. Костюк В. Особливості правового регулювання трудової правосуб'єктності у період незалежності української держави /В. Костюк // Право України. – 2009. – №10. – С.157-161.
63. Котова Л.В. Проблеми правового статусу працівника як суб'єкта трудового права в умовах ринкових відносин: Дис...канд. юр. наук: 12.00.05./ Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля / Л.В.Котова. – Луганськ, 2009. – 201 с.
64. Котова Л.В. Національне трудове законодавство та європейські стандарти з охорони праці: порівняльний аналіз// Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: СНУ імені Володимира Даля, 2011. – № 22. - С.80-86.
65. Краєвська В.О. Теоретико-правові та практичні аспекти вивільнення працівників та їх подальшої зайнятості: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля /В.О. Краєвська. – Луганськ, 2010. – 170 с.
66. Куренной А.М. Трудовое право на пути к рынку. - М.: Дело, 1997. - 368 с.
67. Курс российского трудового права в 3-х то. Т1: Общая часть /Под ред. Е.Б.Хохлова. СПб: Изд-во С.-Петербургского университета, 1996.
68. проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2012. – № 25. - С. 78-86
69. Лукаш С.С. Співвідношення централізованого і локального регулювання

- трудових відносин в умовах ринкової економіки: Монографія /С.С. Лукаш. – Харків: Вид-во «ФІНН», 2009. – 368 с.
70. Лукаш С.С. Особливості локальних нормативних актів, що регулюють внутрішній трудовий розпорядок в організації /С.С. Лукаш // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім.В.Даля. – 2010. – № 16. – С.115-125.
71. Мороз С.В. Процедура укладення трудового договору як гарантія прав працівників /С.В. Мороз // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля – 2010. – № 15. – С. 370-377 .
72. Назаров Д.В. Гармонізація законодавства України з законодавством європейського союзу в регулюванні праці молоді. Автореф. дис...канд.юр.наук: 12.00.05. / Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля / Д.В. Назаров. – Луганськ, 2009. – 19 с.
73. Пилипенко П. Кодифікація вітчизняного трудового законодавства: проблеми та перспективи / П. Пилипенко // Право України. – 2009. – № 3. – С.7-13
74. Пилипенко Ю. Засоби заохочення сумлінної праці та їх види за трудовим законодавством / Ю.Пилипенко // Правова держава: Щорічник наукових праць. – К.: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2010. – Випуск двадцять перший. – С. 294-299.
75. Плахотіна Н.А. Підвідомчість трудових спорів і конфліктів у вітчизняному процесуальному провадженні / Н.А. Плахотіна // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля. – 2010. – №18. – С.74-82.
76. Прилипко С., Ярошенко О. Проект трудового кодексу України важливий етап реформування трудового законодавства / С. Прилипко, О.Ярошенко // Право України. – 2009. – № 3. – С.14-21.
77. Прилипко С.М., Ярошенко О.М. Трудове право України: Підручник /С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко. – Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. – 728 с.
78. Прокопенко В.І. Трудове право України: Підручник. - Харків: "Консул"; 1998.-480 с.
79. Риндюк В.І. Удосконалення трудового законодавства: поняття, форми /В.І. Риндюк // Правова держава. Випуск 22. – К.: Ін-т держави і права ім.В.М. Корецького НАН України, 2011. – С.191-199.
80. Савельєва М.О. Співвідношення індивідуальних і колективних трудових правовідносин за умов реформування трудового права: Автореф. дис...канд.юрид.наук: 12.00.05 /Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля / М.О. Савельєва. – Луганськ, 2010. – 19 с.
81. Савельєва М.О. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права / М.О. Савельєва // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля – 2010. – № 15. – С. 417-422.

82. Стадник М.П. Новий Трудовий кодекс України: проблеми вдосконалення колективно-договірного регулювання /М.П. Стадник // Держава і права. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 47. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Коллецького, 2010. – С.299-306.
83. Ситницька О.А. Юридичні гарантії права на працю та права на відпочинок за трудовим законодавством України: Монографія /О.А. Ситницька. – Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2010. – 168 с.
84. Слюсар А.М. Щодо деяких питань правосуб'єктності роботодавця / А.М. Слюсар // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля – 2009. – № 14. – С.145-151.
85. Слюсар А.М. Поняття та структура юридичних обов'язків суб'єктів трудового права /А.М. Слюсар // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля.– 2010.– №15.– С.92-99.
86. Сыроватская Л.А. Трудовое право: Учебник. -М.: Высшая школа, 1995. - 225 с.
87. Сыроватская Л.А. Трудовое право: Учебник. - 2-е изд. перераб. и доп. - М.:Юристъ, 1998.-312 с.
88. Татаренко Г. В. Поняття і види договорів у сфері пенсійного забезпечення / Г.В. Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика / Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2009. - №14. – С. 204-212.
89. Татаренко Г. В. Державне регулювання недержавного пенсійного забезпечення / Г.В. Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика / Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2010. - №16. – С. 164-174.
90. Татаренко Г. В. Історико-правові передумови формування інституту договірного закріплення права на пенсійного забезпечення / Г.В. Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика / Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2010. - №17. – С. 393-409.
91. Татаренко Г.В. Зміст і співвідношення базисних правових категорій права соціального забезпечення / Г.В. Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика / Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2010. - №18. – С. 82-91
92. Татаренко Г.В. Договір страхування пенсії у накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування / Г.В. Татаренко // Актуальні проблеми права: теорія і практика / Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля. - 2011. - №19. – С. 90-100.
93. Толкунова В.Н. Трудовое право: конспект лекций. - М.: Белые альвы, 1998.-240 с.
94. Трудове право України: Курс лекцій /Під ред. П. Д.Пилипенко. – Львів: Вільна Україна, 2010. – 160 с.

95. Трудовое право: Ученик /Отв. ред. проф..О.В.Смирнов.-М.: Проспект", 1997. – 448 с.
96. Трудове право України: Курс лекцій /Під ред. П. Д.Пилипенко. - Львів: Вільна Україна, 2006. - 160 с.
97. Трудовое право : Учебник /Под ред. О.В.Смирнова. - М.: Статус ЛТД, 1996. - 384 с.
98. Трудовое право России: Учебн.для вузов /отв.ред. проф.. Р.З.Ливши и проф.. Ю.П.Орловський. - М.: Изд. Группа Норма-ИНФРА, 1998. - 480 с.
99. Трудовое право в вопросах и ответах: Учебно-справочное пособие /Под ред. В.В.Жернакова. - Х.: Одиссей, 2000. - 624 с.
100. Хуторян Н.М. Принципи та цілі кодифікації трудового законодавства України /Н.М. Хуторян // Держава і права. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 47. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2010. – С.266-273.
101. Чанышева Г.И., Болотина Н.Б. Трудовое право Украины: Учебник /Г.И. Чанышева, Н.Б. Болотина. – Харьков: «Одиссей», 2008. – 480 с.
102. Шевченко А.О. Теоретичні засади визначення режиму робочого часу /А.О. Шевченко // Актуальні проблеми права: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Луганськ: Видво СНУ ім. В. Даля. – 2011. – № 20. – С.512-520.
103. Щербина В.І. Трудове право України: Підручник / За ред. В.С. Венедіктова. – К.: Істина, 2008. – 384с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для підготовки до державних екзаменів
*(для студентів напряму підготовки 6.030401 «Правознавство» (081 Право),
спеціалізація: цивільна та господарська юстиція)*

Укладачі:

Олена Сергіївна АРСЕНТЬЄВА
Борис Григорович РОЗОВСЬКИЙ
Любов Вячеславна КОТОВА
Юлія Юріївна ІВЧУК
Галина Анатоліївна КАПЛІНА

Редактор

Техн.редактор _____

Оригінал-макет